

Financuar
nga Bashkimi Evropian
dhe Këshilli i Evropës

Zbatohet
nga Këshilli i Evropës

PËRMBLEDHJE **2022**

STUDIM LIRIA E SHPREHJES

**SI PASQYROHET JURISPRUDENCA
E GJYKATËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT
E NJERIUT NGA GJYKATAT SHQIPTARE**

Autorë: Dr. Irena Dule
Av. Theodoros Alexandridis
Av. Dorian Matlija

Ndihmuan: Esmeralda Hoxha
Av. Brunilda Qershori
Serxhio Kaçi

Botues: Qendra “Res Publica”

Shtypur nga: Expo Vision Albania

Redaktimi & kopertina: Dorian Matlija

Ky publikim është prodhuar me mbështetjen financiare të programit të përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës “Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019 – 2022” dhe projektit të tij “Liria e Shprehjes dhe Liria e Medias në Shqipëri (JUFREXII). Pikëpamjet e shprehura këtu nuk mund të merren në asnjë rast si pasqyrim i opinionit zyrtar të Bashkimit Evropian apo Këshillit të Evropës.

PËRMBLEDHJE **2022**

STUDIM LIRIA E SHPREHJES

**SI PASQYROHET JURISPRUDENCA
E GJYKATËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT
E NJERIUT NGA GJYKATAT SHQIPTARE**

TREGUESI I LËNDËS

5 I. HYRJE

6 A. Përmbledhje ekzekutive

10 B. Metodologjia

10 C. Të dhëna statistikore

11 1. Çështjet sipas viteve

12 2. Llojet e nismëtarëve të çështjeve që lidhen me Nenin 10

13 3. Llojet e personave kundër të cilit është nisur procesi gjyqësor

13 4. Mënyra e përfundimit të çështjeve

14 5. Pushimi i çështjeve në fazë të avancuar të procesit

15 6. Shumat e kërkuara nga gjykata (në rastet e dëmshpërblimeve) dhe
shumat e akorduara nga gjykata

16 7. Shpenzimet gjyqësore

16 8. Kërkimi i masave alternative

17 II. SHQYRTIMI I RASTEVE NGA GJYKATAT VENDASE

17 A. Rëndësia e referimit të jurisprudencës së GJEDNJ në praktikën
vendase

18 B. Ndërhyrjet në ushtrimin e lirisë së shprehjes dhe format e
ndërhyrjeve

21 C. Testi me tri pjesë

22 1. Ndërhyrja ose kufizimi të jetë e parashikuar me ligj

23 2. Ndërhyrja synon mbrojtjen e një interesi legjitim

24 3. Ndërhyrja është e nevojshme në një shoqëri demokratike

29 D. Rëndesa e sanksionit

31 1. Dëmshpërblimi

36 2. Sanksioni penal dhe ai administrativ

41	E. Mbrojtja e reputacionit të të tjerëve
41	1. Kontributi në debatin publik
44	2. Shkalla e njohjes së personit nga publiku
55	3. Gjuha provokuese e përdorur më parë
58	4. Metodat e marrjes së informacionit dhe verifikimi i vërtetësisë së tij
61	5. Përgjegjësia për përmbajtjen e publikimit. Mirëbesimi
70	F. Aspekte që lidhen me mënyrën dhe stilin e shprehjes
70	1. Gjuha e shprehjeve dhe stilistika
75	2. Forma e shprehjes
77	3. Dallimi ndërmjet fakteve dhe opinioneve
82	E. Roli i gazetarit dhe “privilegjet” e shtypit
85	F. Mbrojtja e burimeve të gazetarit
90	G. E drejta e informimit mbi dokumentat zyrtare
99	H. Liria e shprehjes në internet
99	1. Detyrat dhe përgjegjësitë e portaleve të lajmeve dhe blogerëve në lidhje me komentet e përdoruesve të portalit
106	2. Citimi i të tretëve dhe arkivave
112	I. Aspekte procedurale
112	1. Garancitë procedurale dhe masat e përkohshme
114	2. Barra e provës
116	3. Standardi i provës
121	III. INDEKS ALFABETIK I ÇËSHTJEVE TË GJEDNJ TË REFERUARA NGA GJYKATAT SHQIPTARE GJATË VITEVE 2016-2021. ÇFARË TRAJTON SECILA PREJ TYRE
175	IV. NË VEND TË REKOMANDIMEVE
176	BIBLIOGRAFIA

I. HYRJE

Duke nisur që nga viti 2012 qendra “Res Publica” ka pasur në fokus të veçantë mbrojtjen e lirisë së shprehjes dhe të drejtës së informimit. Të dyja këto të drejta mbrohen nga Neni 10 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Ato mbrohen nga i njëjti nen sepse janë pjesë e komunikimit dykahësh mes njerëzve, si qenie shumë e socializueshme. Liria e shprehjes vlen edhe kur askush nuk dëshiron të dëgjojë ose të informohet. E drejta e informimit merr kuptim kur autoritetet publike, pavarësisht se kanë lirinë e shprehjes, ato nuk kanë vullnetin për t’u shprehur. Liria e shprehjes është “liri”, që nënkupton detyrimin negativ të shteteve që të mos ndërhyjnë në ushtrimin e kësaj lirie, përveç rasteve të kufizimeve. E drejta e informimit është “e drejtë”, që nënkupton korrespondimin e një detyrimi pozitiv nga ana e shteteve që të marrin masa për të realizuar këtë të drejtë.

Res Publica ka një eksperiencë të zgjeruar në këtë fushë, duke mbrojtur drejtpërdrejt në gjykatë persona të ndryshëm (gazetarë, media, aktivistë) në çështje gjyqësore civile, administrative ose penale, duke përfshirë edhe GJEDNJ. Përvoja e përfituar nga praktika na ka mundësuar të hartojmë programe praktike trajnimi për të jetësuar konceptet bazë të lirisë së shprehjes dhe kufijve të saj.

Ky publikim u mundësua me mbështetjen e projektit të përbashkët të Bashkimit Evropian / Këshillit të Evropës mbi “Lirinë e Shprehjes dhe

Lirinë e Medias në Shqipëri” (JUFREX 2). Me anën e këtij publikimi, Res Publica synon të japë një tablo të aftësive reale për dialog mes profesionistëve të ligjit, gjykatave vendase nga njëra anë dhe palëve ndërgjyqëse që debatojnë para këtyre gjykatave, nga ana tjetër.

A. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Në kuadër të projektit të përbashkët të BE/KiE mbi “Lirinë e Shprehjes dhe Lirinë e Medias në Shqipëri” (JUFREX 2), Qendra Res Publica kreu kërkime dhe përgatiti këtë studim mbi nivelin e pasqyrimit të jurisprudence së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) lidhur me Nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) në vendimet e gjykatave vendase në Shqipëri.

Studimi ofron një analizë dhe vlerësim të jurisprudence vendase në çështjet civile, penale e administrative që lidhen me aspekte të ndryshëm të lirisë së shprehjes. Studimi është informuar nga shqyrtimi i mbi 200 vendimeve civile, penale dhe administrative, kryesisht të Gjykatës së Rrethit Tiranë, Gjykatës së Rrethit Durrës, Gjykatës Administrative Tiranë, si dhe praktika të tjera të posaçme nga Gjykata e Posaçme për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, Gjykata e Lartë, etj. Vendimet gjyqësore të analizuar i përkasin periudhës 2016 – 2021.

Rezultatet e informacionit të analizuar tregojnë se jurisprudencia e GJEDNJ ka gjetur pasqyrim në rritje në praktikën e gjykatave vendase dhe kjo ka impakt të drejtpërdrejtë në lirinë e medias në mënyrë të posaçme. Në veçanti, studimi evidenton se në 44% të rasteve gazetarët, mediat janë në pozicionin e palës së paditur. Kjo kategori është në pozicionin e paditësit në 25% të rasteve, ku dominojnë paditë për të drejtën e informimit, por pa lënë mënjane rastet kur gazetarët kanë qenë objekt i fushtave shpifëse ndaj tyre dhe

për rrjedhojë i janë drejtuar gjykatës për të mbrojtur reputacionin e tyre, i lidhur ngushtë me besueshmërinë e lajmeve dhe vlefshmërinë e opinioneve që ata përcjellin. Rezultatet e proceseve gjyqësore janë të balancuara, ku paditë civile të pranuar dhe ato të rrëzuara janë në masën 54% dhe 46%. Të njëjtat shifra rezultojnë edhe për rastet penale, ku 53% e rasteve përfundojnë me pafajësi, ndërkohë që pafajësia për çështjet e tjera penale është në masën nën 2%. Në çështjet administrative çështjet përfundojnë në favor të lirisë së shprehjes në mbi 90% të rasteve.

Për sa i përket kuadrit rregullator, ai paraqitet përgjithësisht i mirë, por me mangësi në lidhje me menanizmat paraprakë ndaj padive SLAPP (Strategic Litigation Against Public Participation - Litigim Strategjik Kundër Pjesëmarrjes Publike), të cilat nuk synojnë fitoren në gjykim, por më shumë synojnë intimidimin dhe konsumin e kohës dhe burimeve financiare të gazetarëve që përfshihen në këto procese gjyqësore. Disa tregues të tërthortë të padive SLAPP të konstatuara janë: (1) vlerat e larta të dëmshpërblimit të kërkuar (nga 20 deri në 100 herë më të lartë se mesatarja e pranueshme nga gjykata); (2) moskërkimi i zgjidhjeve alternative nga gjykata, si fshirjen e lajmit, ndjesën publike, apo publikimin e vendimit të gjykatës; (3) niveli i lartë i pushimit të çështjeve në një fazë të avancuar të procesit, ku rezulton se çështje të pushuara janë vetëm 20% e rasteve, por në mbi 70% të tyre janë çështje të ngritura kundër gazetarëve dhe mediave, dukshëm mbi masën 44% që përbëjnë çështjet totale ndaj gazetarëve dhe mediave. Pushimi i çështjes në fazë të avancuar, kombinuar me vlerat e larta të dëmshpërblimit dhe moskërkimin e zgjidhjeve alternative, janë disa simptoma që tregojnë se disa paditës nuk kanë pasur qëllimin të fitojnë procesin gjyqësor, por të krijojnë fillimisht *efektin frikësues* (mundësisht edhe ndaj kolegëve të tjerë gazetarë) dhe më pas të tërhiqen, duke mos mundësuar as rimbursimin e shpenzimeve për avokatët e gazetarëve.

Praktika rezulton e pasuruar me shumë çështje të GJEDNJ që merren në referencë, duke numëruar mbi 80 raste të ndryshëm të trajtuar nga Gjykata Evropiane, ku secili prej tyre trajton një standard apo edhe nuancë të ndryshme të zbatimit të lirisë së shprehjes dhe kufizimeve të saj. Një numër i tillë vendimesh të GJEDNJ tregon larminë e argumenteve të trajtuara nga gjykatat vendase. Megjithatë, mbetet ende problematik fakti që në 48% të çështjeve, gjykatat nuk referojnë çështje konkrete të GJEDNJ, pavarësisht se në mbi 70% të rasteve gjendet, qoftë edhe pjesërisht reflektimi i disa standardeve edhe pa iu referuar rasteve konkrete të jurisprudencës së GJEDNJ.

Një nga standardet e huazuara nga GJEDNJ që bie në sy më shumë është ai i ushtrimit të balancës së proporcionalitetit të sanksionit të miratuar nga gjykata në raport me atë të kërkuar nga palët. Rezulton se në proceset ku pretendohet cenimi i reputacionit, palët paditëse kanë kërkuar mesatarisht 3.400.000 lekë (afro 29.000 EUR) shpërblim dëmi dhe gjykatat kanë miratuar shpërblime dëmi në masën mesatare 270.000 lekë (afro 2300 EUR), ku mbizotëron një numër i madh çështjesh ku shpërblimi i dëmit është në masën 100.000 lekë (afro 850 EUR). Gjykatat vendase, duke aplikuar sanksione në masën afro 8% të asaj të kërkuar, kanë demonstruar se kanë rritur aftësinë për të vlerësuar në mënyrë proporcionale këtë ndërhyrje specifike në lirinë e shprehjes, duke reduktuar ndjeshëm presionin ekonomik ndaj palës gjyqumbëse. Të tjerë standarde të gjetur gjerësisht në praktikën e gjykatave vendase, që rezulton të jenë ndikuar nga GJEDNJ, janë diferencimi mes mbrojtjes së ofruar ndaj politikanëve, zyrtarëve, gazetarëve e qytetarëve, ose vlerësimi i etikës gazetareske në analizimin e qendrimeve që sugjerojnë mirëbesimin apo keqbesimin e autorit, apo edhe dallimi ndërmjet faktit dhe opinionit, i konstatuar gjerësisht në praktikën vendase.

Është e domosdoshme që gjyqtarët e rinj që do të emërohen rishtaz si pasojë e vakancave të krijuara nga procesi i rivlerësimist të gjyqtarëve,

të trajnohen në vijim për të arritur nivelin e njohjes së jurisprudencës së GJEDNJ që shfaqin më shumë se gjysma e gjyqtarëve aktualë. Gjithashtu paraqet domosdoshmëri që avokatët, sidomos ata që nuk kanë krijuar ende eksperiencë, të trajnohen rreth veçorive të zbatimit të Nenit 10 të KEDNJ, sipas jurisprudencës së konsoliduar të GJEDNJ. Roli i avokatëve është shfaqur i rëndësishëm, pasi një pjesë të mirë e çështjeve të GJEDNJ që i janë referuar gjykatave vendase vijnë pikërisht nga paditë dhe diskutimet përfundimtare të avokatëve të palëve në gyq. Kjo sidomos vihet re në rastet kur disa gjyqtarë kanë shfaqur standarde tepër të ndryshme në arsyetimin e vendimeve (kur i njëjti gjyqtar ka gjykuar më shumë se një çështje që lidhet me Nenin 10), duke sugjeruar idenë që në këto raste arsyetimi është huazuar nga avokati i njëres prej palëve ndërgjyqëse. Nga ana tjetër, Res Publica ka arritur të identifikojë një numër gjyqtarësh që kanë treguar konsistencë në arsyetimin e vendimeve për çështje të ndryshme, por nuk është në qëllimin e këtij studimi vlerësimi i gjyqtarëve specifikë.

Studimi është i ndarë në 3 pjesë kryesore. Në pjesën e parë jepen përshkrime të përgjithshme dhe të dhëna statistikore nga çështjet e analizuara. Në pjesën e dytë bëhet një analizë e përputhshmërisë së praktikës vendase me jurisprudencën e GJEDNJ, duke e ndarë atë në 10 seksione kryesore (1) Ndërhyrjet në ushtrimin e lirisë së shprehjes; (2) Testi me tri pjesë (3) Rëndesa e sanksionit; (4) Mbrojtja e reputacionit të të tjerëve; (5) Aspektet që lidhen me përmbajtjen; (6) Roli i gazetarit dhe “privilegjet e shtypit”; (7) Mbrojtja e burimeve të gazetarit; (8) E drejta e informimit mbi dokumentat zyrtare; (9) Liria e shprehjes në internet; (10) Aspekte procedurale. Në fund, studimi shoqërohet edhe me një aneks të veçantë të çështjeve të GJEDNJ të referuara nga gjykatat vendase, duke i renditur ato në rend alfabetik dhe duke dhënë një shpjegim të shkurtër për secilën prej këtyre çështjeve. Pjesa e fundit është ideuar për t'i ardhur në ndihmë specifikisht profesionistëve.

B. METODOLOGJIA

Duke pasur parasysh që, nga njëra anë, GJEDNJ, në disa dekada tashmë ka zhvilluar një praktikë gjyqësore tepër të gjerë për lirinë së shprehjes, dhe nga ana tjetër, praktika vendase është ende në hapat e parë, grupit të punës për këtë studim iu desh të konsideronte një metodologji të përshtatur sipas mundësive që ofron praktika vendase. Studimi është bazuar në një analizë cilësore të fokusuar te ato tematika që janë trajtuar nga praktika vendase, duke lënë jashtë ato raste që gjyqësori vendas nuk ka pasur rastin për t'i zhvilluar, pavarësisht se ekzistojnë standarde të mirëpërcaktuar nga GJEDNJ. Secila tematikë është trajtuar në varësi të sasisë së praktikës gjyqësore vendase dhe nuancave që mund të jenë shfaqur në raste të posaçëm.

Studimi është ndarë sipas elementëve të ndryshëm teorikë që ka përdorur GJEDNJ kur ka shqyrtuar çështje të lirisë së shprehjes, të lidhura këto edhe me ushtrimin e të drejtave të tjera të garantuara nga Konventa, sipas listimit të bërë në Udhëzuesin për Nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, të Këshillit të Evropës (botimi shqip)¹.

Grupi i punës përbëhet nga një ekspert i ligjit ndërkombëtar me eksperiencë të gjatë me Gjykatën Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe dy ekspertë vendas, me eksperiencë të gjatë në fushën e avokatisë dhe posaçërisht me çështje që lidhen me Nenin 10. Grupi i punës është asistuar nga stafi i specializuar i qendrës Res Publica.

C. TË DHËNA STATISTIKORE

Grupi i punës është hasur në vështirësi për grumbullimin e materialeve që do të informonin këtë studim dhe nuk ka arritur dot të mbledhë të gjithë jurisprudencën e mundshme. Në Shqipëri, me përjashtime të

1 <https://rm.coe.int/guide-on-article-10-albanian-pdf/1680a33255>

vogla, gjykatat nuk kanë databaza të aksesueshme të vendimeve dhe nuk i kategorizojnë ato sipas temave. Në kohën kur ka nisur mbledhja e materialeve ishin ende të aksesueshme Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës (pjesërisht), Gjykata Administrative e Apelit, Gjykata e Lartë. Më pas, me anonimizimin e vendimeve gjyqësore dhe organizimin e të gjitha faqeve të gjykatave në një portal të vetëm (gjykata.gov.al), është bërë e pamundur momentalisht për të zhvilluar një studim të këtij niveli. Megjithatë, grupi i punës arriti të aksesojë në kohën e duhur një numër prej mbi 200 vendimesh që kishin vlerë për studimin. Kjo sasi përbën një kampion të mirë për të vlerësuar trendet e jurisprudences vendase. Pjesa më e madhe e çështjeve që trajtojnë koncepte të lirisë së shprehjes zhvillohen në Tiranë ku, jo vetëm jeton 1/3 e popullsisë së Shqipërisë, por edhe sepse në këtë qytet kanë selinë pjesa dërmuese e institucioneve dhe bizneseve mediatikë me impakt të gjerë.

Më poshtë po paraqesim disa të dhëna statistikore për të ofruar një vlerësim sasior paraprak.

1. Çështjet sipas viteve

Çështjet janë mbledhur ndërmjet viteve 2016-2021 me qëllim për të pasur një relevancë kohore, për të vlerësuar jurisprudencën e viteve të fundit. Këto çështje janë gjykuar nga 90 gjyqtarë të ndryshëm, duke përfaqësuar një larmi të konsiderueshme qasjesh profesionale.

Viti	Sasia në përqindje
2016	24%
2017	13%
2018	17%
2019	11%
2020	14%
2021	21%

2. Llojet e nismëtarëve të çështjeve që lidhen me Nenin 10

Llojet e personave nismëtarë të proceseve	Sasia në përqindje
Gazetarë (si paditës për akses në informacion)	18%
Qytetarë të zakonshëm	15%
Biznese/korporata	11%
Politikanë të nivelit të lartë	11%
Ekspertë të pavarur, profesionistë	10%
Zyrtarë të nivelit të ulët	10%
Persona publikë të artit/sportit/spektaklit	7%
Zyrtarë të nivelit të lartë	6%
Gazetarë (si paditës për shpifje/fyerje)	5%
Aktivistë, OJF	3%
Politikanë të nivelit të ulët	2%
Media	2%

Siç shihet, ka një larmi të madhe të nismëtarëve të çështjeve që prekin aspekte të mbrojtura nga Neni 10 i KEDNJ.

Gazetarët dhe mediat përbëjnë 25% të rasteve, ku dy të tretat janë çështje të të drejtës së informimit dhe një e treta përbën rastet kur gazetarët janë cenuar vetë nga shprehjet fyese apo shpifjet e personave të tjerë ndaj tyre, zakonisht media ose gazetarë kolegë.

Dukuria e shpifjes në dëm të gazetarëve po nis të shfaqet në Shqipëri (*smear campaign*), ku rezultojnë raste kur një gazetar ka paditur vetë një ose më shumë media. Fushatat shpifëse janë përpjekje të organizuara nga disa media kundër një gazetari me qëllim zhvlerësimin e tij/saj në opinionin publik, me synimin final humbjen e besueshmërisë së tij/saj në publik.

3. Llojet e personave kundër të cilit është nisur procesi gjyqësor

Personat kundër të cilëve është nisur procesi	Sasia në përqindje
Media	27%
Autoritete shtetërore (për të drejtën e informimit)	16%
Qytetarë të zakonshëm	13%
Gazetarë	10%
Politikanë të rangut të lartë	10%
Biznese/korporata	5%
Zyrtarë të rangut të lartë	5%
Persona publikë të artit/sportit/spektaklit	3%
Politikanë të rangut të ulët	3%
Ekspertë të pavarur/profesionistë	3%
Aktivistë, OJF	3%
Zyrtarë të rangut të ulët	2%

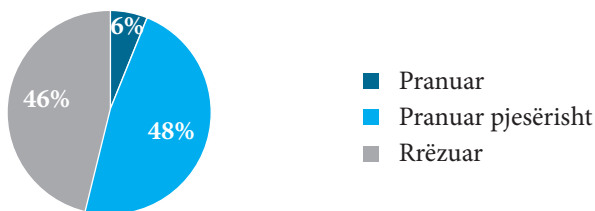
Siç rezulton, mediat dhe gazetarët (kur këta të fundit paditen nominalisht) janë personat më të shpeshtë ndaj të cilëve nis një proces gjyqësor, në masën 37%. Nëse mënjanohet çështjet gjyqësore për të drejtën e informimit, ku të paditur janë autoritetet shtetërore, shifra arrin në 44% të rasteve. Pra, pothuajse 1 në 2 raste në gjykatë është kundër një gazetari ose shërbimi mediatik të caktuar.

4. Mënyra e përfundimit të çështjeve

a. Çështjet civile

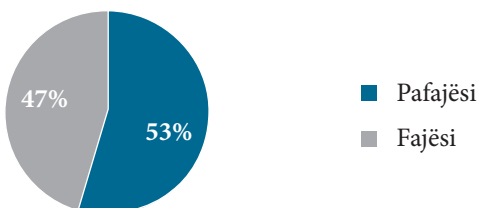
Në çështjet civile rezulton se kanë përfunduar me vendim themeli 71% e çështjeve, ndërsa në 5% të rasteve janë kthyer aktet pa veprim dhe në 24% të rasteve është vendosur pushimi i gjykimit.

Mënyra e përfundimit të çështjeve civile në gjykimin e themelit

b. Çështjet penale

Në çështjet penale rezulton se kanë përfunduar me vendim themeli 95% e çështjeve, ndërsa në 5% të rasteve është vendosur pushimi i çështjeve.

5. Pushimi i çështjeve në fazë të avancuar të procesit

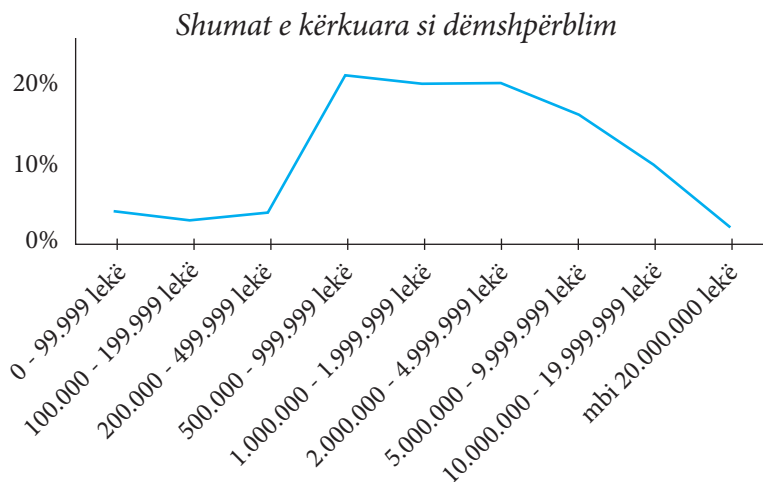

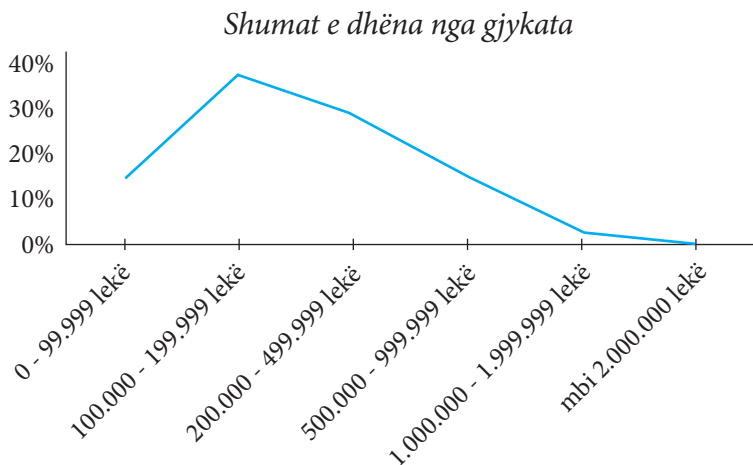
Pushimi i çështjeve është rritur ndjeshëm gjatë viteve 2020 – 2021, kur vihet re se në pjesën më të madhe janë raste të pushimi të çështjes në fazë avancuar dhe ku gazetarët ose mediat janë të paditur (në 71% të rasteve). Duke pasur parasysh që gazetarët dhe mediat

në përgjithësi janë shfaqur si të paditur në 44% të rasteve, vihet re dukshëm se ka një tendencë më të madhe për të pushuar çështjet ndaj tyre. Kjo mund të ndodhë për disa arsye, si: (1) marrëveshje jashtë sallës së gjyqit për të riparuar marrëdhëniet personale; (2) tregues i padive SLAPP, të cilat nuk kanë synimin për t'u fituar por thjesht për të intimiduar gazetarët e paditur dhe kolegët e tyre; (3) humbja e konfidencës të mundësitë e fitimit të procesit gjyqësor kundër një gazetari apo media. Për të arritur në një konkluzion të saktë do të nevojitej një studim më i thelluar.

6. Shumat e kërkuara nga gjykata (në rastet e dëmshpërblimeve) dhe shumat e akorduara nga gjykata

Shuma mesatare e kërkuar në rastet e padive për shpërblim dëmi është 3.400.000 lekë, ose afro 29.000 EUR. Shuma mesatare e akorduar nga gjykata është në vlerën 266.000 lekë, ose afro 2300 EUR. Në mesatare rezulton që gjykata, në ato raste kur ka pranuar padinë, ka akorduar mesatarisht afro 8% të vlerës së kërkuar, duke u bazuar në parimin e proporcionalitetit të ndërhyrjes në lirinë e shprehjes.

7. Shpenzimet gjyqësore

Shpenzimet gjyqësore mesatare për çështjet civile paraqiten në vlerën 94.000 lekë, duke variuar nga 0 lekë në 540.000 lekë. Ekspertët janë angazhuar në 19% të rasteve (kryesisht ekspertë psikologë ose vlerësues të dëmit). Rimbursimi i shpenzimeve për avokat është akorduar në 18% të rasteve ka variuar nga 40.000 lekë në 240.000 lekë.

8. Kërkimi i masave alternative

Në proceset civile, përveç shpërblimit të dëmit janë kërkuar edhe masa të tjera alternative në 20% të rasteve (ndjesë publike, fshirje artikulli online, publikim i vendimit të gjykatës). Gjykata i ka pranuar këto kërkesa në 85% të rasteve kur janë kërkuar. Vihet re se niveli i pranueshmërisë së këtyre kërkesave është më i lartë se ai i pranimi të padisë, që do të thotë se një padi e orientuar mirë dhe e ngritur mbi baza të shëndosha, ka gjasa më shumë që të përfshijë kërkimin e masave alternative. Një element i tillë nuk shfaqet në paditë e dyshuara SLAPP nga stafi i Res Publica, të cilat më së shumti përmbajnë shuma të mëdha të kërimit të dëmshpërblimit dhe jo masa alternative për rinvendosjen në vend të reputacionit.

II. SHQYRTIMI I RASTEVE NGA GJYKATAT VENDASE

A. RËNDËSIA E REFERIMIT TË JURISPRUDENCËS SË GJEDNJ NË PRAKTIKËN VENDASE

Fryma e adoptimit të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në përgjithësi dhe e dispozitës që garanton lirinë e shprehjes (Neni 10) orienton te fakti që rregullimin dhe detajimin e Konventës e bën praktika e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, e cila shërben si një databazë precedentësh që duhen marrë në referencë nga gjykatat vendase. Kështu, nëse vjen rasti të interpretimet që autoritetet e një shteti palë në KEDNJ dhe gjykatat e brendshme të tij duhet t'i bëjnë rregullimeve ligjore, këto të fundit duhet të interpretohen pa rënë ndesh me praktikën gjyqësore dhe parimet që rezultojnë nga jurisprudenca e GJEDNJ dhe nëse ekzistojnë kontradikta, duhet të mbizotërojnë këto të fundit.

Thënë ndryshe, vlerësimin e ekzistencës së kushteve për të ushtruar lirisht të drejtën për t'u shprehur e bën më së pari autoriteti i vetë shtetit, veprimtaria e të cilit i nënshtrohet kontrollit gjyqësor. Të dy këto mekanizma të brendshëm duhet të respektojnë praktikën gjyqësore të GJEDNJ.

Kryesisht, për gjykatat vendase, mesazhi është që ato duhet të ndjekin praktikën gjyqësore të GJEDNJ që nga seanca e parë në një çështje që lidhet me lirinë e shprehjes. Meqenëse standardet e GJEDNJ i ofrojnë lirisë së shprehjes një nivel më të lartë mbrojtjeje se ligji dhe praktika gjyqësore vendase, të gjithë gjyqtarët nuk mund të bëjnë gjë tjetër veçse të zbatojnë standardet më të larta evropiane.

Lidhur me këtë, në çështjen *Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar* (26 nëntor 1991), GJEDNJ u shpreh se:

“...Shtetet Kontraktuese kanë një hapësirë të caktuar për të vlerësuar nëse ekzistojnë këto nevoja, por kjo shkon krahas me mbikëqyrjen evropiane, që përfshin si ligjin ashtu edhe vendimet zbatuese të tij, madje edhe ato të dhëna nga gjykatat e pavarura...”

Qëllimi i pjesës në vijim është të evidentojë se si është përqasur nga gjykatat shqiptare praktika udhërrëfyese e GJEDNJ. Për këtë arsye, në këtë pjesë trajtohen konceptet e zhvilluara nga GJEDNJ dhe si këto koncepte janë referuar në vendimarrjet e gjykatave në vend.

B. NDËRHJRJET NË USHTRIMIN E LIRISË SË SHPREHJES DHE FORMAT E NDËRHJRJEVE

Sipas GJEDNJ ndërhyrjet në lirinë e shprehjes mund të vijnë nga një shumëllojshmëri e gjerë masash që mund të jenë formalitete, kushte, kufizime ose ndëshkime (*Wille kundër Lihtenshtajnit* [DhL], § 43).

Për shembull, sipas “*Udhëzuesit për Nenin 10 të KEDNJ*”², situatat e mëposhtme mund të konsiderohen sipas jurisprudencës së GJEDNJ si forma të ndërhyrjes në lirinë e shprehjes:

- dënimi penal (*Lindon, Otchakovsky-Laurens dhe July kundër*

2 Shih: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf

Francës [DhL], § 59), i shprehur si gjobë (*Kasabova kundër Bullgarisë*) ose burgim (*Cumpănă dhe Mazăre kundër Rumanisë* [DhL]), edhe kur ekzekutimi i dënimit me burgim pezullohet (*Otegi Mondragon kundër Spanjës*, § 60);

- detyrimi i dëmshpërblimit (*Tolstoy Miloslavsky kundër Mbretërisë së Bashkuar*, § 51), edhe kur masa e shpërblimit të dëmit është simbolike (*Paturel kundër Francës*, § 49);
- hetimi penal, apo rreziku real për t'u hetuar në bazë të ligjeve të hartuara në mënyrë të paqartë, apo të interpretuar në mënyrë të paqartë nga gjykatat vendase (*Altuğ Taner Akçam kundër Turqisë*);
- ndalimi i botimit (*Cumhuriyet Vakfı dhe të tjerët kundër Turqisë*);
- konfiskimi i një botimi (*Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar*);
- sekuestrimi i gazetave dhe revistave prej administratës së burgut (përfshirë edhe një radio dore) që i dërgohen të burgosurit nga familjarët e tij/saj (*Rodionov kundër Rusisë*);
- refuzimi për t'i dhënë frekuencë transmetimi (*Centro Europa 7 S.r.l. dhe Di Stefano kundër Italisë*);
- vendimi gjyqësor që pengon personin të marrë transmetime nga satelitët e telekomunikacionit (*Khurshid Mustafa dhe Tarzibachi kundër Suedisë*, § 32);
- ndalimi i një reklame (*Barthold kundër Gjermanisë*);
- masa disiplinore ndaj një mjeku për shkelje të etikës profesionale, për shkak të kritikës së tij ndaj trajtimit mjekësor të ofruar ndaj një pacienti (*Frankowicz kundër Polonisë*); ose ndaj një prokurori, pas kritikave të saj ndaj reformave legislative (*Kövesi kundër Rumanisë*, § 190).
- urdhëri për të zbuluar burimet gazetareske (*Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar*) edhe kur urdhri nuk është vënë në zbatim (*Financial Times Ltd dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, § 56), ose ku burimi ka dalë tashmë dhe gazetari ishte i detyruar të dorëzonte provat kundër tij (*Becker kundër Norvegjisë*);
- njoftimi publik nga një Kryetar Shteti për qëllimin e tij për të

mos emëruar një gjyqtar me arsyetimin se ky i fundit kishte shprehur një mendim për një çështje kushtetuese dhe opinioni pretendohet se binte ndesh me atë të Kreut të Shtetit (*Wille kundër Lihtenshtajnit* [GC], § 50);

- refuzimi për të dhënë autorizim për të filmuar brenda burgut kur përgatitet një program televiziv për të intervistuar një nga të arrestuarit (*Schweizerische Radio - und Fernsehgesellschaft SRG kundër Zvicrës*); refuzimi për të lejuar aksesin e gazetarit në një qendër pritjeje të azilkërkuesve për të marrë deklaratat për kushtet e jetesës (*Szurovecz kundër Hungarisë*);
- arrestimi dhe ndalimi i protestuesve (*Steel dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, § 92; *Açık dhe të tjerët kundër Turqisë*, § 40);
- paralajmërimet me shkrim të dërguara nga prokuroria për drejtuesin e një OJF-je që kishte organizuar demonstrata publike kundër një ligji (*Karastelev dhe të tjerët kundër Rusisë*, §§ 70-76);
- heqjen e akreditimit të një gazetari për studimin e arkivave (*Gafiuc kundër Rumanisë*, § 55);
- heqjen e imunitetit parlamentar nëpërmjet një amendamenti kushtetues (*Kerestecioğlu Demir kundër Turqisë*, § 67);
- paralajmërimi i një enti rregullator të medias ndaj një botuesi për përhapjen e “materialeve ekstremiste” në lidhje me një artikull me citime nga një manifest i një grupi nacionalist kontrovers dhe me simbole që ngjasonin me simbolet naziste (*RID Novaya Gazeta dhe ZAO Novaya Gazeta kundër Rusisë*, §§ 60-66);
- revokimi i licencës së transmetimit të një kanali televiziv (*NIT S.R.L. kundër Republikës së Moldavisë* [DhL], § 150).

Në praktikën vendase vihen re disa prej ndërhyrjeve të mësipërme, si për shembull:

- dënime penale me gjobë;
- detyrimi i dëmshpërblimit;
- hetimi penal;

- refuzimi për të dhënë frekuencë transmetimi;
- urdhëri për të zbuluar burimet gazetareske;
- refuzimi për të dhënë autorizim për të filmuar/intervistuar brenda burgut;
- arrestimi dhe ndalimi i protestuesve;
- paralajmërimet me shkrim të prokurorisë për publikimin e të dhënave;
- ndërhyrjet e entit rregullator të medias për përmbajtjen e programeve radiotelevizive
- masa të tjera administrative ndaj medias;
- sanksione administrative ndaj protestuesve për përmbajtjen e pankartave;
- refuzim i aksesit në informacionin e administruar nga autoritetet shtetërore.

Analiza e rasteve konkrete të identifikuara jepet në vijim të studimit.

C. TESTI ME TRI PJESË

Të drejtat themelore të njeriut nuk janë në hierarki mbi njëra-tjetrën. Asnjëra nuk ka vlerë të paracaktar apo një pozicion të caktuar, përfshi lirinë e shprehjes. Liria e shprehjes si një nga këto të drejta, mund të bjerë në konflikt me të drejta të tjera të mbrojtura nga Konventa, si e drejta për një gjykim të drejtë, e drejta e respektimit të jetës private, e drejta e ndërgjegjes dhe fesë. Konflikti mund të lindë nëse autoriteteve u duhet të mbrojnë interesat ose vlerat e renditura në Nenin 10, paragrafi 2, i Konventës, si siguria publike, të drejtat e të tjerëve, etj. Nëse ndodh një përplasje e tillë, GJEDNJ kërkon një baraspeshim me qëllim që të vendosë prioritetin e një të drejte ndaj një tjetre në kontekstin konkret të dhënë në atë çështje. Baraspeshimi i interesave konfliktuese, një prej të cilave është liria e shprehjes, merr parasysh rëndësinë e kësaj të fundit. Kjo sepse mbrojtja e lirisë së shprehjes është thelbësore për procesin demokratik dhe zhvillimin e çdo genieje njerëzore.

Siç paraqitet më lart, mënyra e ndërhyrjeve të ndryshme tek ushtrimi i lirisë së shprehjes është shumë e gjerë dhe nuk ka kufizime të paracaktuara. Gjykata shqyrton dhe vendos në çdo rast të posaçëm nëse ekziston ndërhyrja, duke parë ndikimin kufizues mbi ushtrimin e lirisë së shprehjes të masës specifike të zbatuar nga autoritetet e brendshme.

GJEDNJ, gjatë rasteve të mësipërme që janë objekt i vlerësimit të ndërhyrjes së lirisë së shprehjes, përdor “*testin me tri pjesë*” që përdoret edhe në çështjet në lidhje me nenet 8, 9 dhe 11 të Konventës. Në pajtim me Nenin 10, paragrafi 2, autoritetet e brendshme në secilin prej shteteve kontraktuese mund të ndërhyjnë në ushtrimin e lirisë së shprehjes, nëse përmbushen tri kushte kumulative:

- ndërhyrja ose kufizimi të jetë e parashikuar me ligj³
- ndërhyrja synon mbrojtjen e një interesi legjitim⁴
- ndërhyrja është e nevojshme në një shoqëri demokratike⁵

Gjykata duhet të jetë e bindur që të treja kërkesat janë përmbushur; mosarritja e njërës do të çojë në konstatimin e shkeljes së nenit 10, megjithëse në praktikë GJEDNJ ka tendencë që ose t'i shqyrtojë këto arsye njëkohësisht ose të përqendrohet në atë që është në kontrast më të dukshëm me Nenin 10.

Në vijim trajtojmë me radhë këto kritere.

1. Ndërhyrja ose kufizimi të jetë e parashikuar me ligj

Liria e shprehjes është një vlerë kaq e rëndësishme sa kufizimi i saj

3 Gawęda kundër Polonisë, 14 mars 2002 dhe The Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar, 26 prill 1979.

4 Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar, 26 nëntor 1991.

5 Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar, 26 prill 1979.

duhet të marrë gjithmonë legjitimitetin e debateve dhe zgjedhjeve demokratike. Kjo kërkesë i referohet gjithashtu cilësisë së ligjit, edhe nëse miratohet nga parlamenti. GJEDNJ është shprehur në mënyrë të qendrueshme që një ligj duhet të jetë publik, i aksesueshëm, i arsyeshëm dhe i parashikueshëm.

Siç theksohet në çështjen *The Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar*, në paragrafin 49:

“Së pari, ligji duhet të jetë i aksesueshëm në mënyrë të përshtatshme: një qytetar duhet të jetë në gjendje të ketë një tregues që të jetë i përshtatshëm në rrethanat e rregullave ligjore të zbatueshme në një çështje të caktuar. Së dyti, një normë nuk mund të konsiderohet si “ligj”, përveç kur është e formuluar në mënyrë të tillë që bën të mundur rregullimin e sjelljes së qytetarit: ai duhet të jetë në gjendje – nëse është e nevojshme me këshillim të përshtatshëm - të parashikojë, në një shkallë të arsyeshme në rrethanat përkatëse, pasojat që mund të sjellë një veprim i caktuar. Këto pasoja nuk janë të domosdoshme të parashikohen me saktësi absolute: eksperiencia tregon se një gjë e tillë është e paarritshme. Po ashtu, megjithëse saktësia është tepër e dëshirueshme, ajo në vetvete mund të sjellë një ngurtësim të tepërt dhe ligji duhet të jetë në gjendje të ndjekë rrethanat që ndryshojnë. Për pasojë, shumë ligje shprehen në terma të tillë që, pak a shumë, janë të përcaktuar dhe interpretimi dhe zbatimi i tyre është çështje e praktikës”.

2. Ndërhyrja synon mbrojtjen e një interesi legjitim

Pasi dhe vetëm nëse hapi i parë i shpjeguar më sipër është kaluar, GJEDNJ do të shqyrtojë hapin e dytë, i cili kërkon që kufizimi të jetë vendosur për të mbrojtur një interes tjetër legjitim. E thënë ndryshe, nëse ekziston një dispozitë kufizuese e lirisë së shprehjes, gjykata do të identifikojë interesin që mbron kjo dispozitë dhe të verifikojë nëse ky

interes është një prej atyre të renditura në paragrafin 2 të Nenit 10. Lista e interesave që mbrohen nga Neni 10 janë:

- siguria kombëtare;
- integriteti territorial;
- siguria publike;
- parandalimi i trazirave ose krimit;
- mbrojtja e shëndetit;
- mbrojtja e moralit;
- mbrojtja e reputacionit ose të drejtat e të tjerëve;
- parandalimi i deklarimit të informacionit të marrë në mirëbesim;
- dhe ruajtja e autoritetit dhe paanësisë së gjyqësorit.

Për shembull, sekuestrimi i një teksti shkollor mund të ketë për qëllim mbrojtjen e moralit të fëmijëve, ose një padi civile e paraqitur ndaj një gazetari me pretendimin e dëmtimit të reputacionit ose nderit të dikujt do të ndjekë qëllimin legjitim të mbrojtjes së “reputacionit dhe jetës personale të një të treti”. Një urdhër sekuestrimi ndaj serverave të një gazete mund të justifikohet se është në interes të hetimeve penale, në interes të “parandalimit të krimit” dhe/ose ruajtjes së “sigurisë publike”.

3. Ndërhyrja është e nevojshme në një shoqëri demokratike

Në pjesën dërrmuese të çështjeve të paraqitura para saj, GJEDNJ zakonisht anashkalon elementet e mëparshme të Nenit 10 dhe e përqendron analizën e saj nëse gjykatat vendase ekzaminuan nëse ndërhyrja ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike, pra në një shoqëri që respekton dhe ushqen “*pluralizmin, tolerancën dhe mendjen e hapur*”. Për t’iu përgjigjur kësaj pyetjeje, GJEDNJ duhet të shqyrtojë nëse në kontekstin e çështjes ndërhyrja mund të konsiderohet se ishte “e nevojshme”, me fjalë të tjera nëse ndërhyrja synonte të adresonte një “nevojë të ngutshme shoqërore”. Që Gjykata

ta bëjë këtë, asaj i duhet të shqyrtojë nga afër nëse arsyet e paraqitura nga autoritetet vendase për vendosjen e një kufizimi në të drejtën e një profesionisti të medias janë arsye “relevante dhe të mjaftueshme” dhe nëse kjo ndërhyrje ishte “proporcionale me qëllimin legjitim të ndjekur”. Është e mundur që GJEDNJ të zbulojë se arsyet e paraqitura nga gjykatat vendase për të justifikuar një kufizim ishin si relevante ashtu edhe të mjaftueshme, por dënimi ishte joproporcional ose, Gjykata mund të konstatojë se dënimi ishte proporcional dhe arsyet e paraqitura mund të ishin relevante, por jo të mjaftueshme. Një arsye do të jetë relevante nëse lidhet me interesin legjitim që kërkon të mbrojë; do të jetë e mjaftueshme nëse duke marrë parasysh të gjitha aspektet përkatëse të çështjes (siç është identiteti i palëve, pajtueshmëria e gazetarit me standardet e gazetarisë) ajo mund të çojë në mënyrë efektive në atë që është e nevojshme, në arritjen e interesit legjitim: kështu, p.sh., Prokurori i Përgjithshëm i Mbretërisë së Bashkuar kërkoi dhe iu pranua një urdhër i përkohshëm që parandalonte botimin në shtyp të disa fragmenteve nga një libër mbi veprimtarinë e shërbimeve sekrete. Arsyetimi i dhënë ishte se ky urdhër ishte i domosdoshëm për të siguruar që deri sa gjykata kompetente të merrte vendimin e saj, informacioni i kundërshtuar (i cili konsiderohej konfidencial) të mos bëhej publik, pasi përndryshe gjyqi s’do kishte më kuptim. Me fjalë të tjera, qeveria e Mbretërisë së Bashkuar pretendoi se ishte e nevojshme të mbështeste urdhrin në mënyrë që të ruhej autoriteti i gjyqësorit. GJEDNJ ra dakord dhe vendosi se arsyetimi ishte relevant; vërtet, që nëse fragmentet do të botoheshin para se gjykata përkatëse të kishte marrë vendimin e saj, atëherë nuk do të kishte asnjë kuptim që gjykata vendase të vendoste nëse ato duhet të botoheshin apo jo. Sidoqoftë, GJEDNJ gjithashtu vuri në dukje se libri nga i cili u morën fragmentet ishte tashmë i disponueshëm në treg në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe nuk kishte kufizime për importimin e tij në Mbretërinë e Bashkuar. Si rezultat, fragmentet nga libri kishin humbur tashmë karakterin e tyre

konfidencial, kështu që ky arsyetim nuk ishte i mjaftueshëm.⁶ Në rastin e çështjes *Mouvement Raëlien Suisse kundër Zvicrës*, GJEDNJ e justifikon kufizimin në vendosjen e banderolave apo pankartave në hapësira publike vetëm në rastin kur ekziston një nevojë shoqërore shumë e madhe dhe interes publik që prevalon mbi lirinë e shprehjes. Masat e kufizimit mund të pranohen më lehtësisht në rastet e aktivitetit reklamues tregtar. Gjykata në këtë çështje arsyeton se:

“...Gjithsesi njerëzit edhe pse gëzojnë të drejtën e përdorimit të hapësirës publike, ata nuk e kanë këtë të drejtë të plotë dhe të pakushtëzuar, sidomos në rastet e banerave apo posterave tregtarë reklamues apo të kompanive private...”

Praktika vendase

Nga praktika gjyqësore në Shqipëri, kufizimi i lirisë së shprehjes është ngritur para gjykatave të cilat herë pas here kanë aplikuar në këto raste testin me tre hapa. Vlen të theksohet se në të gjitha rastet arsyetimi i gjykatës është përqëndruar gjerësisht te kriteri i tretë, ai i *proporcionalitetit*.

Për shembull, në çështjen *F.M. kundër L.*⁷, gjykata aplikoi testin me tre hapa. Në arsyetim gjykata shprehet:

“...Liria e shprehjes ka kufizimet e saj, me qëllim për të garantuar mbrojtjen e jetës private të personave, nderin, dinjitetin dhe personalitetin e tij, duke përfshirë edhe reputacionin apo emrin e mirë që ka një person në shoqëri...”

...Sipas praktikës së GEDNJ, çdo kufizim i së drejtës së lirisë të shprehjes duhet të kalojë një test të rreptë të përbërë prej tri pjesësh.

6 Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar (1991).

7 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7986, datë 29.09.2017

Ky test, kërkon që çdo kufizim duhet (1) të jetë i parashikuar në ligj, (2) të ketë për qëllim mbrojtjen e interesit të ligjshëm (duke përfshirë, siç u përmend, mbrojtjen e reputacionit të të tjerëve, në lidhje me komentet e përfshira këtu) dhe (3) të jetë i nevojshëm për të siguruar këtë interes. Në veçanti, që një kufizim të gjykohet i nevojshëm, ai duhet ta kufizojë lirinë e shprehjes sa më pak që të jetë e mundur, duhet të përpilohet me kujdes për të arritur objektivin në fjalë dhe nuk duhet të jetë arbitrar, i padrejtë apo i mbështetur në konsiderata të paarsyeshme. Kufizimet e paqarta apo të përgjithshme, edhe nëse përmbushin kriterin “e parashikuar në ligj”, janë të papranueshme, sepse ato e tejkalojnë atë që kërkohet rreptësisht për mbrojtjen e interesave të ligjshme...”

Njësoj në çështjet *J.M. kundër Bashkisë Tiranë* dhe *K.G. kundër Bashkisë Tiranë*⁸, u diskutua baza e vendosjes së një gjobe administrative për shkak të përdorimit të një banderole dhe posterave në një protestë të organizuar nga aktivistë të shoqërisë civile kundër Kryetarit të Bashkisë Tiranë. Gjopa mbështetej në një Vendim të Këshillit Bashkiak Tiranë, sipas të cilit ngjitja e posterave dhe banderolave pa lejen e Bashkisë ishte kundravajtje administrative. Gjykata Administrative vlerësoi se përmbajtja e kësaj dispozite prekte lirinë e shprehjes duke përqendruar arsyetimin në *testin me tre hapa*, ku gjeti se të tre kriteret e shpjeguar më sipër ishin shkelur nga Policia Bashkiake Tiranë dhe për këtë arsye vendosi anulimin e gjobave, pasi kjo cenonte lirinë e shprehjes të aktivistëve. Në këtë rast, jo vetëm që sanksioni ishte jo proporcional (paditësit ishin student dhe kishin të ardhura të pamjaftueshme në raport me nevojat e tyre), por edhe kufizimi ishte vendosur me një akt të pushtetit vendor që nuk ishte ligj dhe se nuk synohej të mbrohej një qëllim legjitim.

Ndërsa në një çështje penale të vitit 2021 (pa autor), Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar kërkoi nga

8 Vendimet nr. 629, dt 24.02.2020 dhe nr. 2788, dt. 04.11.2020 të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë.

Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar nxjerrjen e një urdhëri për vendosjen e sekuestros mbi serverat, kompiuterat, telefonat, CD-të e USB-të e medias “Lapsi.al”, me arsyetimin e nevojës për të hetuar veprën penale që dyshohej nga publikimi i të sekreteve vetjake në të ashtuquajturin “skandali i patronazhistëve”. Hetimi kishte të bënte me qarkullimin në internet të një databaze me të dhëna personale të qytetarëve të 910.000 votuesve të rrethit të Tiranës. Pasi ky urdhër u konfirmua nga gjykata e shkallës së parë (i pezulluar nga një masë e përkohshme nga GJEDNJ), por u rrëzua nga Gjykata e Posaçme e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, pas rekursit të paraqitur nga Prokuroria e Posaçme, Gjykata së Lartë, në një vendim njësesue të praktikës gjyqësore, u shpreh:

“...Gjykata duhet të përcaktojë ose të argumentojë se cilat janë të dhënat ose sistemet kompjuterike që do t’i nënshtrohen sekuestrimit dhe çfarë synohet të provohet nëpërmjet vendosjes së sekuestros mbi të dhënat ose sistemet kompjuterike. Në këtë përcaktim Gjykata duhet të bazohet në parimet e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë, duke lejuar sekuestrimin e të dhënave ose të sistemeve kompjuterike për nevoja të hetimit, vetëm nëse është e nevojshme, për sa është e nevojshme dhe për aq kohë sa është e nevojshme;

Gjykata duhet të përcaktojë dhe të arsyetojë në vendim modalitetet për sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike. Edhe në këtë rast, Gjykata duhet të bazohet në parimet e proporcionalitetit dhe të përshtatshmërisë. Sekuestrimi duhet të bëhet në mënyrë të tillë që të sekuestrohen vetëm të dhënat ose sistemet specifikisht të përcaktuara në vendimin e gjykatës. Për nxjerrjen e të dhënave mund të sekuestrohen pajisjet, vetëm në rast se është e domosdosme dhe për aq kohë sa është e nevojshme për marrjen e të dhënave apo krijimin e kopjeve...”⁹

9 Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, nr.147, datë 23.12.2021

Testi me tri hapa është trajtuar gjerësisht në shumë vendime gjyqësore dhe dukshëm është pjesë e njohur e jurisprudencës së GJEDNJ nga gjykatat vendase.

D. RËNDESA E SANKSIONIT

Është parë se dhënia e dëmshpërblimeve të tepruara apo shpërpjesëtimore në paditë civile ka pasur “efekt frenues” në lirinë e shprehjes dhe, për pasojë, ato përbëjnë arsye për t’u shqetësuar, sipas GJEDNJ. Kësisoj, masa si nxitja e orientimeve për gjykatat dhe zbatimi mbizotërues i testit të proporcionalitetit synojnë të parandalojnë urdhërimin e pagesës së vlerave të tilla. Vlefshmëria e një game mjetesh ligjore civile si alternativë ndaj dëmshpërblimeve në rastet e duhura, si ndjesa apo urdhëri i gjykatës për korrigjimin e artikullit, mund të ndihmojnë për të dhënë një kundërpërgjigje proporcionale ndaj fyerjes dhe, kur ka në dispozicion edhe masa të përshpejtuara ose me kosto të ulët, mund të lejojnë që reputacioni i personit të vihet në vend në kohë më të shpejtë. Roli i organizmave jashtëgjyqësore vetërregullues, siç janë këshillat e medias, mund të kenë ndikim të rëndësishëm për ruajtjen e proporcionalitetit dhe realizimin e së drejtës në kohë, siç është theksuar nga GJEDNJ, për shembull në çështjen *Stoll kundër Zvicrës* (DhL, 2007).

GJEDNJ do të çmojë në kundërshtim me Nenin 10 pagesën e dëmshpërblimit civil¹⁰ njësoj si gjobat administrative që janë krejtësisht joproporcionale me të ardhurat e gazetarit. GJEDNJ pret që aplikanti të paraqesë prova para gjykatave vendase dhe para vetë GJEDNJ-së për paaftësinë objektive të tij / saj për të paguar shumën e dëmshpërblimit¹¹. Gjithashtu, GJEDNJ pret që gjykatat vendase të marrin parasysh gjendjen financiare të të pandehurit/të të paditurit kur përcaktojnë vlerën e një gjobe / dëmshpërblimi¹².

10 *Morar kundër Rumanisë* (2015).

11 *Prunea kundër Rumanisë* (2019).

12 *Almeida Leitão Bento Fernandes kundër Portugalisë* (2015).

Në çështjen *Independent News & Media* (2005) GJEDNJ u shpreh se pyetja themelore që duhet të shtrohet për diskutim është nëse:

“...kishte garanci vendase të përshtatshme dhe efektive, në shkallën e parë dhe në apel, kundër dëmshpërblimeve joproporcionale që siguronin një raport të arsyeshëm përpjesëtimor midis vendimit dhe cenimit të reputacionit...” (paragrafi 113).

GJEDNJ vërejti në çështjen *MGN Limited kundër Mbretërisë së Bashkuar* (18 janar 2011) se tarifat e larta të vendosura në raste të tilla ishin shpërpjesëtimore dhe për pasojë, në shkellje të lirisë së shprehjes (paragrafët 217-219).

Në çështjen *Tolstoy Miloslavsky kundër Mbretërisë së Bashkuar* (13 korrik 1995), GJEDNJ mbështeti në përgjithësi përpjekjet e gjykatës vendase të apelit për të siguruar që dëmshpërblimet e dhëna të ishin përpjesëtimore, por u shpreh se vlera prej 1.5 milionë sterlinash ishte kaq e madhe shpërpjesëtimisht, sa që përbënte shkelje të lirisë së shprehjes së aplikantit sipas Nenit 10 të Konventës.

Vlen të theksohet gjithashtu se në ndonjë rast edhe një shumë e vogël dëmshpërblimi (për shembull 50 Euro) mund të konsiderohet joproporcionale. Kjo për shkak se për sa kohë gazetarët kryejnë detyrat e tyre në mënyrë profesionale, ata nuk duhet të kenë frikë se mund të detyrohen të paguajnë për dëme, sado pak, pasi kjo do të kishte një efekt “dekurajues/frikësues” mbi ta.

Vlerësime të tjera lidhur me proporcionalitetin e dëmshpërblimeve dhe gjobave, kanë të bëjnë me “tarifat e suksesit” për avokatin/studion ligjore; (*MGN Limited kundër Mbretërisë së Bashkuar* (2011), paragrafi 218).

Duket se përcaktimi i masës së dëmshpërblimit mbetet gjithsesi në

diskrecionin e gjykatave vendase, megjithatë këto të fundit duhet të kenë parasysh parimet e shtjelluara më sipër në referencat e çështjeve të gjykuara nga GJEDNJ.

Praktika vendase

1. Dëmshpërblimi

Praktika gjyqësore vendase në këtë drejtim është e pasur (për rastet e dëmshpërblimeve të ndryshme dhe jo gjithmonë vetëm për dëmin në reputacion për shkak të fyerjes dhe/ose shpifjes). Nga vlerësimi i jurisprudencës vendase të 6 viteve të fundit në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë, është vënë re se gjykata ka njohur vlera që variojnë nga 0 lekë në raste të rralla deri në masën më ekstreme 1.200.000 lekë shpërblim demi (për disa paditës së bashku). Ky element, në këtë kuptim, është vlerësuar nga gjykatat vendase duke pasur në konsideratë praktikën e GJEDNJ, por në ndonjë rast kjo praktikë është anashkaluar. Në vijim japim disa shembuj ilustrues.

Në çështjen *S.B. kundër Xh.Z.*¹³, pala e paditur kishte publikuar një shkrim në portalin online të saj me titull: “*Mbani Frymën! Kura e reumatizmit është gjetur dhe ju duhet vetëm një gjethë fiku*”, duke përdorur foton e paditësit që ishte mjek i specializuar në reumatologji. Përdorimin e paautorizuar të fotos gjykata e konsideroi si cenim të reputacionit të paditësit, por dëmshpërblimin prej 2 milion lekësh të kërkuar prej paditësit e hodhi poshtë pasi nuk u provua qëllimi dashakeq i palës së paditur. Në vendim ajo arsyeton se:

“...Gjykata e gjen kërkimin e paditësit në lidhje me shumën e shpërblimit të pabazuar referuar rrethanave të rastit.

...Gjykata është e detyruar të ndërhyjë për të riparuar dëmin

13 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8493, dt. 18.12.2019

që i është shkaktuar paditësit nga cenimi i reputacionit të tij duke konstatuar pavërtetësinë e shkrimit të palës së paditur mbi paditësin. Gjykata, megjithatë, çmon se ky dëm mund të riparohet jo domosdoshmerisht me vlerë dëmi monetar por nëpërmjet përgënjeshtimit të publikimit të përmendur në këtë vendim që lidhet posaçërisht me foton e gabuar të vendour në të për ilustrim. Së dyti, gjykata çmon se publikimi që nuk është hequr nga faqja online duhet të hiqet. Kjo mund të ishte bërë edhe si pjesë e një përgënjeshtrimi të vërtetë, por gjykata çmon se duhet ta urdhërojë për të mos lejuar vazhdimin e cenimit të reputacionit të paditësit nga publikimi i vazhdueshëm i tij...

...Sa më sipër, gjykata çmon se ...në një rast të tillë kemi të bëjmë me një përgjegjësi pa faj. E drejta jonë civile dhe doktrina juridike kanë pranuar si bazë të përgjegjësisë civile fajin e personit përgjegjës për dëmin e shkaktuar. Në këtë mënyrë në rastin e shkaktimit të dëmit, nuk mjafton konstatimi i tre kushteve për të cilat u fol më sipër (dëmi, kundërligjshmëria e tij, lidhja shkakësore). Për të lindur përgjegjësia civile e autorit të dëmit, duhet që ky të ketë vepruar me faj...”

Në çështjen Gj.F. etj, kundër A.B.¹⁴, paditësi është një shoqëri tregtare që kryen veprimtari në fushën e restaurimeve dhe arkitekturës. Sipas kësaj pale, në një emision televiziv i padituri A.B. ka paraqitur fakte të pavërteta, të cilat kanë ndikuar negativisht si në aspektin material, përsa i përket fushës së veprimtarisë së shoqërisë që ai përfaqësonte, zhvillimit të aktivitetit normal të saj, marrëdhëniet me të tretët, emri i mirë tregtar dhe reputacioni; ashtu dhe në aspektin moral të personit. Shuma e kërkuar nga paditësi ishte 5.000 Euro. Në vendim gjykata argumenton se:

“...Në caktimin e masës së dëmshpërblimit nga kjo gjykatë çmohet të mbahet parasysh: mënyra e përhapjes së thënieve të pavërteta,

14 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 1513, dt. 01.03.2019

nëpërmjet një debati televiziv; faktin që këto thënie janë të rreme, faktin këto thënie kanë lidhje me një çështje me interes publik, siç është ai i gjetjeve arkeologjike me vlerë të lartë historike për vendin tonë; konsekuencën e të paditurit edhe gjatë gjykimit, si dhe faktin që dëmshpërblimi mund të rëndojë ndjeshëm gjendjen financiare të të paditurit. Si përfundim gjykata e vlerëson dëmin në shumën 100,000 lekë...”

Në një tjetër çështje, I.D. kundër shoqëria “H”¹⁵, gjykata ka marrë parasysh legjislacionin e brendshëm në caktimin e masës së dëmshpërblimit, duke zbatuar nenin 647/a të Kodit Civil që është i orientuar pjesërisht nga praktika e GJEDNJ. Kjo çështje është ngritur nga Drejtori i Përgjithshëm në Drejtorinë e Rezervave Materiale të Shtetit dhe se pala e paditur gazeta “T” kishte publikuar disa artikuj me përmbajtje shpifëse dhe fyese ndaj tij.

Në vendimin e pranimit të dëmshpërblimit lidhur me masën e dëmshpërblimit gjykata arsyeton se:

“...Në referim të kriterëve mbi caktimin e masës së dëmshpërblimit, analizojmë: paditësi ka qenë person i ngarkuar me detyrë shtetërore / drejtori i DRM shtetit në rastin në gjykim jemi përpara lajmeve të cilat janë përcjellë në publik dhe nëpërmjet medias së shkruar të palës së paditur - gazetës “T” artikujt nuk janë në faqet e para të gazetës, por në brendësi të tyre lajmet janë publikuar në disa artikuj të zgjatur në kohë (nga gusht-dhjetor 2017) duke e vënë palën paditëse në qendër të vëmendjes së publikut përgjatë kësaj kohe. Pala paditëse gjatë gjykimit nuk provoi nivelin e lexueshmërisë së artikujve. Përpos sa më lart megjithë publikimin e lajmeve të muajve gusht – dhjetor 2017 nga pala e paditur, nuk rezultoi që për paditësin të ketë ardhur ndonjë pasojë konkrete negative në lidhje me detyrën e ushtruar prej tij – apo reagim ndaj tij i subjekteve që përmenden në artikujt. Gjatë gjykimit nuk u paraqitën prova që të

15 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7942, dt. 03.10.2018

vërtetohej që pala e paditur nga publikimi i lajmit të pavërtetë të ketë nxjerrë përfitime (si psh një nivel shikueshmërie më të lartë pas publikimit, etj.) dhe aq më tepër masën e këtij përfitimi. Nuk kemi nga pala paditëse një analizë të plotë justifikuese në mbështetje të masës së dëmshpërblimit të kërkuar prej saj, 1.000.000 lekë. Referojmë këtu edhe nivelin e pagave në shkallë vendi. Masa e caktuar nga gjykata është në vlerën 200.000 lekë...”

Ndërsa në çështjen A.K. kundër Shoqëria “F”¹⁶, gjykata vlerëson se përgjegjësia civile e palës së paditur ndaj paditësit për cenimin e personalitetit dhe imazhit të këtij të fundit qendron vetëm në mënyrën e formulimit të titullit të shkrimit dhe pikërisht në përdorimin e togfjalëshit “Rrëmbyesi i R.H.” në këtë titull. Ndërsa vetë artikulli i plotë i publikuar në faqen nr. 8 të gazetës dhe në versionin elektronik të saj nuk rezulton që të përmbajë të dhëna të pasakta apo shprehje me karakter cenes për personalitetin dhe figurën e paditësit.

Gjykata në vendimarrje ka pranuar të drejtë dhënien e një dëmshpërblimi palës paditëse, edhe pse pranon se jemi përpara një gabimi të vogël. Siç cituam më sipër, GJEDNJ njeh mundësinë e bërjes së gabimeve dhe gjykata duhet të vlerësojë pikërisht masën e gabimit dhe qëllimin në raport me lirinë e shprehjes. Më konkretisht në këtë vendim arsyetohet se:

“...Gjykata vlerëson se në përcaktimin e masës së dëmshpërblimit duhet të mbahen parasysh: Faktin që cenimi i personalitetit të paditësit ka ardhur vetëm si pasojë e përdorimit të termit “rrëmbyesi” në titullin e artikullit, ndërkohë që vetë artikulli në vetvete nuk përmban informacione të tjera të pavërteta; Faktin që paditësi nuk rezulton që të ketë një profil të lartë publik. Së fundi, sikurse theksohet në vendimin unifikues edhe gjendja e zhvillimit aktual ekonomik e social të vendit tonë. Si përfundim gjykata vendos masën e dëmshpërblimit në vlerën prej 100.000 lekë dhe jo 10.000 Euro të kërkuara...”

Në çështjen *E.R. kundër S.B.*¹⁷, ku paditësi me detyrë Kryeministër, ishte vënë nën sulmin e deklaratave shpifëse dhe fyese nga ish kryetari i partisë më të madhe opozitare në vend. Gjykata mori në konsideratë faktin se të dy palët ndërgjygjëse nuk gëzonin mbrojtje të lartë si politikanë të nivelit të lartë që ata ishin; faktin se deklaratat, edhe pse me gjuhë të ashpër, janë në kontekstin e një debati të nxehtë të dykahshëm mes palëve dhe vlerësoi se në rastin konkret akuzat kanë qenë shumë të ashpra dhe pa asnjë bazë faktike dhe për këtë arsye pranoi kërkesën e paditësit për shpërblimin e dëmit si pasojë e fyerjeve dhe shpifjes, në një masë të lartë. Lidhur me dëmshpërblimin ajo arsyeton se:

“...Gjykata analizon se në deklarin e të paditurit janë përdorur shprehje të rënda si: “krimet të organizuar në nivelet më të larta të pushtetit”, apo “familje mafioze”, apo “që nuk ishin në hetim ndërkombëtar jo nga një, por nga një seri agjencish të vendeve partnere”, apo “për shkak të humbjes së vetkontrollit të shkaktonte mbylljen e parakohshme të mbledhjes së Komisionit për Çështjet Europiane të Bundestagut”, apo “që është i përfshirë në organizatë kriminale”. Aktiviteti dhe organizimi mafioz është shprehja më e rëndë e një organizimi dhe aktiviteti kriminal, është aktiviteti që përbën rrezikshmëri më të lartë shoqërore për të cilat legjislacioni penal ka parashikuar dënimet më të larta...”

...Në caktimin e masës së dëmshpërblimit për dëmin moral, duhet ndjekur dhe zbatuar parimin e përpjestueshmërisë (proporcionalitetit), i cili do të thotë që sa më e rëndë të jetë shkelja, aq më i rëndë do të jetë edhe dëmshpërblimi. Sa më sipër gjykata vlerëson se një dëmshpërblim i arsyeshëm do ishte në shumën 500.000 lekë dhe jo 1.000.000 lekë sa ka kërkuar pala paditëse...”

Në këtë rast vihet re se gjykata është orientuar nga graviteti i shkeljes së reputacionit të paditësit (mbrojtur nga Neni 8) dhe jo nga graviteti i ndërhyrjes në lirinë e shprehjes së të paditurit (mbrojtur nga Neni 10 i Konventës).

17 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8878, dt. 27.12.2019

2. Sanksioni penal dhe ai administrativ

GJEDNJ është shumë kritike për çdo ndëshkim penal, përfshirë edhe dënimet me burg, qoftë edhe kur vendoset pezullimi i ekzekutimit dhe personi lihet në një kohë prove¹⁸, për shkak të *efektit frikësues* të tyre. Në të vërtetë, vetëm në disa raste ku gazetarët kanë neglizhuar në shkallë të konsiderueshme të qenit në përputhje me standardet e gazetarisë, GJEDNJ ka gjykuar që gjobat penale nuk bien në kundërshtim me Nenin 10¹⁹.

Qendrimi i përgjithshëm i GJEDNJ është që nëse një gazetar ka shkelur etikën e medias përkatëse dhe për këtë arsye nuk gëzon mbrojtje sipas Nenit 10, ajo gjithsesi shqyrton nëse sanksioni i vendosur ndaj gazetarit (si p.sh. pagesa e një gjobe të rëndë) është shpërpjestimore apo jo (*BelPietro kundër Italisë* (2010)). Kjo për faktin se GJEDNJ shqetësohet që sanksionet jo proporcionale të vendosura kundër gazetarëve mund të bëjnë që gazetari në fjalë, gazetarët e tjerë apo anëtarët e shoqërisë civile të dekurajohen në kryerjen e detyrës së tyre si “*rojtare publike*”²⁰. Kështu, GJEDNJ ka vendosur që përveç rasteve përjashtimore (që do të jepen më poshtë) të gjitha format e sanksioneve penale, përfshirë dënimet me burgim, me pezullim të ekzekutimit të dënimit dhe lënie në kohë prove²¹, gjobat e vogla penale²² dhe paralajmërimet gjyqësore në kontekstin e procedurave penale²³, pavarësisht sjelljes së gazetarit, do të jenë në

18 *Fatih Taş kundër Turqisë* (nr. 2) (2017). Gjykata nuk ka konstatuar shkelje të nenit 10 në lidhje me disa sanksione kuazi-penale siç janë ato të vendosura ndaj aplikantit *Salumäki kundër Finlandës* (2014); edhe pse sipas ligjit të brendshëm procedurat ishin të natyrës penale, sanksioni penal që iu vu aplikantit (një gjobë e ulët) nuk u përfshi në dëshminë e tij të penalitytit.

19 *Dorota Kania kundër Polonisë* (Nr 2) (2016).

20 *Mehmet Hasan Altan kundër Turqisë* (2018).

21 *Mika kundër Greqisë* (2013).

22 *Haldimann dhe të tjerët kundër Zvicrës* (2015).

23 *Milislavljević kundër Serbisë* (2017).

kundërshtim me Nenin 10, me kusht që puna e gazetarëve të ketë një element të fortë të interesit publik. Kështu për shembull, në rastin e gazetarëve që po monitoronin në mënyrë të paligjshme trafikun e komunikimeve të radiove të policisë me qëllim për t'u informuar mbi aktivitetet e ardhshme të policisë dhe iu dha dënimi me burgim me pezullim ekzekutimi, GJEDNJ nuk e konsideroi shkelje të Nenit 10, duke vërejtur se gazetarët nuk ishin ndëshkuar për kryerjen e detyrës së tyre si gazetarë, por për përdorimin e mjeteve të paligjshme (pajisjeve përgjuese) me qëllim monitorimin e rrjetit të radiove të policisë, në lidhje me operacionet e policisë²⁴, ndërsa nuk kishte asnjë provë që policia do të refuzonte t'i informonte ata për këto operacione në një moment të dytë.

Në çështjen *Timpul Info-Magazin dhe Anghel kundër Moldavisë* (2007), ashpërsia e gjobës çoi në mbylljen e gazetës. Edhe pse GJEDNJ vlerësoi se ashpërsia e gjobës nuk luante rol në përfundimin e çështjes, ajo mbajti parasysh:

“...efektin e saj frenues mbi gazetën e aplikantit dhe se vendosja e saj ishte në gjendje ‘të shkuraonte diskutimin e hapur të çështjeve me interes publik’ ... duke heshtur tërësisht një zë kundërshtues” (paragrafi 39).

Në çështjen *Cumpănă dhe Mazăre kundër Rumanisë* (2004), dy gazetarë u dënuan me shtatë muaj burgim për fyerje, por nuk i kryen asnjëherë këto dënime, pasi u falën nga Presidenti i Rumanisë. Megjithatë, GJEDNJ u shpreh se:

“...Një ndëshkim i tillë, nga vetë natyra e tij, do të kishte në mënyrë të pashmangshme efekt frenues dhe fakti që aplikantët nuk e kryen dënimin nuk e ndryshon këtë përfundim, duke parë që faljet individuale që morën janë masa që varen nga kompetenca e presidentit të Rumanisë; më tej, ndërkohë që një akt i tillë mëshire

24 *Brambilla dhe të tjerët kundër Italisë* (2016).

i çliron personat e dënuar nga kryerja e dënimit, ai nuk e shuan dënimin...” (paragrafi 116).

Në çështjen *Marsenko kundër Ukrainës* (19 shkurt 2009), një mësues shkollë ishte dënuar me një vit burgim për fyerjen e një zyrtari të bordit të arsimit. Vendimi u pezullua me kushtin që nëse gjatë periudhës njëvjeçare nuk do të kryheshin vepra të tjera fyerjeje, nuk do të kryhej asnjë dënim. GJEDNJ vlerësoi se:

“Një dënim i tillë, për vetë natyrën e tij, do të kishte efekt të pashmangshëm frenues mbi diskutimin publik dhe nocioni se dënimi i aplikantit ishte pezulluar nuk e ndryshonte këtë përfundim, veçanërisht duke qenë se vetë dënimi nuk ishte shuar” (paragrafi 52).

Në çështjen *Otegi Mondragon kundër Spanjës* (2011), një dënim njëvjeçar që iu dha një politikani pasi kishte fyer Mbretin e Spanjës, dënim që u pezullua për tre vjet, u konsiderua se ishte në shkelje të Nenit 10. Sërish, GJEDNJ u shpreh se:

“...kjo masë, për vetë natyrën e saj, do të ketë efekt të pashmangshëm frenues, pavarësisht faktit se ekzekutimi i dënimit të aplikantit ishte pezulluar. Edhe pse ky fakt mund të ketë lehtësuar situatën e aplikantit, ai nuk e fshiu dënimin e tij apo efektet afatgjata në dosjen penale...” (paragrafi 60).

Një tjetër konsideratë e rëndësishme nga ana e GJEDNJ është kur deklaratat fyese ose akuzat kanë ndikim, qoftë edhe të mundshëm në cenimin e prezumimit të pafajësisë (që garantohet nga Neni 6 i Konventës). Në raste të tilla, GJEDNJ ka më shumë të ngjarë që të pranojë nevojën për sanksione penale, madje edhe të ashpra. Në çështjen *Ruokanen dhe të tjerët kundër Finlandës* (2010) GJEDNJ konstatoi se prezumimi i pafajësisë ishte cenuar dhe se në ato rrethana, sanksionet penale ishin proporcionale.

Praktika vendase

Sanksionet mund të jenë penale ose administrative. Praktika vendase është e plotë me sanksionet në procese penale dhe vetëm në ndonjë rast të veçuar gjohet si kundravajtje administrative janë bërë objekt gjykimi. Në pjesën dërrmuese të rasteve, në rastet e shpalljes fajtor të të akuzuarit, gjykata ka vendosur gjobë në masën 50.000 lekë dhe në një rast sporadik gjoba është vendosur në masën 60.000 lekë. Gjohet administrative kanë qenë në vlerën 5.000 deri 20.000 lekë.

Në asnjë rast nuk konstatohet përjashtimi nga dënimi, me arsyetimin e përshtatur sipas jurisprudencës së GJEDNJ. Në të gjitha rastet, gjykatat vendase nuk kanë ofruar asnjë arsyetim për masën e gjobës, por vetëm kanë arsyetuar pjesën e fajësisë dhe gjoba është vendosur në mënyrë diskrecionale.

Në veçanti, në çështjen penale *H.H. kundër F.N.*²⁵ Gjykata e Lartë (në gjykim të juridiksionit fillestar) shprehet:

“Gjykata e Strasburgut ka dalë në përfundimin se dënimi për këto vepra nuk është “i nevojshëm në një shoqëri demokratike”.”

Masa e gjobave penale është dukshëm më e ulët se dëmshpërblimi në procesin civil. Megjithatë nuk është gjithmonë vlera që përcakton efektin frenues. Aspekti negativ i shtuar në rastin e një procesi penal është fakti që dënimi penal sipas sistemit vendas shënohet në dëshminë e penaltetit të personit dhe rëndon pozitat e tij të ardhshme në aspekte të tjerë, për aq kohë sa zgjat periudha e rehabilitimit. Të vetmet dënime që nuk bëhen pjesë e dëshmisë së penaltetit janë dënimet me burgim që pezullohen dhe urdhërohet kryerja e orëve të punës me interes publik.

25 Vendim nr. 4/28, datë 25.04.2016 i Gjykatës së Lartë

Ajo që vihet re është se Gjykata Administrative e Shkallës së Parë, Tiranë, në të paktën dy raste, *J.M. kundër Bashkisë Tiranë* dhe *K.G. kundër Bashkisë Tiranë*²⁶, me vendime të formës së prerë ka vlerësuar drejt rëndësinë e mosvenies së sanksioneve në dëm të lirisë së shprehjes²⁷ duke vendosur në secilin rast anulimin e tyre, ndërsa gjykata penale përveç ndonjë rasti të izoluar, nuk arsyeton mbi ndikimin e sanksionit në lirinë e shprehjes. Rasti në vijim është një përjashtim pozitiv në këtë aspekt.

Në çështjen penale të gjykuar nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me akuzues një ish deputet të Kuvendit dhe të akuzuar një media online, për shkak të disa shkrimeve shpifëse dhe fyese, gjykata nuk i gjeti të bazuara pretendimet për ekzistencën e të gjithë elementeve të veprës penale, duke u ndalur edhe te rëndësia e lirisë së shprehjes dhe jurisprudencës së GJEDNJ lidhur me nevojën e dënimit në raste të shpifjes. Në vendim gjykata arsyeton se:

“...Ndërsa në rastin Jersild vs. Danimarkës (kërkesa 15890/89), i datës 23.09.1994, është vlerësuar dhe debatuar nëse dënimi në këto raste është “i nevojshëm në një shoqëri demokratike” apo jo, pra nëse është proporcional edhe në rastet kur përcillen, deklarohen “fenomene që shokojnë, godasin apo fyejnë një grup personash apo një pjesë të shoqërisë”. Gjykata e Strasburgut ka dalë në përfundimin se dënimi për këto vepra nuk është “i nevojshëm në një shoqëri demokratike”. Gjykata vëren se artikulli objekt gjykimi i shkruar nga i akuzuari Gj.Z. në gazetën elektronike “P”, përfshihet dhe mbrohet nga Neni 10 i KEDNJ dhe neni 22 i Kushtetutës, në kuadër të lirisë së shprehjes, e cila përfshin dhe lirinë e marrjes dhe transmetimit të informacionit. Jurisprudenca e organeve të Konventës jep shkaqe për të besuar se mbrojtja që

26 Vendimet nr. 629, dt 24.02.2020 dhe nr. 2788, dt. 04.11.2020 të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë.

27 Vendimi nr. 629, dt 24.02.2020 i Gjykatës Administrative e Shkallës së Parë, Tiranë dhe Vendimi nr. 2788, dt. 04.11.2020 i Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë.

rezulton nga Neni 10 shtrihet në të gjitha llojet e shprehjes të cilat shfaqin opinione, ide, informacione, pavarësisht përmbajtjes së tyre apo mënyrës së trasmetimit dhe një mbrojtje të tillë e gëzon sidomos liria e shtypit...”²⁸

E. MBROJTJA E REPUTACIONIT TË TË TJERËVE

1. Kontributi në debatin publik

Siç kemi trajtuar edhe më herët, Neni 10 nuk mbron një të drejtë absolute, por një të drejtë të kufizueshme. Thënë ndryshe, një ndërhyrje në lirinë e shprehjes nuk është gjithmonë në shkelje të Nenit 10 nëse kjo ndërhyrje nuk justifikohet nga një interes legjitim, i tillë si mbrojtja e jetës private, sigurisë publike, etj. Në çështjet e lidhura me lirinë e shprehjes dhe ruajtjen e balancës me të drejtat e tjera që konkurojnë merren parasysh një sërë faktorësh, ku një nga këta faktorë është edhe kontributi i shprehjes në debatin publik.

Nëse një deklaratë/publikim përbën çështje në interes të publikut duhet të vlerësohet rast pas rasti.

Kështu çështjet që lidhen me probleme të jetës personale të liderëve dhe figurave publike, apo situata të këtyre të fundit që synojnë thjesht të shuajnë kuriozitetin e publikut, kanë një nivel të lartë kufizueshmërie, ndërsa çështje që lidhen me politikën kanë një interes të përgjithshëm dhe për këtë arsye në këto raste kufizimet janë pak të lejueshme.

Për ilustrim vlen të përmendet çështja *Von Hannover kundër Gjermanisë* (nr. 2) (7 shkurt 2012), ku GJEDNJ vlerësoi ruajtjen e ekuilibrit midis të drejtës së mbrojtur nga Neni 8 dhe asaj të mbrojtur nga Neni 10, duke vlerësuar kontributin e dhënë nga

28 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 2460, dt 26.09.2017

fotot apo artikujt në shtyp për një debat me interes publik. GJEDNJ konsideroi se publiku nuk ka një interes legjitim për të ditur se ku ndodhej kërkuesja dhe se si ajo sillej në përgjithësi në jetën private, pavarësisht faktit se ajo është e njohur nga publiku. Sipas GJEDNJ, kërkuesja, anëtare e familjes mbretërore të Monakos, nuk ushtron funksione zyrtare. Fotot lidhen vetëm me jetën e saj private dhe nuk kontribuojnë në një debat me interes publik. Ato janë marrë pa lejen e kërkueses dhe i kanë shkaktuar asaj ndjenjën e fortë të ndërhyrjes dhe persekutimit në jetën e saj familjare.

Praktika vendase

Këto kritere dhe të tjera përdoren si rregull edhe në praktikën gjyqësore vendase në Shqipëri në rastet e padive për shkaktim dëmi për shkak të shpifjes dhe fyerjes, si në shembujt ilustrues në vijim.

Në çështjen *C.B. kundër S.B.*²⁹, gjykata u shpreh:

“Përsa i përket kriterit të kontributit në një debat të një interesi të përgjithshëm, gjykata vëren se deklaratimet objekt shqyrtimi bërë kundër paditësit lidhen dhe me inters publik siç është administrimi në përputhje me ligjet i fondeve publike etj; dhe në këtë kuptim një publikim që prek një problem të tillë meriton një nivel të caktuar mbrojtjeje. Por po t’i kthehemi deklaratimeve konkrete rezulton se vetë faktet me interes publik të pretenduara, siç është shpërdorimi apo mospërdorimi sipas ligjit i fondeve publike zënë një vend shumë të vogël dhe nuk kanë ndonjë shpjegim apo shtjellim të veçantë e konkret, lidhur me fakte të kundraligjshme të pretenduara se kanë ndodhur në vend, në raport me ato çfarë thuhen në drejtim të paditësit. Gjkata vlerëson se nëse i padituri dëshironte të denonconte fakte të tilla me interes publik është tej ndërhyrjes së nevojshme në një shoqëri demokratike etiketimi i paditësit si

29 Vendimi i Gjykatës së Rrethi Gjyqësor Tiranë, dt. 11.04.2018

“sharlatan” apo deklarimi se ai është një person që është i lidhur me organizata kriminale; këto deklarime janë jashtë interesit publik dhe janë jashtë asaj që mund të vlerësohet si ndërhyrje e nevojshme e bërë nga i padituri edhe për faktin se ai është deputet, është një politikan i njohur, aktualisht deputet i një force politike opozitare etj. Publikimet e bëra nga i padituri përmbajnë elemente të rëndësishëm për një debat me interes të përgjithshëm por ato përmbajnë dhe elementët e sipërcituar të cilat kanë synuar vetëm cenimin e nderit dhe personalitetit të paditësit.”

Debati për çështje me interes publik është shtrirë si koncept edhe te personat e botës së artit. Për shembull, në çështjen *F.M. kundër gazeta “L”*³⁰, paditësi ka pretenduar se nga ana e palës së paditur, e cila ushtron aktivitetin e saj në fushën e gazetarisë së shkruar dhe asaj online, nëpërmjet publikimeve të disa shkrimeve (postimeve në faqen e internetit të të paditurit, të cilat cituar me përmbajtjen e saktë në vendimin e gjykatës), fotove, si dhe lejin e disa komenteve ka cenuar nderin, personalitetin, reputacionin, emrin e mirë të tij. Në vendimin e rrëzimit të padisë gjykata arsyeton se:

“...Në lidhje me fotografitë siç u theksua më lart, rezultojnë se ato janë marrë në rrjete sociale të publikuara nga vetë paditësi si dhe të marra në vende publike, në ngjarje të cilat ishin vetë publike si ngjarjet artistike ku ka marrë pjesë paditësi. Në këto kushte publikimi i tyre nuk përbën dhe nuk ngre asnjë çështje sa i përket cenimit të jetës private...”

...Për sa i përket titullit të përdorur se F.M. është futur mes repërve, gjykata vlerëson se nuk ka asnjë përmbajtje cenuese edhe në raport me shkrimin e të paditurit, e cila duket si një raportim mbi një bashkëpunim, të njoftuar edhe nga një faqe tjetër interneti siç është blitz.al, të cilën pala e paditur e vlerëson se është afër paditësit. Titulli i shkrimit ka gjithmonë një intonacion më

provokues e cila është një taktikë gazetareske për të tërhequr lexues të shumtë duke realizuar jo vetëm qëllimin e informimit por dhe atë ekonomik, duke qenë se pala e paditur funksionon si biznes. Në këtë artikull janë dhënë informacione, idetë e gazetarit si dhe gjykimin e tij vlerësues mbi këtë çështje e cila megjithëse nuk paraqet interes publik, përbën një çështje që zgjon interesin e përgjithshëm të publikut të gjerë për jetën sociale e artistike të vendit. Siç e kemi theksuar më lart, paraqitja e një shkrimi të tillë gëzon mbrojtje nga neni 10 i Konventës. Paditësi nuk pretendoi se ky shkrim paraqet të dhëna të pavërteta sa i përket informacionit të paraqitur dhe fotove me të cilën është ilustruar shkrimi, i cili duket se janë foto të artistëve të marrë gjatë jetës së tyre artistike, e të përdorur dhe prej tyre...”

2. Shkalla e njohjes së personit nga publiku

Nëse do të thjeshtonim qasjen e GJEDNJ mbi çfarë konsiderohet shprehje politike/debat për interes publik, mund të thuhet se çdo aspekt i jetës së përditshme politike ose shoqërore futet brenda kësaj kategorie. Ajo që mund të jetë disi më e vështirë për t'u konstatuar është se cili person dhe mbi çfarë bazash mund të jetë objekt i punës së një gazetari. Sipas GJEDNJ, çdo person që hyn në arenën publike duhet të marrë parasysh që do të kritikohet, ndonjëherë edhe ashpër, për veprimet ose fjalët e tij dhe duhet të tregojë një shkallë më të gjerë tolerance. Kështu p.sh. politikanët e çdo niveli (ministrat, deputetët, kryetarët e bashkive) duhet të presin dhe të pranojnë, që si gazetarët ashtu dhe publiku do t'i vendosin ata nën një vëzhgim të rreptë. Ngjashëm, zyrtarët e institucioneve shtetërore (policia, sistemi i drejtësisë, ushtria) gjithashtu duhet të presin që do të jenë nën vëzhgimin e kujdesshëm të shtypit mbi mënyrën e ushtrimit e detyrave të tyre. Sidoqoftë, për ta kufiri i çka konsiderohet kritikë e lejueshme është më i ulët, pasi nuk mund të thuhet se ata e kanë ekspozuar veten ndaj publikut njëlloj sa politikanët; për pasojë, kur raportohet

për veprimet dhe kundravajtjet e nëpunësve civilë, kërkohet më shumë kujdes. Kështu p.sh., mund të jetë ide e mirë referimi në një shkrim duke përdorur inicialet³¹. Konsiderata të ngjashme zbatohen për individët privatë dhe organizmat joqeveritarë (të tilla si kompani apo ndërmarrje) me kusht që ata të kenë hyrë me dashje në “arenën publike”, p.sh. duke kryer transaksione biznesi apo marrë fonde nga shteti³² ose për shkak të madhësisë, fuqisë ekonomike dhe pozitës që ata kanë në treg³³. Në të njëjtën kohë, GJEDNJ ka njohur gjithashtu të drejtën e publikut për t’u informuar mbi sportistët³⁴ dhe artistët³⁵, në përgjithësi për figurat publike. Si rregull, sa më i njohur të jetë personi, aq më shumë ka të ngjarë që ai / ajo do të konsiderohet personazh publik.

Në përgjithësi, GJEDNJ pret që gazetarët të qendrojnë larg nga jeta private e çdo personi publik, qoftë ai politikan, biznesmen apo njeri i famshëm. Megjithatë, kjo nuk zbatohet në rastet kur vetë personi në fjalë përdor aspekte të jetës së tij private për qëllime politike ose për qëllime të tjera. Kështu, nëse një politikan i martuar ka një lidhje jashtëmartesore, në përgjithësi nuk konsiderohet si çështje me interes publik. Por, nëse një nga programet kryesore të fushatës së këtij politikani është respektimi dhe promovimi i “institucionit të shenjtë të familjes”, atëherë raportimi i lidhjes së tij jashtëmartesore (por pa publikimin e fotove ndjellëse të çiftit) nuk do të konsiderohet si ndërhyrje në jetën e tij private, por më shumë do trajtohet si një çështje me interes publik³⁶, pasi votuesit kanë të drejtë të dinë nëse zyrtarët e zgjedhur prej tyre janë të sinqertë dhe jetojnë sipas parimeve që pretendojnë se përfaqësojnë.

31 *Mariapori kundër Finlandës* (2010).

32 *Timpul Info-Magazin dhe Anghel kundër Moldavisë* (2007).

33 *Steel dhe Morris kundër Mbretërisë së Bashkuar* (2005).

34 *Nikowitz dhe Verlagsgruppe News GmbH kundër Austrisë* (2007).

35 *Sapan kundër Turqisë* (2010).

36 *Kuliś kundër Polonisë* (2008), *Rothe kundër Austrisë* (2012).

Sipas GJEDNJ, por edhe gjykatave vendase, kritika ndaj politikave është më e lejueshme se ndaj zyrtarëve të tjerë shtetërorë, por edhe për këta të fundit kritika është më e lejueshme se sa për qytetarët e thjeshtë. Sa më i parëndësishëm është një individ për jetën publike, aq më shumë ai duhet mbrojtur, duke sugjeruar që personat të referohen me iniciale dhe jo me emrin e tyre të plotë.

Në vijim jepen disa raste nga praktika gjyqësore vendase për mënyrën e trajtimit të individëve të ndryshëm në raport me cilësitë e tyre.

a. Politikanët

Në çështjen *Lingens kundër Austrisë* (8 korrik 1986), GJEDNJ vlerësoi se:

“...Liria e shtypit për më tepër i jep publikut një nga mjetet më të mira të zbulimit dhe krijimit të një mendimi për idetë dhe qendrimet e udhëheqësve politikë. Në vija më të përgjithshme, liria e debatit politik është në thelb të konceptit të një shoqërie demokratike që mbizotëron në të gjithë Konventën. Kufijtë e kritikave të pranueshme janë rrjedhimisht më të gjera për një politikan sesa për një person privat. Ndryshe nga ky i fundit, politikani pashmangshmërisht dhe me vetëdije e ekspozon veten ndaj një shqyrtimi të kujdesshëm të çdo fjale dhe veprimi të tij edhe nga gazetarët edhe nga publiku i gjerë, dhe rrjedhimisht duhet të tregojë një shkallë më të madhe tolerance...” (paragrafi 42)

Nga ana tjetër, në çështjet *Sanocki kundër Polonisë* (17 korrik 2007) dhe *Gasior kundër Polonisë* (21 shkurt.2012), GJEDNJ ka konkluduar se:

“... Neni 10/2 le pak hapësirë për kufizime ndaj fjalimeve politike apo për debate për çështje të një interesi publik, në të theksohet qartë se, në ndryshim nga një individ i çfarëdoshëm, një politikan ne mënyrë

te paevitueshme dhe me dijeni bëhet objekt i një vëzhgimi të afërt të fjalëve dhe veprave....dhe në vijim ai (politikani), duhet të tregojë një shkallë më të madhe tolerance....por megjithatë duhet vërejtur se teksa kufijtë e kritikës së pranueshme ndaj politikanëve janë më të gjerë, kjo nuk do të thotë se politikanëve nuk duhet t'u jepet mundësia që të mbrojnë veten, kur ata konsiderojnë se publikimet për ta janë të gabuara dhe të afta të çorientojnë opinionin publik..”,

Praktika vendase

Në çështjen *E.R. kundër S.B.*³⁷, ku paditësi, Kryeministër, ishte vënë nën sulmin e deklaratave shpifëse dhe fyese nga ish kryetari i partisë më të madhe opozitare në vend. Gjykata ka marrë në konsideratë faktin se të dy palët ndërgjygjëse nuk gëzonin mbrojtje të lartë si politikanët në nivelet më të larta në vend, por, pavarësisht këtij statusi, paditësi ishte cenuar përmes shprehjeve shumë të rënda. Gjykata shprehet:

“...Gjykata analizon se në deklarin e të paditurit janë përdorur shprehje të rënda si: “krimit të organizuar në nivelet më të larta të pushtetit” apo “familje mafioze” apo “që nuk ishin në hetim ndërkombëtar jo nga një, por nga një seri agjencish të vendeve partnere” apo “për shkak të humbjes së vetkontrollit të shkaktonte mbylljen e parakohshme të mbledhjes së Komisionit për Çështjet Europiane të Bundestagut” apo “që nuk është i përfshirë në organziate kriminale” Aktiviteti dhe organizimi mafioz është shprehja më e rëndë e një organizimi dhe aktiviteti kriminal, është aktiviteti që përbën rrezikshmëri më të lartë shoqërore për të cilat legjislacioni penal ka parashikuar dënimet më të larta....”

Në konkluzion, në këtë çështje, gjykata vendosi të pranojë padinë sepse ishin cenuar të drejta të ligjshme të paditësit, që pavarësisht se ishte Kryeministër, i gëzonte ato. Gjykata theksoi se:

37 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8878, dt. 27.12.2019

“Mbështetur në kushtin e “proporcionalitetit”, artikullohet konkluzioni se asnjëra nga të drejtat, as ajo për respektimin e nderit dhe dinjitetit dhe as ajo për për t’u shprehur (liria e shprehjes), nuk duhet të kenë formalisht prioritet ndaj njëra-tjetrës. (Vendim i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë nr. 7, dt. 07.06.2010)”

Në çështjen *E.R. kundër A.I.*³⁸ gjykata ka bërë një vlerësim të ngurtë dhe jo në përputhje me praktikën e GJEDNJ, duke arsyetuar:

“Statusi i paditësit, si funksionari më i lartë i pushtetit ekzekutiv, bën që niveli i pranimi të kritikizmit për të, të jetë më i lartë në raport me individët privatë, pasi funksionarët publikë janë më të ekspozuar për çdo fjalë që thonë dhe çdo gjë që bëjnë, dhe duhet të pranojnë shfaqjen e një shkalle më të madhe tolerance (Vendimi i GJEDNJ “Lingens k. Austrisë” dhe “Nikula k. Finlandës”). Megjithatë, qenia Kryeministër i Shqipërisë, funksionari më i lartë në veprimtarinë ekzekutive të vendit, e bën atë një figurë shumë afër opinionit publik dhe shumë të prekshme nga deklaratimet çënuese. Statusi i një funksionari të lartë publik ndryshon nga ai i një politikani. Lidhur me zyrtarët dhe funksionarët e lartë, GJEDNJ në çështjen “Lesnik k. Slovakia” (2003) ka theksuar se: “Sidoqoftë, duke qenë se ata nuk vetë ekspozohen me vetëdije dhe me dëshirë të hapur ndaj një hetimi nga ana e publikut, sikundër bëjnë politikanët, “duhet të gëzojnë besimin e publikut. . . pa shqetësime të panevojshme nëse ata do të jenë të suksesshëm në kryerjen e detyrave të tyre”. Për këtë arsye, marzhi i pranimi të kritikave ndaj funksionarëve publikë do të jetë më pak i gjerë se sa për politikanët, pra një rreth më i ngushtë”.

Më sipër gjykata vendase ka theksuar se Kryeministri nuk është më shumë një politikan se sa një zyrtar i nivelit të lartë, për shkak të detyrës së tij. GJEDNJ merr në analizë statusin jo për nga lloji i detyrës, por për nga popullariteti që një person gëzon. Në këtë

38 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tranë nr. 6982, datë 22.10.2019

kuptim, kryeministri i një vendi është domosdosmërisht një person që gëzon popullaritet më të madh edhe se shumë politikanë. Madje, në rastin e Shqipërisë, kryeministri (me ndonjë përjashtim në rastin e qeverive teknike) është personi më i njohur në vend.

b. Zyrtarët dhe Drejtuesit e Lartë të Shërbimit Civil

Në çështjen *Janowski kundër Polonisë* (21 janar 1999), e cila kishte të bënte me fyerjet që u ishin drejtuar rojave bashkiake, Gjykata u shpreh se:

“...nëpunësit civilë në cilësi zyrtare janë, ashtu si politikanët, subjekt i kufijve më të gjerë të kritikës së pranueshme. Pa dyshim, në disa rrethana, këta kufij mund të jenë më të gjerë sa u takon nëpunësve civilë që ushtrojnë kompetencat e tyre sesa në raport me individët privatë. Megjithatë, nuk mund të thuhet se nëpunësit civilë janë të hapur me vetëdije ndaj kontrollit të çdo fjale apo veprimi të tyre në atë shkallë që janë politikanët dhe, për pasojë, duhen trajtuar njësoj me këta të fundit kur bëhet fjalë për kritikën ndaj veprimeve të tyre...”

Një vlerësim tjetër ofrohet nga çështja *Pedersen dhe Baadsgaard kundër Danimarkës* (17 dhjetor 2004). Në këtë rast, GJEDNJ u shpreh se:

“...edhe pse Kryeinspektori ishte subjekt i kufijve më të gjerë të kritikës së pranueshme sesa një individ privat, duke qenë zyrtar publik, zyrtar i lartë policie dhe drejtues i skuadrës së policisë që kishte kryer vërtet një hetim penal të diskutueshëm, ai nuk mund të trajtohej në të njëjtin nivel me politikanët kur bëhej fjalë për diskutimin publik të veprimeve të tij. Aq më pak mund të jetë kështu, duke qenë se akuza e tejkallonte konceptin e “kritikës ndaj punës së Kryeinspektorit si drejtues i hetimit në rastin konkret”

... dhe arrinte deri në akuzën se kishte kryer një vepër të rëndë penale. Kështu, në mënyrë të pashmangshme kjo jo vetëm paragjykonte besimin e publikut tek ai, por po ashtu shpërfillte të drejtën e prezumimit të pafajësisë derisa të provohej fajtor, sipas ligjit...” (paragrafi 80).

Në çështjen *Colombani dhe të Tjerë kundër Francës* (25 qershor 2002), GJEDNJ shqyrtoi ligjin francez për mbrojtjen e krerëve të shteteve në kontekstin e shpifjes për Mbretin e Marokut. Gjykata vërejtë se:

“...Mbrojtja e tyre nga kritikata vetëm për shkak të funksionit ose të statusit, pavarësisht nëse kritikata janë të justifikuara...përbën dhënien e një privilegji të posaçëm krerëve të shtetit, gjë e cila nuk mund të pajtohet me praktikën moderne dhe konceptet politike. Cilido të jetë interesi i dukshëm që çdo shtet ka në ruajtjen e marrëdhënieve miqësore bazuar te besimi me udhëheqësit e shteteve të tjera, një privilegj i tillë e tejkalon atë që është e nevojshme për arritjen e atij objektivit” (paragrafi 68).

Praktika vendase

Në praktikë gjyqësore vendase në çështjen *E. kundër A.R.*³⁹ gjykata u shpreh:

“...Kufijtë e kritikave të pranueshme janë më të gjera në lidhje me subjektet që veprojnë në sferën publike, ku pa dyshim përfshihen funksionarë që kanë në përdorim fonde publike...”

Por ka edhe raste kur vendimarrja e gjykatës vendase nuk ka qenë në përputhje me praktikën e GJEDNJ dhe në të kundërt të saj, funksionarit publik i është njohur një mbrojtje më e madhe se njeriut të zakonshëm.

39 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017

Në çështjen *E.V. kundër A.K.*⁴⁰, gjykata arsyeton se dëmshpërblimi duhet të jetë 100.000 lekë, duke theksuar se për caktimin e kësaj vlere është nisur nga vlerësimi i parimit të dhënies së drejtësisë, bindja e saj e brendshme, nga rrethanat, por edhe praktika gjyqësore, dhe niveli ekonomik i vendit, por edhe kriteret si mjeti i përhapjes së informacionit; niveli ekonomik i palëve, cilësitë e paditësit. Për gjykatën:

“...sa më i lartë të jetë pozicioni i të dëmtuarit në hierarkinë administrative aq më i madh do të jetë edhe dëmi që ka pësuar ky person në raport me njerëzit e thjeshtë”.

c. Figurat e tjera publike

Logjika që qendron në thelb të rolit publik të personave në poste zyrtare ose në politikë është përdorur nga GJEDNJ edhe për persona të cilët janë aktivë në jetën publike në mënyra të ndryshme.

Një konsideratë kryesore për GJEDNJ mbetet nëse individi ka kërkuar publicitet apo është angazhuar në debatin publik. Në këta skenarë, pritet që individi të tolerojë kontrollin dhe kritikën e publikut. Për ta ilustruar, në çështjen *Kuliš kundër Polonisë* (18 mars 2008), Gjykata u shpreh se:

“...kufijtë e komentit publik janë më të gjerë nëse është e përfshirë një figurë publike, duke qenë se ai e ekspozon veten ndaj kontrollit publik në mënyrë të pashmangshme dhe të vetëdijshme dhe, për rrjedhojë, duhet të shfaqë një shkallë posaçërisht të lartë tolerance...” (paragrafi 47).

Këto kritere janë sintetizuar nga pjesë të tjera të jurisprudencës, për shembull, çështja *Axel Springer AG kundër Gjermanisë* (2014),

40 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8645, dt. 23.10.2018

ku GJEDNJ u shpreh se fakti që një person i famshëm kërkon në mënyrë aktive të vihet në qendër të vëmendjes mund të sjellë ulje të pritshmërisë për privatësi nga ana e tij. Personi në çështjen *Axel Springer* ishte aktor, por ky arsyetim do të vlente edhe për personat e njohur nga fusha të tjera të jetës, si figura të sportit dhe të famshëm nga fusha e argëtimit.

Praktika vendase

Në jurisprudencën tonë vendase, figura publike dhe liria e shprehjes në raport me to është trajtuar në disa vendime, ilustruar si më poshtë;

Në çështjen *F.M. kundër shoqëria "L"*⁴¹, paditësi ka pretenduar se nga ana e palës së paditur, e cila ushtron aktivitetin e saj në fushën e gazetarisë së shkruar dhe asaj online, nëpërmjet publikimeve të disa shkrimeve, fotove si dhe lejimin e disa komenteve është cenuar nderi, personaliteti, reputacioni, emri i mirë i tij. Në vendimin e kësaj çështjeje gjykata arsyeton se:

“...Gjykata vlerëson se paditësi si një person tepër i njohur në publik, për shkak se nuk është një personazh privat apo një person i thjeshtë, duhet të durojë një kritikë më të gjerë si për jetën e tij artistike ashtu dhe për atë private e cila ngjall interes për publikun, në formën edhe të dhënies së informacioneve me karakter argëtues, dhe jo interes publik siç pretendon paditësi...

...Në të gjitha këto publikime janë përdorur foto artistike të paditësin dhe jo foto të cilat cenojnë jetën e tij private apo të marra gjatë jetës së tij private në ambiente tërësisht private. Ato janë foto të publikuara si nga vetë paditësi në rrjetet sociale, siç është Instagrami ashtu dhe të marra nga portale të tjera online. Paditësi si një person publik nuk mund të pretendojë që gazetarët

41 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7986, dt 29.09.2017

e ndryshëm të mos publikojnë asnjë foto të tij, aq më tepër foto të publikuara nga vetë ai apo foto të marra gjatë aktivitetit të tij kulturor e artistik, pasi një pretendim i tillë cenon rëndë lirinë e shprehjes, ndër të cilat është dhe ilustrimi i tyre me foto. Është paditësi ai që duke qenë një personazh i njohur duhet të kujdeset më tepër për të ruajtur dhe mbrojtur jetën e tij private, sa më të fshehtë për të mos u cenuar nga liria e shprehjes. Nuk mund të pretendohet se cenohet jeta private me anë të përdorimit pa autorizim të fotove të publikuara nga vetë paditësi apo të marra gjatë aktiviteteve të tij artistike. Pasi në momentin që një person është i njohur, pra ai ka “hequr” dorë në një masë të madhe nga jeta e tij private...

...Për sa i përket shkrimeve të publikuara nga i padituri Gjykata vlerëson se ato janë në përputhje me kriteret e një gazetarie të ndershme e të përgjegjshme, e cila paraqet shkrime me qëllim informimin e publikut të gjërë për jetën sociale, kulturore e artistike të vendit edhe për çështje për të cilat shfaqet një interes i gjerë në publik, por që nuk janë çështje të interesit publik, por më shumë të karakterit argëtues e për të informuar publikun edhe më gjerë për çdo çështje tjetër...

...Në kundërshtim me sa pretendon pala paditëse nuk mund të pretendohet se ai është një person privat. Ai është një person publik, për të cilën shfaqen një interes i gjërë në publik në fushën e tij e më gjerë, e për shkak të kësaj natyre ai nuk mund të pretendojë mbrojtjen e së drejtës për një jetë private si çdo person tjetër..”

d. Subjektet tregtare

Në kuadrin e mësipërm, raportimi mund të shtrihet edhe për individët privatë dhe subjektet tregtare që përfshihen në sferën publike, përmes pjesëmarrjes në gara prokurimi publik, marrje lejesh, koncensionesh, etj.

Në çështjen e gjykuar nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, *E. kundër A.R.*⁴² gjykata u shpreh:

“...Në këtë kontekst merr rëndësi tërësisht periferike individualizimi nominativ i subjektit fitues përkundrejt problematikave të ngritura publikisht nga autori i shkrimit. Synimi i të paditurit nuk ka qenë cenimi në publik i imazhit të shoqërisë E., por evidentimi i parregullsive të karakterit procedural e material gjatë procedurave të prokurimit që pa dyshim paraqesim interes parësor publik jo vetëm për shkak të përdorimit të fondeve publike por dhe të interesit të pritshëm kolektiv nga vepra rehabilituese në fushën teatrale...”

e. Një individ i zakonshëm

Siç trajtuam më lart, individët e zakonshëm gëzojnë mbrojtje në shkallë të lartë për shkak se identifikimi i tyre apo detaje personale të jetës së tyre nuk përbëjnë interes publik.

Në praktikë tonë ka shumë raste kur individë të thjeshtë i janë drejtuar me padi gjykatës për të kërkuar dëmshpërblim.

Në çështjen *N.B. kundër gazetës “Sh”*⁴³, paditësi pretendon t'i jetë shkaktuar dëm moral, pasi i padituri ka raportuar lidhur me procesin hetimor të nisur pas vdekjes së bashkëshortes. Pala e paditur është autore e artikullit të botuar në datën 03.11.2014 në Gazetën “Sh” me titull “*Zbulohet në bodrum kufoma e një gruaje*”. Në këtë artikull shkruhet se dyshohet që bashkëshortja e paditësit mund të ketë vdekur ditë më parë për shkak të dekompozimit të trupit. Sipas artikullit shkruhet se njëra nga pistat e ngritura nga policia është vrasja e viktimës rreth dy muaj më parë. Sipas artikullit policia po

42 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017

43 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 2551, dt 19.03.2018

heton në lidhje me vrasjen sepse viktimës i janë gjetur shenja në trup. Nga hetimi i kryer nga ana e Prokurorisë se këto fakte të paraqitura nga pala e paditur nuk janë të vërteta. Në përfundim të gjykimit gjykata argumenton se:

“...Për të vlerësuar respektimin e balancës, GJEDNJ merr në konsideratë këto kritere: kontributi në një debat me interes të përgjithshëm, statusi publik i personit ndaj të cilit është bërë kritikë, sjellja paraprake e personit që është subjekt i kritikave, mbrojtja e të vërtetës, përmbajtja, forma dhe pasojat e publikimit si dhe sanksioni ndaj mediumit. Në çështjen konkrete rezulton se ngjarja e ndodhur ka pasur lidhje me interesin publik, pasi lidhej me një aksident të ndodhur...

...Në lidhje me personin ndaj të cilit ishte drejtuar shkrimi, GJEDNJ mban qëndrimin se dikush që është aktiv në domenin publik duhet të ketë një tolerancë më të lartë ndaj kritikave. Kufijtë e kritikave të pranueshme janë më të gjera në lidhje me personazhet publikë që veprojnë në sferën e tyre publike. Personi ndaj të cilit bëhej shkrimi nuk ishte një personazh publik, rrjedhimisht niveli i tolerancës në këtë drejtim...është më i ulët. Gjithashtu në lidhje me kriterin e sjelljes paraprake, GJEDNJ mban qëndrimin se duhet të ekzistojë një lidhje e arsyeshme midis fakteve të njohura për sjelljen, pikëpamjet, qëndrimet e personit i cili është subjekt i kritikave dhe i opinionit/vlerësimit negativ për atë person. Në çështjen objekt gjykimi, sjellja paraprake e personit ndaj të cilit është botuar shkrimi nuk ka qenë e tillë që të justifikonte botimin e artikullit me të dhëna që nuk kishin përmbajtje të vërtetë...”

3. Gjuha provokuese e përdorur më parë

Përdorimit të termave shumë të fortë i ofrohet më shumë mbrojtje kur ato janë në përgjigje të një provokimi. Në çështjen *Lopes Gomes da Silva kundër Portugalisë* (28 shtator 2000), gazetari kritikoi besimet

politike të z. Resende, kandidat për kryebashkiak, dhe i quajti ato “groteske”, “qesharake”, “të rëndomta”. Kritikën erdhën pas deklaratave të z. Resende, ku ai i referohej një numri figurash publike në mënyrë therëse, duke përfshirë sulmet ndaj tipareve fizike (për shembull, një ish-kryeministër të Francës e quajti “çifut tullac”). Gjykata vuri në dukje se dënimi i gazetarit cenonte Nenin 10 dhe argumentoi se:

“...mendimet e shprehura nga z. Resende dhe të riprodhuara së bashku me editorialin e kundërshtuar janë të formuluar në mënyrë therëse, provokative dhe më së paku në mënyrë polemike. Nuk është e paarsyeshme të arrihet në përfundimin se stili i artikullit të kërkuarit ndikohet nga ai i z. Resende...” (paragrafi 35).

Në çështjen *Mladina d.d. Ljubljana kundër Sllovenisë* (19 janar 2010), GJEDNJ vërejti se dënimi i gazetarit për fyerjen e një politikani përbënte shkelje të Nenit 10, mes të tjerash, pasi artikulli që nxiti padinë për shpifje dhe dënimin “përputhej jo vetëm me ... komentet provokuese të [politikanit], por edhe me stilin në të cilin i kishte shprehur ato” (paragrafi 45). Artikulli ishte një reagim ndaj fjalimit të mbajtur nga politikani në fjalë gjatë debatit parlamentar për martesat e të njëjtës gjini. Në fjalën e tij, që ishte në një linjë me atë të partisë së tij politike, “i portretizonte homoseksualët si një grup përgjithësisht i padëshiruar i popullsisë”. Politikani imitoi një burrë homoseksual duke përdorur gjeeste specifike që, sipas mendimit të GJEDNJ, “mund të konsiderohen si tallje që nxit stereotipet negative” (paragrafi 44).

Praktika vendase

Edhe praktika në vend ofron shembuj ku është trajtuar ky nocion, ku në shumë raste është marrë parasysh nga gjykata dhe në ndonjë rast ky kriter nuk është vlerësuar drejt dhe në përputhje me standardet e GJEDNJ.

Në çështjen E.R. kundër S.B.⁴⁴ gjykata shprehet se:

“...Nga ana tjetër duke parë a) mënyrën e tensionuar, me kthim-përgjigje të shpeshta, të debatit parlamentar që kanë zhvilluar palët ndërgjyqëse, b) fjalët dhe shprehjet e përdorura nga kundërpaditësi në adresë të paditësit dhe familjarëve të tij.... gjykata konkludon se paditësi / i kundërpaditur është vënë në kushtet e nevojës për të mbrojtur veten dhe familjarët e tij nga deklaratat e të paditurit / kundërpaditës...

...shprehjet e përdorura nga kundërpaditësi janë dukshëm provokuese në drejtim të shkaktimit të tronditjes së gjendjes shpirtërore, që kanë cuar paditësin t'i kthejë përgjigjen.... kundërpaditësi nuk mund të kërkojë mbrojtje ligjore për një dëm të pretenduar në cenim të nderit dhe dinjitetit nga deklaratat objekt kundërpadie, kur ndërkohë ka qenë vetë provokuesi për ardhjen e tij...”

Në çështjen A.R. kundër K.M.⁴⁵ gjykata arsyeton se:

“Nga ana tjetër, fakti që paditësi e ka provokuar të paditurin (duke publikuar më përpara në llogarinë e tij në rrjetin social ‘facebook’ një postim me përmbajtjen: ‘Po flet dhe ai i ‘Ju flet Moska!’ për paketën antishpifje...”, shoqëruar me një ikonë që shpreh habi), nuk do të thotë se i padituri legjitimohet në publikimin e tij, objekt gjykimi. Nëse i padituri e ka konsideruar shprehjen e paditësit si një cenim të jetës personale, profesionale e më gjerë, ai duhej të ndiqte rrugët ligjore për të rivendosur të drejtën e tij. Në të kundërt, ai ka parapëlqyer që ti përgjigjet vetë paditësit me një gjuhë që vetë i padituri e konsideron ironike...”

44 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr. 1068 , datë 18.02.2020

45 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 4014, datë 03.06.2019

4. Metodatat e marrjes së informacionit dhe verifikimi i vërtetësisë së tij

GJEDNJ thekson se informacioni para publikimit duhet verifikuar, por nuk insiston që gazetari të jetë i detyruar që të mbledhë dhe t'i sigurojë lexuesit “prova përtej çdo dyshimi të arsyeshëm”, njëllë sikur të ishin përpara një gjykate penale. Mjaftojnë provat që demonstrojnë se një fakt, ose baza faktike për opinionin, me shumë gjasa ka ndodhur dhe janë të mjaftueshme për njeriun e zakonshëm të besojë vërtetësinë e tyre.

GJEDNJ nuk i sheh me simpati gazetarët që shkruajnë artikuj pa dhënë fakte për pretendimet e tyre ose që e dinë se artikulli i tyre ishte i pabazuar (shih *Kania dhe Kittel kundër Polonisë* (2011)).

Gjykata ka interpretuar se aksesin në informacionin publik lidhet ngushtësisht me lirinë e shprehjes (shih çështjen *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung kundër Austrisë*).

Nëse, pavarësisht hulumtimeve të bëra, gazetarëve iu duhet të sigurojnë kopje të dokumenteve zyrtare që të vërtetojnë pretendimet e tyre, GJEDNJ do të vlerësojë përpjekjet e bëra nga gazetarët për të siguruar dokumente të tilla⁴⁶; çdo dështim i pajustificuar nga ana e autoriteteve për t'i vënë ato në dispozicion në kohën e duhur do të ulë (por jo heqë) prapë e saktësisë faktike që pretendimet duhet të përmbushin në mënyrë që të mbrohen sipas Nenit 10. Kështu që në raste të tilla GJEDNJ konsideron se dështimi i vazhdueshëm nga

46 *Cangi kundër Turqisë* (2019). Rasti kishte të bënte me përpjekjet e një anëtarit të një OJF-je për të siguruar akses në një dokument zyrtar, nga i cili ai kishte tashmë një kopje jozyrtare, me qëllim që ta përdorte në kontekstin e procedurave gjyqësore, si dhe të informonte publikun. Meqenëse GJEDNJ vazhdimisht ka vendosur që për qëllime të nenit 10, OJF-të dhe shtypi luajnë një rol të ngjashëm (përkatësisht atë të një watchdog-u publik), do të përdorej i njëjti arsyetim sikur kërkesa ishte paraqitur nga një gazetar.

ana e autoriteteve shtetërore për t'u dhënë gazetarëve mundësinë e përdorimit të dokumenteve të kërkuara “arsyeshëm mund të ketë nxitur gazetarët të raportojnë për ato informacione që kanë në dispozicion, përfshirë thashethemet e pakonfirmuara”, për sa kohë që ata informojnë lexuesin e tyre mbi natyrën jo fort të besueshme të informacionit.⁴⁷

Praktika vendase

Në çështjen *Sh.N. kundër shoqërisë “TV B.”*, gjykata theksoi:

“...Palët e paditura në këtë gjykim janë persona juridikë të cilët operojnë në fushën e medias dhe janë të pajisur me staf të specializuar dhe të aftë në këtë drejtim për të parashikuar dhe kuptuar pasojat që vijnë nga sjellje e tyre e paligjshme, dhënia e informacioneve të pavërteta; në këtë kontekst palët e paditura duhet të provonin që kanë bërë të gjithë përpjekjet e arsyeshme (qoftë dhe në nivelin e një kujdesi të zankonshëm) për të verifikuar informacionin e marrë përpara publikimit të tij. Lajmi është publikuar/në mungesë provash të kundërta/në mungesë informacioni nga vetë subjekti/palë paditëse mbi versionin e tij të fakteve, apo nga vetë institucioni që ai drejtonte-personat e ngarkuar të cilët do të zbardhnin të vërtetën...”

Në çështjen *E. kundër A.R.*⁴⁸ gjykata vendase i dha rëndësi të madhe faktit që gazetari ishte bazuar mbi një informacion zyrtar, pavarësisht se ishte marrë në mënyrë jozyrtare (ishte përfutur si foto nga një burim i gazetarit). Gjykata thirri si person të tretë në gjykim vetë autoritetin publik që ishte autor i shkresës dhe verifikoi vërtetësinë e informacionit, duke u shprehur:

47 *Timpul Info-Magazin dhe Anghel kundër Moldavisë* (2007).

48 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017.

“...Shoqëria E. ka pasur detyrime të papaguara tatimore më datë 13.07.2016, një muaj përpara hapjes së procedurës së prokurimit nga Ministria e Kulturës, referuar njoftim vlerësimit tatimor nr. 10666 prot. datë 13.07.2016 të Drejtorisë Rajonale të Tatimpaguesve të Mëdhenj, vërtetësia e të cilit u konfirmua në gjykim nga personi i tretë...”

Në çështjen N.B. kundër shoqëria “Sh”⁴⁹ gjykata, duke konstatuar se gazeta nuk kishte bërë përpjekje të kërkonte aktet ku duhej të bazohej shkrimi. Gjykata arsyeton se:

“...Nga tërësia e provave të administruara në këtë gjykim (kryesisht të karakterit shkencor... rezultojnë të dhëna të ndryshme nga ato që përmban artikulli i palës së paditur mbi kohën e vdekjes së të ndjerës, rrethanat në të cilat është gjendur. (Pra e thënë ndryshe, aktet zyrtare kanë ekzistuar dhe pala e paditur, në këtë rast gazeta që ka bërë shkrimin nuk ka kërkuar këto akte për të bazuar shkrimin por ka zgjedhur ti shpikë vetë të dhënat)...

...Si i tillë ky lajm (lajmi i lidhur me kohën e vdekjes apo zhdukjes, gjendjen e kufomës, faktin që kanë qënë banorët e pallatit që kanë njoftuar forcat e policisë) pikë së pari është “produkt” i krijuar drejtpërdrejtë nga pala e paditur. Në këtë kontekst vërtetësia e tij apo dhe përmbajtja e këtij lajmi janë rrethana që rëndojnë pozitën e palës së paditur duke i ngarkuar barrën e proves, që kjo e fundit ka qënë e detyruar të verifikonte vërtetësinë e tyre...”

Më shumë rreth aksesit në informacionet e autoriteteve publike trajtohet në rubrikën përkatëse për të drejtën e informimit, në vijim të këtij studimi.

49 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 6285 dt. 07.07.2017

5. Përgjegjësia për përmbajtjen e publikimit. Mirëbesimi

Liria e shprehjes është nga pak të drejtat, ndoshta e vetmja që gjatë ushtrimit të saj kërkon një sjellje të përgjegjshme nga ana e ushtruesit. Arsyeja për këtë gjendet në cenimet e mundshme që krijon kjo liri te shumë të drejta të tjera, si e drejta për jetë private, e drejta për siguri, e drejta për proces të rregullt ligjor. Në këtë kuptim gazetarët si përfituesit më të drejtpërdrejt të kësaj lirie kanë detyrën e të qenit të përgjegjshëm.

Në çështjen *Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar* (26 Nëntor 1991), gjykatat kombëtare lëshuan një urdhër ndalimi për botimin e disa artikujve, me arsyetimin e rrezikut të sigurisë kombëtare.

GJEDNJ theksoi detyrimin e shtypit për “*dhënien e informacionit dhe mendimeve për çështje me interes publik*”, duke arsyetuar se e drejta e publikut për marrjen e informacionit korrespondon me detyrimin e shtypit për dhënien e tij. Për pasojë, duke pasur të drejtën dhe detyrimin e dhënies së informacionit dhe mendimeve, shtypi fitoi një liri më të madhe duke reduktuar kështu mundësitë që shteti të kufizojë këtë liri me ndërhyrjet e tij. Megjithatë, GJEDNJ theksoi se për shkak të “detyrimeve dhe përgjegjësi” të mishëruara në ushtrimin e lirisë së shprehjes, mbrojtja e gazetarëve sipas Nenit 10 i nënshtrohet kushtit që ata “*po veprojnë në mirëbesim me qëllim dhënien e informacionit të saktë dhe të besueshëm në përputhje me etikën e gazetarisë*” (*Fressoz dhe Roire kundër Francës*, 21 janar 1999).

Edhe në çështjen *Bergens Tidende dhe të tjerët kundër Norvegjisë* (2 maj 2000), GJEDNJ vlerësoi se ankesat e pacientëve të pakënaqur, edhe pse të shprehura në terma grafike e të forta, ishin në thelb korrekte dhe të regjistruara me saktësi nga gazeta. Duke lexuar artikujt në tërësi, GJEDNJ nuk konstaton se pohimet ishin të tepruara apo çorientuese dhe vendosi njëzëri se dëmshpërblimi i dhënë kundër gazetës në gjykatat norvegjeze përbënte shkelje të lirisë së shprehjes së gazetës. Gjithashtu, GJEDNJ u shpreh se:

“...për shkak të “detyrave dhe përgjegjësi” që janë të qenësishme për ushtrimin e lirisë së shprehjes, garancia që Neni 10 iu ofron gazetarëve në lidhje me raportimin e çështjeve me interes të përgjithshëm i nënshtrohet kushtit që ata janë duke vepruar në mirëbesim, me qëllim që të ofrojnë informacion të saktë dhe të besueshëm, në përputhje me etikën e gazetarisë...” (paragrafi 53).

Kështu, GJEDNJ njeh një hapësirë veprimtarie në të cilën gazetarët janë vendimmarrësit në përputhje me etikën e gazetarisë dhe ku standardi i kërkuar është që ata të veprojnë në mirëbesim në ndjekjen e synimeve për të ofruar informacion të saktë e të besueshëm për publikun⁵⁰.

Krahas kësaj, përsa i takon mirëbesimit, GJEDNJ ka pranuar se media ka hapësirë për të gabuar, duke favorizuar elementin e mirëbesimit. Kështu kur një publikim ndjek një qëllim legjitim, çështja ka interes publik dhe bëhen përpjekje të arsyeshme për verifikimin e fakteve, shtypi nuk do të jetë përgjegjës edhe sikur faktet respektive të mos provohen si të vërteta.

Për rrjedhojë, një gazetari duhet t'i kërkohe vetëm të bëjë një kontroll të arsyeshëm dhe të presupozojë në mirëbesim saktësinë e lajmit. Një argument tjetër në këtë drejtim ka të bëjë me mungesën e qëllimit, nga ana e gazetarit, për të shpifur për viktimën e pretenduar. Përsa kohë që gazetari ka besuar se informacioni është i vërtetë, një qëllim i tillë nuk ekziston, atëherë sjellja e gazetarit nuk mund të penalizohet.

Krahas kësaj, gazetarët duhet të demonstrojnë zell dhe profesionalizëm në mbledhjen e informacionit dhe fakteve, në veçanti, duhet të verifikohen me burime të besueshme.

Në çështjen *Stankiewicz dhe të Tjerë kundër Polonisë* (14 tetor 2014), Gjykata shprehet se:

⁵⁰ “Liria e Shprehjes dhe Fyerja”, faqe 45, i aksesueshëm në:
<https://rm.coe.int/liria-e-shprehjes-dhe-fyerja-alb-sep-2018-final/16808e529e>

“...Kur rrethanat kanë treguar një probabilitet të lartë saktësie nga personat që ishin burimi i informacionit për gazetarin, një verifikim veçanërisht i përpiktë i vërtetësisë së pretendimeve është i nevojshëm...” (paragrafi 58).

Në përgjithësi mund të thuhet se për sa kohë një gazetar mund të bindë GJEDNJ se ka vepruar në përputhje me etikën dhe standardet e mediave përkatëse, atëherë ai mund të presë mbrojtje më të plotë sipas Nenit 10.

GJEDNJ ka pranuar se lajmi është një “*mall që kalbet*” dhe se vonimi i publikimit të një ngjarjeje përtej një kohe të arsyeshme, me qëllim që gazetari të kontrollojë saktësinë e ngjarjes në rrethanat e veçanta të secilit rast, mund t’ia ulë vlerën ngjarjes (*Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar* (1991). Kështu, në rast të një lajmi të rëndësishëm, kur gazetarët janë nën presionin e kohës dhe nuk mund të shtyjnë botimin e lajmit, Gjykata merr parasysh urgjencën e çështjes kur vlerëson nëse gazetarët kanë vepruar me përgjegjshmëri (*Bozhkov kundër Bullgarisë* (2011)).

GJEDNJ respekton gjithmonë e më shumë dhe frymëzohet nga kodet e etikës së medias dhe kodet e sjelljes së mirë për gazetarët kur vlerëson nëse një gazetar ka kapërcyer lirinë e shprehjes.⁵¹

Në çështjen *Bergens Tidende dhe të tjerët kundër Norvegjisë* (2000), GJEDNJ shprehet se:

51 Një nga përpjekjet që konsiderohet me vlerë, për të provuar vërtetësinë e lajmit, është edhe ndekja e një metodologjie të mirëpranuar siç është tërësia e rregullave të Kodit të Etikës (ka disa versione të tij, por më i miri është ai i miratuar nga Këshilli Shqiptar i Medias). Kodi i Etikës është një bazë e mirë që mund të ndiqet. Nëse veproni në përputhje me standardet e Kodit të Etikës do të keni përparësi në mënyrën se si do të trajtohet çështja juaj në gjykatë. Një gazetar që vepron në përputhje me Kodin e Etikës është më i justifikuar, nëse rezulton të raportojë një lajm të pavërtetë.

“...Metodat e raportimit objektiv dhe të ekuilibruar mund të ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme, në varësi, ndër të tjera, nga media në fjalë; nuk i takon Gjykatës po aq sa gjykatave kombëtare, të vendosë pikëpamjet e veta mbi ato të shtypit për teknikat e raportimit që duhet të zbatohen nga gazetarët...” (paragrafi 57).

Praktika vendase

Sa i takon praktikës së gjykatave në vend, ky koncept gjendet i trajtuar gjerësisht dhe reflektohet në shembujt në vijim.

Në çështjen *E. kundër A.R.*⁵² gjykata vlerësoi përpjeket e gazetarit për të hulumtuar sipas rregullave etike. Në këtë rast, megjithëse gazetari paraqiti në artikull edhe opinione të diskutueshme, gjykata vlerësoi se:

“...Në rastin objekt gjykimi, në respektim të parimeve të etikës së gazetarit, i padituri A.R. është kujdesur në kërkimin paraprak të çdo informacioni të mundshëm në raport me procedurën e prokurimit, përmbushjen e kriterëve nga subjektet konkurruese, gjendjen e konfliktit të intreresave etj. përmes komunikimeve me Ministrinë e Kulturës, organet tatimore dhe ILKPD-në, të administruara si provë në gjykim...”

I njëjti qendrim dhe po i njëjti arsyetim është bërë nga gjykata në çështjen *Sh.N. kundër Gazeta “O”*⁵³, etj.

Në çështjen *S.B. kundër Xh.Z.*⁵⁴, gjykata arsyeton se:

“...Barra e provës për të vërtetuar vërtetësinë e thënieve i takon palës së paditur. Ky është edhe standardi i konfirmuar

52 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017.

53 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor, Tiranë, nr. 9163, dt 15.11.2016.

54 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr. 8493 dt 18.12.2019

nga GJEDNJ-ja në çështjen Petrina kundër Rumanisë. Në këtë vendim, GJEDNJ-ja përcaktoi se u takon gazetarëve të japin prova se deklaramet e tyre kanë patur 'një bazë faktike të mjaftueshme'. Në këtë kuptim, ata duhet t'i tregojnë gjykatës se thëniet janë të vërteta ose se, megjithëse thëniet mund të mos jenë të vërteta, ata besonin se ato ishin të vërteta, pasi kishin një burim faktik të besueshëm dhe kishin marrë të gjitha masat për të verifikuar vërtetësinë e informacionit. Ky interpretim i Gjykatës Evropiane është në linjë me kërkesat e Kushtetutës për respektimin e jetës private dhe me Kodin e Etikës së Gazetarit..."

Në çështjen F.Y. kundër gazeta "S"⁵⁵ gjykata thekson përsëri rëndësinë e Kodit të Etikës, duke arsyetuar se:

"...Për më tepër, sikurse me të drejtë pretendohet prej palës paditëse, detyrimi i mediave për të verifikuar saktësinë e informacionit të pasqyruar në artikujt e tyre parashikohet edhe në "Kodin e Etikës të Medias Shqiptare", ku theksohet se gazetarët, krahas të drejtës për të marrë dhe dhënë informacion, kanë edhe detyrimin që informacioni i publikuar të jetë i saktë, i balancuar dhe i verifikuar. Në të njëjtin kod parashikohet gjithashtu se, me qëllimin që informacioni i publikuar të jetë sa më i saktë, i plotë dhe i paanshëm, gazetarët duhet të bëjnë të gjitha përpjekjet për t'iu referuar të gjitha burimeve të mundëshme.

...Në rastin konkret pala e paditur nuk e ka zbatuar këtë detyrim që buron nga Kodi i Etikës, sepse nuk ka bërë përpjekjet e duhura për të verifikuar saktësinë e informacioneve të pasqyruara në shkrim... Konkretisht, gjykata vlerëson se në rastin në shqyrtim pala e paditur, duke mos treguar kujdesin e duhur për të marrë të gjithë informacionin e nevojshëm në lidhje me ngjarjen e ndodhur më datë 19.12.2014 në banesën e paditësit F.Y., sidomos duke mos bërë përpjekje për t'u njohur me përmbajtjen e vendimit të formës

55 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor, Tiranë, nr 7521/2016

së prerë të gjykatës dhe duke mos marrë informacion nëse ai (paditësi) kishte konflikte me persona të tjerë ose jo, pala e paditur ka vepruar me pakujdesi në formën e neglizhencës...”

Shpesh ndodh që gjykata të mos ketë qartësinë në cilësimin e një sjellje të kujdesshme. Në mungesë të një krahasimi mes veprimeve të gazetarit në raport me Kodin e Etikës, në ndonjë rast gjykata vlerëson këtë sjellje duke e krahasuar atë me sjelljen e mundshme që pritet nga një njeri i arsyeshëm me formim mesatar.

Kështu, në çështjen *J.B. kundër gazeta “P”*⁵⁶ gjykata arsyeton se:

“...Në lidhje me sa më sipër, Gjykata thekson se çdo autor i një artikulli, interviste, opinionit, mendimi, analize, libri etj. ku flitet për një qytetar apo edhe për një personazh publik, nuk mund/nuk duhet/nuk ka të drejtë të mbajë një sjellje të paligjshme, ai (autori) nuk mund të mbështetet vetëm në të dhënat e deriatëhershme e që një vetë për këtë person, por ka për detyrë që edhe të verifikojë çdo fakt e rrethanë që zgjedh ta pasqyrojë në artikull, intervistë, opinion, mendim, analizë, libër, e po kështu të tregojë kujdesin e duhur që këto fakte e rrethana të mos shoqërohen me fjalë/fraza/etiketime/ përcaktime/shprehje që do të sillnin enim dhe/apo ulje të emrit, nderit, personalitetit, reputacionit të personit që është në qendër të këtij materiali (sjellja e paligjshme në atë formë që asnjë njeri i arsyeshëm dhe/apo me formim mesatar nuk do ta kishte bërë).

Në çështjen *F.K. kundër B.Z.*⁵⁷, gjykata shprehet se:

“...Në rastin konkret gjykata vëren se e paditura përveç informimit për fenomene dhe raste që ajo i vlerëson si të paligjshme, të pamoralshme etj, ajo shprehet dhe jep vlerësime të saj personale

56 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 5816, dt. 27.06.2017.

57 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 547, dt. 29.01.2018.

dhe lidhur me personalitetin dhe qendrimin e paditëses në raport me detyrat e saja funksionale dhe detyrimet e saj ligjore e morale. Gjykata vëren se, në rastin konkret, publikimi i thëniesve të tilla, të cilat përmbajnë deklarime të cilat nuk rezultuan që të ishin të vërteta, cenonjë personalitetin dhe dinjitetin e paditëses si në raport me eprorët, kolegët e punës, punëdhënësin etj. Po kështu deklarimet e të paditurës në kushtet kur nuk u provua e kundërta është një deklaram i pavërtetë dhe në cenim të reputacionit të paditëses, të garantuar nga rendi juridik dhe zakonet e mira, të cilat janë në fuqi në Republikën e Shqipërisë...”

Në çështjen N.B. kundër shoqëria “Sh”⁵⁸ gjykata arsyeton se:

“...Nga tërësia e provave të administruara në këtë gjykim (kryesisht të karakterit shkencor... rezultojnë të dhëna të ndryshme nga ato që përmban artikulli i palës së paditur mbi kohën e vdekjes së të ndjerës, rrethanat në të cilat është gjendur. (Pra e thënë ndryshe, aktet zyrtare kanë ekzistuar dhe pala e paditur, në këtë rast gazeta që ka bërë shkrimin nuk ka kërkuar këto akte për të bazuar shkrimin por ka zgjedhur ti shpikë vetë të dhënat) ...Si i tillë ky lajm (lajmi i lidhur me kohën e vdekjes apo zhdukjes, gjendjen e kufomës, faktin që kanë qënë banorët e pallatit që kanë njoftuar forcat e policisë) pikë së pari është “produkt” i krijuar drejtpërdrejtë nga pala e paditur. Në këtë kontekst vërtetësia e tij apo dhe përmbajtja e këtij lajmi janë rrethana që rëndojnë pozitën e palës së paditur duke i ngarkuar barrën e proves, që kjo e fundit ka qënë e detyruar të verifikonte vërtetësinë e tyre...”

Në çështjen N.N. kundër M.B.⁵⁹ gjykata arsyeton se:

“...Gjykata...pasi mori në analizë përmbajtjen në tërësi si dhe ngarkesën e frazave të shkrimit të botuar në Gazetën “T”

58 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 6285 dt. 07.07.2017.

59 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 9202, dt. 06.11.2017.

(elektronike dhe të shtypur) me titull “V.D. dhe N.N. këndojnë himnin grek në Himarë, ambasadorja greke fushatë krah tyre”, konkludoi se fjalët dhe frazat e përdorura në shkrimin në fjalë nuk kanë patur qëllim të keq, aq më tepër fytes e denigrues të figurës së paditësit. Shkrimi ka në fokus denoncimin që i bëhet pjesëmarrjes së Ambasadores së Greqisë në një aktivitet politik të zhvilluar në Himarë, siç pretendohet në shkrim...”

Në çështjen F.K. kundër B.Z.⁶⁰ gjykata shprehet se:

“...Në rastin konkret gjykata ndodhet përballë faktit nëse liria e shprehjes me anë të shtypit, në letrën e botuar nga e paditura në gazetën “P”, ka kaluar ose jo cakun minimal të moscenimit të personalitetit të paditëses, pavarësisht faktit se ajo ka qenë një person që ushtronte një detyrë publike. Për të arritur të vërtetohet kjo gjë, duhet parë edhe qëllimi i informacionit, kritikës apo opinionit të shprehur, nëse ka vetëm karakter informativ apo synojnë një qëllim të keq, cenimin e nderit a personalitetit të individit të cilit i adresohen këto kritika apo opinione...”

...Gjykata vëren se, në rastin konkret, publikimi i thënieve të tilla, të cilat përmbajnë deklarime të cilat nuk rezultuan që të ishin të vërteta, cenojnë personalitetin dhe dinjitetin e paditëses si në raport me publikun e gjerë po ashtu dhe në raport me eprorët, kolegët e punës, punëdhënësin etj. Po kështu deklarimet e të paditurës në kushtet kur nuk u provua e kundërta është një deklarim i pavërtetë dhe në cenim të reputacionit të paditëses, të garantuar nga rendi juridik dhe zakonet e mira, të cilat janë në fuqi në Republikën e Shqipërisë. Këto deklarime në rastin konkret kanë një karakter të tillë, i cili nuk synon thjesht informimin e publikut për atë çfarë pretendohet se ndodh në institucionet e shtetit shqiptar, por sjellin cenimin e nderit dhe të personalitetit të paditëses...”

Në çështjen *F.Y. kundër gazeta “S”*⁶¹ gjykata arsyeton se:

“...Konkretisht, gjykata vlerëson se në përcaktimin e masës së dëmshpërblimit duhet të mbahen parasysh: - Fakti i përmendur më sipër që nga pala e paditur nuk është synuar që t’i shkaktohet dëm moral paditësit nëpërmjet këtij artikulli, pra ka munguar dashja në veprimet e kësaj pale, gjë të cilën e ka pranuar edhe vetë paditësi...”

Në çështjen *P.G. kundër gazetës “Sh”*⁶², etj gjykata shprehet:

“...Mungon elementi faj sepse nuk reflektohet ndonjë qëllim dashakeqas i gazetës apo gazetarit që të denigrojë figurën e paditësit apo të fyeje nderin dhe personalitetin e tij. Përkundrazi. Në brendësi të shkrimit nuk ka asnjë resht që të thuhet se P.K. është deklaruar fajtor apo të përmendet emri i tij. Përmendja e tij në titullin e shkrimit konsiderohet një gabim material dhe ky gabim material është korrigjuar në gazetën e datës 10.07.2015...”

Në çështjen *H.H. kundër F.N.*⁶³, Gjykata e Lartë u shpreh:

“Kjo Gjykatë rithekson konkluzionin e saj se fjalimi i të akuzuarit dhe deklaratat e përfshira në të janë bërë në kuadër të fushatës elektorale, në funksion të garës zgjedhore, informimit të zgjedhësve, si dhe në kuadër të lirisë për tu shprehur, në ushtrim të funksionit të tij. Nëpërmjet opinionit dhe gjykimit të tij, i akuzuari ka synuar sensibilizimin e opinionit publik në lidhje me problematikën e mungesës së transparencës, mosshqetësimin për qytetarët, varfërinë e skajshme, keqqeverisjen nga ana e organeve të zgjedhura, Bashkisë Kukës dhe Kryetarit të saj dhe jo dëmtimin e imazhit të të dëmtuarit akuzues.”

61 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7416/2016.

62 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 5938, dt. 06.07.2016.

63 Vendim i Gjykatës së Lartë, nr. 4/28, datë 25.04.2016.

F. ASPEKTE QË LIDHEN ME MËNYRËN DHE STILIN E SHPREHJES

1. Gjuha e shprehjeve dhe stilistika

Me përjashtim të gjuhës së urrejtjes, liria e shprehjes e mbrojtur nga Neni 10 përfshin praktikisht të gjitha llojet e ideve dhe opinioneve, siç është debati për interes publik / shprehja politike⁶⁴ (përfshirë aktet simbolike të fjalës politike, siç është rasti i djegies së një fotografie të familjes mbretërore Spanjolle)⁶⁵, shprehja artistike⁶⁶, gjuha komerciale (reklama)⁶⁷ dhe madje edhe botimet sensacionale (shtypi tabloid)⁶⁸, si dhe e gjithë puna përgatitore (siç është kërkimi dhe mbledhja e informacionit) që një gazetar duhet të bëjë me qëllim kryerjen e detyrave të tij⁶⁹.

Megjithatë, nuk mund të gëzojë mbrojtje para gjykatës puna përgatitore e paligjshme⁷⁰ ose përdorimin e ekzagjeruar të mjeteve ndërhyrëse për mbledhjen e informacionit⁷¹. Kështu për shembull GJEDNJ njih rëndësinë dhe pranon arsyetimin e përdorimit të kamerave të fshehta, për sa kohë ato nuk kanë një ndikim disproporcional në jetën private të një personi dhe përdorimi i tyre bëhet duke marrë masa të arsyeshme (p.sh. pikselohet fytyra e personit të intervistuar pa dijeninë të tij)⁷².

64 *OOO Izdatelskiy Tsentr Kvartirnyy Ryad kundër Rusisë* (2018).

65 *Stern Taulats dhe Roura Capellera kundër Spanjës* (2018).

66 *Thierry Ehrmann dhe SCI VHI kundër Francës* (vend.) (2011).

67 *Société de Conception de Presse et d'Édition et Ponson kundër Francës* (2009).

68 *MGN Limited kundër Mbretërisë së Bashkuar* (2011).

69 *Roșianu kundër Rumanisë* (2014).

70 *Brambilla dhe të tjerët kundër Italisë* (2016).

71 *Von Hannover kundër Gjermanisë* (2004).

72 *Haldimann dhe të tjerët kundër Zvicrës* (2015).

Në mënyrë të ngjashme, ndërsa GJEDNJ është kritike për ata gazetarë që, ndërsa raportojnë për ngjarje me interes publik, përdorin teknika që tejkalojnë informimin dhe synojnë drejt “sensacionit”. Kështu p.sh, në çështjen *Société de Conception de Presse et d’Édition kundër Francës* (2016), GJEDNJ pranoi se raportimi mbi gjyqin e rrëmbyesve që kishin torturuar viktimën ishte brenda objektit të Nenit 10, pasi kishte të bënte me një çështje me interes publik, por ajo ishte kritike për publikimin e fotove të pa bëra publike më parë, të viktimës së rrëmbyer dhe torturuar (i cili më pas vdiq nga plagët), pasi publikimi i fotove mund të kishte një efekt të ri viktimizues për familjen e viktimës. Por GJEDNJ e ka bërë të qartë se nuk mund t’i tregojë gazetarëve si të bëjnë punën e tyre (në aspektin e stilit, gjuhës ose paraqitjes së ngjarjes).

Në çështjen *Dalban kundër Rumanisë* (28 shtator 1999 DhL), ku një gazetar akuzoi një politikan për korrupsion dhe keqadministrim të pronës shtetërore, gjykata çmoi se:

“Liria gazetareske përfshin gjithashtu përdorimin e mundshëm të një shkalle ekzagjerimi apo madje edhe provokimi”

Në një tjetër çështje, *Tuşalp kundër Turqisë* (21 shkurt 2012), në të cilën aplikanti kishte përdorur një stil satirik kur kishte formuluar kritikën e tij të fortë ndaj Kryeministrit turk, GJEDNJ shtjelloi më tej se çfarë mund të përfshinte satira dhe, veçanërisht, rolin dhe qëllimin e gjuhës (së lejuar) fyese:

“...gjuha ofenduese mund të mos përfitojë mbrojtjen e lirisë së shprehjes nëse ajo përbën denigrim të qëllimshëm, për shembull, kur qëllimi i vetëm i deklaratës fyese është të fyejë ... por përdorimi i frazave vulgare në vetvete nuk është vendimtar për ta vlerësuar një shprehje si fyese, pasi mund të shërbejë për qëllime thjesht stilistike. Për Gjykatën, stilistika përbën pjesë të komunikimit si formë e shprehjes dhe, si e tillë, është e mbrojtur, së bashku me përmbajtjen e shprehjes...” (paragrafi 48)

Praktika vendase

a. Gjuha e urrejtjes

Në çështjen O.A.E.G.L kundër A.K.⁷³, gjykata u shpreh:

“Duke iu referuar publikimeve, për gjykatën u provua në gjykim se konstatohet se cenimi është kryer duke përdorur në këto shkrime insinuata jo vetëm të sajara, por edhe duke përdorur një fjalor të papërshtatshëm me gjuhë urrejtjeje, apo duke iu përcjellë lexuesve interpretime dhe konkluzione, të cilat e kanë shtyrë paditësen A.T. drejt një gjendjeje ku ndjen cenim imazhi dhe reputacioni, ndërhyrje në jetën e saj private dhe profesionale.

...Kumtimi i fakteve të shtrembëruara, në adresë të paditëses, përcillet: Së pari, nisur që me titujt e artikujve. Gjuha e përdorur në titujt nxit urrejtjen ndaj paditëses dhe insinuan për dy të pavërteta; nga njëra anë që gazetarja nxin imazhin e Shqipërisë dhe nga ana tjetër, që gazetarja është e lidhur me ... qarqe okulte ruse. Së dyti, në përmbajtjen e shkrimeve janë shtrembëruar të dhëna pa pasur bazë faktike..

Për sa më sipër, publiku nuk ka asnjë interes legjitim për të ditur fakte të pavërteta...

Lidhur me këtë aspekt vjen në ndihmë jurisprudenca e GJEDNJ, e cila në çështjen “Pfeifer kundër Austrisë” (no.12556/03,S35, ECHR 2007) është shprehur se neni 10 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut nuk garanton një të drejtë të pakufizuar, madje edhe në ato raste kur informacioni mund të jetë me interes për publikun e gjerë. Në rastin konkret, kur qëllimi kryesor është sulmi kundër reputacionit të personave garancitë e nenit 8 të Konventës (e drejta për jete private dhe familjare) marrin përparësi.

73 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 1297, datë 03.03.2021

Ndryshe është shprehur gjykata vendase në çështjen Gj.F. kundër A.B.⁷⁴:

“I padituri nuk ka përdorur gjuhë ofenduese, nuk ka bërë asnjë denigrim të qëllimshëm, qëllimi i tij në të gjithë atë debat televiziv nuk ka qënë vetëm fyerja e paditësit. Në këtë kontekst përdorimi i frazave “Këto janë gërmimet e Gj.... Ka gërmuar me ekskavator 12 mijë m3... domethënë këto janë vandalizma”, në vetvete nuk janë vendimtare për t’i vlerësuar si fyese, pasi ato në rastin konkret dhe në koherencë me debatin televiziv, kanë shërbyer për qëllime thjesht stilistikore.”

Grupi i punës për këtë studim nuk gjeti në praktikën vendase raste kur gjykata është shprehur për çështje klasike të gjuhës së urrejtjes. Ekziston një praktikë e pasur e Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi, i cili ka sanksionuar me gjobë, ose detyrime të tjera, raste të caktuar të gjuhës së urrejtjes drejtuar grupeve, ose individëve që për shkak të cilësive të tyre të veçanta janë pjesë e grupeve që dallohen nga markues të fortë biologjikë, socialë apo kulturorë si rraca, etnia, gjinia, orientimi seksual, besimi fetar, etj. Megjithatë, praktika e komisionerëve nuk është në fokusin e këtij studimi.

b. Mënyra të tjera të të shprehurit

Në çështjen penale mes N.N. dhe Gj.Z.⁷⁵, gjykata, duke zbërthyer elementët e veprës penale të “Fyerjes” së parashikuar nga neni 119 i Kodit Penal, u shpreh:

“Nga ana objektive, vepra penale e fyerjes kryhet me veprime, me gojë ose me shkrim, nëpërmjet përdorimit të fjalëve fyese, poshtëruese, amorale, të epiteteve tallëse, me veprime apo gjeste

74 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 1513, datë 01.03.2019.

75 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 2460, datë 26.09.2017.

poshtëruese si dhe me anë të shkrimeve të ndryshme poshtëruese, në formën e skicave, karikaturave, pikturave etj., me përmbajtje fyese për dinjitetin personal...”

Në çështjen *J.M kundër Bashkisë Tiranë* dhe çështjen *K.G. kundër Bashkisë Tiranë*⁷⁶, ku në diskutim u vunë disa gjoba të dhëna për shkak të posterave të vendosura në Tiranë nga disa aktivistë, konstatohet që Gjykata Administrative i konsideroi posterat si formë shprehjeje dhe gjobat u anuluan pikërisht sepse ishin ndërhyrje në lirinë e shprehjes.

Në çështjen *F.M. kundër shoqërisë “L.”*⁷⁷, gjykata shprehet:

“...Titulli i shkrimit ka gjithmonë një intonacion më provkues e cila është një taktikë gazetareske për të tërhequr lexues të shumtë duke realizuar jo vetëm qëllimin e informimit por dhe atë ekonomik, duke qenë se pala e paditur funksionon si biznes. Në këtë artikull është dhënë informacione, idetë e gazetarit si dhe gjykimin e tij vlerësues mbi këtë çështje e cila megjithëse nuk paraqet interes publik, përbën një çështje që zgjon interesin e përgjithshëm të publikut të gjërë për jetën sociale e artistike të vendit. Siç e kemi theksuar më lart, paraqitja e një shkrimi të tillë gëzon mbrojtje nga neni 10 i Konvetës. Paditësi nuk pretendoi se ky shkrim paraqet të dhëna të pavërteta sa i përket informacionit të paraqitur dhe fotove me të cilën është ilustruar shkrimi, i cili duket se janë foto të artisteve të marrë gjatë jetës së tyre artistike, e të përdorur dhe prej tyre.....”

Në përgjithësi vihet re se gjykatat vendase kanë një qasje të zgjeruar për të kuptuar se shprehja (komunikimi njerëzor) realizohet me mënyra dhe forma të ndryshme, duke u përputhur me qasjen e GJEDNJ.

76 Vendimet nr. 629, dt 24.02.2020 dhe nr. 2788, dt. 04.11.2020 të Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë.

77 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7986, datë 29.09.2017.

2. Forma e shprehjes

Format me të cilat një gazetar zgjedh për t'u shprehur, gjithashtu janë të larmishme. Kjo do të thotë që jo vetëm artikujt e gazetave, por edhe karikaturat⁷⁸, transmetimet TV⁷⁹ / radio⁸⁰, fletëpalosjet⁸¹, posterat⁸², librat⁸³, materiali i ngarkuar në internet⁸⁴, por edhe stili i shkrimit provokues dhe fyes⁸⁵ i një gazetari konsiderohen si “shprehje” dhe prandaj mbrohen sipas Nenit 10.

Këtu duhet të theksohet se megjithëse të gjitha këto forma të shprehjes hyjnë brenda fushës mbrojtëse të Nenit 10, jo të gjitha kanë të njëjtën peshë në sy të GJEDNJ. Kështu, ajo do të shqyrtojë me më shumë vëmendje mediat audio-vizive, pasi ato kanë një ndikim më të menjëhershëm dhe më të madh sesa mediat e shkruara, ndërsa do të konsiderojë me ndikim edhe mediat online për shkak të efikasitetit në shpërndarje të lajmit mes këtyre platformave.

Në çështjen *Manole dhe të tjerët kundër Moldavisë* (2009), GJEDNJ shpreh se:

“Mediat audiovizive, si radio dhe televizioni, kanë një rol veçanërisht të rëndësishëm në këtë drejtim. Për shkak të fuqisë së tyre për të përcjellë mesazhe përmes tingujve dhe imazheve, media të tilla kanë një efekt më të menjëhershëm dhe më të fuqishëm sesa ato të shkruara [...] Funksioni i televizionit dhe radios si burime

78 *Kuliś dhe Różycki kundër Polonisë* (2009).

79 *Jersild kundër Danimarkës* [DhL] (1994).

80 *Radio France dhe të tjerë kundër Francës* (2004).

81 *Vejdeland kundër Suedisë* (2012).

82 *Mouvement raëlien suisse kundër Zvicrës* [DhL] (2012).

83 *Akdaş kundër Turqisë* (2010).

84 *Times Newspapers Ltd (Nr. 1 dhe 2) kundër Mbretërisë së Bashkuar* (2009).

85 *Uj kundër Hungarisë* (2011), *Grebneva dhe Alisimchik kundër Rusisë* (2016).

të njohura të argëtimit në intimitetin e dëgjuesit ose shtëpisë së shikuesit përforcon më tej ndikimin e tyre [...] Për më tepër, veçanërisht në rajone të largëta, televizioni dhe radio mund të jenë më lehtë të arritshëm sesa media të tjera. Për analogji, në rastet e mediave të shkruara, Gjykata do të marrë parasysh popullaritetin dhe shikueshmërinë e shtypit të shkruar në të cilin është shprehur deklarata ofenduese. Kështu, p.sh. Gjykata ka vendosur që një deklaratë ofenduese e botuar në një libër ka një efekt më të vogël të dëmtimit të reputacionit të një personi, “për shkak të qarkullimit më të kufizuar që ka libri krahasuar me një gazetë.” (paragrafi 97).

Praktika vendase

Në çështjen *F.M. kundër shoqërisë “L”*⁸⁶, gjykata u shpreh:

“...Media është e lirë të përdorë hiperbolën, satirën apo figura të larmishme për të përçuar një mesazh të caktuar. E ka media në dorë të përdorë formën e duhur të shprehjes. Për shembull, gjykata i ka mbrojtur gazetatat, që kanë zgjedhur t’i shprehin kritikën e tyre edhe në formën e një karikature.”

Në një vendim penal, datë 25.11.2016, në çështjen *L.K. kundër T.F.*, gjykata u shpreh:

“Fyerja është e cilësuar kur kryhet botërisht me anë të shkrimeve të ndryshme poshtëruese, në formën e skicave, karikaturave, pikturave etj. me përmbajtje fyese për dinjitetin personal. Tipar i domosdoshëm është forma e vlerësimit të personalitetit të të dëmtuarit.”

Në çështjen *J.B. kundër gazetës “P”*⁸⁷, gjykata u shpreh:

86 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7986, datë 29.09.2017.

87 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 5816, datë 27.06.2017.

“Sikundër pala paditëse ka përmendur më sipër, ky lajm është shkruar dhe në internet, ku përhapja e tij ka cenuar nderin dhe personalitetin edhe më shumë, pasi e kanë marrë vesh të gjithë bashkatdhetarët që ndodhen përtej kufijve të vendit dhe cenimi i nderit dhe dinjitetit është bërë nëpërmjet një artikulli të botuar në një gazetë kombëtare (gazeta “P”).

Në praktikën vendase, në çështjen *E.R. kundër S.B.* gjykata mori në analizë përhapjen me anën e internetit dhe rrjeteve sociale, duke i dhënë peshë këtyre mënyrave të përhapjes së thënieve⁸⁸. Në këtë vendim gjykata shprehet

“...Lidhur me mënyrën, formën dhe kohën e përhapjes së deklaratave cenuese, ato janë bërë nëpërmjet një publikimi në rrjetin social facebook të paditësit, i cili ndiqet nga ndjekës, anembanë botës. GJEDNJ në rastin Delfi kundër Estonisë arsyeton se: “...interneti luan një rol të rëndësishëm në rritjen e aksesit të publikut ndaj lajmit dhe lehtësimin e përhapjes së informacionit në përgjithësi...” Për shkak të publikimit të deklaratës në internet janë shumëfishuar mënyrat dhe mjetet për t’i bërë jehonë kësaj deklarate, rrethanë e cila ndikon në mënyre të arsyeshme në shkaktimin e një dëmi më të lartë se në kushte të tjera. Kjo deklarate është tërhequr nga facebook-u i të paditurit, dhe është publikuar, siç u provua gjatë gjykimit, në shumë portale me aksesueshmëri të lartë prej publikut, në sot.com, syri.net, rd.al, bulevardionline.com, 360grade.al...”.

3. Dallimi ndërmjet fakteve dhe opinioneve

Një dallim thelbësor i nxjerrë nga jurisprudenca e GJEDNJ, lidhur me Nenin 10, është ai midis deklaratës së fakteve (referuar “fakte” në vijim) dhe gjykimeve vlerësuese (referuar “opinione” në vijim).

88 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8878, dt. 27.12.2019.

Sipas GJEDNJ, megjithëse ekzistenca e një fakti mund të demonstrohet (gazetarëve i jepet gjithmonë mundësia për të provuar vërtetësinë e deklaratave të tyre në gjykatë)⁸⁹, opinionioni nuk ka pse të provohet⁹⁰.

Në çështjen *Dichand dhe të Tjerë kundër Austrisë*, (26 shkurt 2002), Gjykata shprehet se:

“...Përsa i takon gjykimeve të vlerave ky kriter për të provuarin e vërtetësisë së një gjykimi të vlerave është i pamundur të përmbushet dhe cenon lirinë e vetë mendimit, që është pjesë themelore e të drejtës së garantuar nga neni 10...”

Dallimi midis deklaratës së faktit dhe opinionit do të varet shumë nga konteksti specifik. Për shembull, fjala “*prostitutë*” e përdorur për të përshkruar karikaturën e një zyrtari të njohur publik të rangut të lartë, në kontekstin e një artikulli që pretendonte se zyrtari publik në fjalë po favorizonte disa kandidatë për zgjedhje lokale mbi të tjerët, u vlerësua nga Gjykata si një opinion⁹¹. Në të njëjtën kohë, termi “*shpirt udhëheqës*” u konsiderua si një deklaratë fakti, pasi në kontekstin në të cilin u bë, dha përshtypjen se personi në fjalë kishte ideuar dhe ishte përgjegjës për një operacion të paligjshëm spiunimi kundër punonjësve të shtetit⁹².

Në përgjithësi, dhënia e një opinionioni dhe nxjerrja e konkluzioneve nga faktet ekzistuese ka shumë të ngjarë të konsiderohet si opinion dhe jo deklaratë faktesh⁹³. Sidoqoftë, kjo nuk do të thotë që opinionet mund të shprehen në mënyrë të pakujdesshme; madje ato duhet të mbështeten mbi baza faktike⁹⁴. Natyrisht, sa më e fortë të jetë baza faktike, aq më

89 *Armellini dhe të tjerët kundër Austrisë* (2015).

90 *Fedchenko kundër Rusisë* (nr. 3) (2018), *Jerusalem kundër Austrisë*, (2001).

91 *Grebneva dhe Alisimchik kundër Rusisë* (2016).

92 *Verlagsgesellschaft standard mbH kundër Austrisë* (2017).

93 *Marunić kundër Kroacisë* (2017).

94 *Semik Orached kundër Polonisë* (2011).

shumë të ngjarë ka që GJEDNJ do të konstatojë se opinionin nuk ishte i tepruar ose fyes pa arsye, prandaj meriton mbrojtje.

Mund të ndodhë që GJEDNJ të kërkojë provat se ku bazohet opinionin, por personat nuk janë të detyruar që të mbledhin “prova përtej dyshimit të arsyeshëm”. Niveli i provës në këtë rast është ai i balancës së probabiliteteve, që nënkupton se mjaftojnë provat që demonstrojnë se një fakt, ose baza faktike për opinionin, me shumë gjasa ka ndodhur dhe janë të mjaftueshme për njeriun e zakonshëm të besojë vërtetësinë e tyre.

GJEDNJ në çështjen “*Barata Monteiro da Costa Nogueira dhe Patricio Pereira k. Portugalisë*” (2011), ka theksuar se:

“Gjykata konstaton se akuzat kriminale për përfitime personale janë akuza shumë të rënda dhe sa më e rëndë të jetë akuza, aq më e fortë duhet të jetë edhe baza faktike e tyre”.

Praktika vendase

Në praktikën e gjykatave shqiptare shihet se është trajtuar gjerësisht diferenca mes fakteve dhe opinionëve në shumë vendime. Në shumicën e rasteve gjykata i referohet pikërisht jurisprudencës së GJEDNJ, por edhe në rastet kur mungon një referencë e saktë, gjykata e bën këtë diferencë gjithsesi. Mund të thuhet se ky standard është nga më të njohurit dhe të pranuarit prej gjykatave vendase dhe ekzistojnë një numër shumë i madh shembujsh. Më tej po japim pak prej tyre.

Për shembull, qendrimi i GJEDNJ në çështjen *Barata Monteiro da Costa Nogueira dhe Patricio Pereira kundër Portugalisë* (2011), reflektohet edhe nga gjykatat vendase. Në çështjen *E.V. kundër*

A. V.⁹⁵, ku paditësi është kryebashkiak dhe e paditura është politikane dhe anëtare e partisë më të madhe opozitare në vend. Kjo e fundit nëpërmjet një deklarate për mediat, të parapërgatitur me një gjuhë të ashpër, akuzon kryebashkiakun për korrupsion dhe për përdorim të fëmijëve për arsye elektorale. Gjykata pranoi faktin se gjuha e përdorur nga e paditura është e ashpër dhe për të gjetur mbrojtje në kuadër të lirisë së shprehjes, deklaratat duhet të kenë një bazë faktike. Gjykata në vendim arsyeton se:

“Në rastin e deklaratave të kryera nga pala e paditur, gjykata konstaton se duke qenë deklarata të një natyrë të fortë akuzuese, ato duhet të mbështeten në fakte të vërteta, me qëllim që të shërbejnë për informimin e opinionit publik. Pra, të sjellin dhe të provojnë interesin e publikut.”

Në çështjen E. kundër A.R.⁹⁶ gjykata u shpreh se:

“Çmohet e nevojshme të nënvizohet se dhe në rastin e përhapjes publikisht të opinioneve vlerësuese gazetarët duhet të kenë baza faktike të mjaftueshme, të sakta, të besueshme dhe proporcionale në raport me natyrën dhe shkallën e kritikave apo akuzave.”

Në çështjen E.R. kundër S.B.⁹⁷ gjykata arsyeton se:

“...Sa më sipër, gjykata thekson se në çështjen objekt gjykimi vlerësoi se të paditurit nuk duhet t'i kufizohet liria e shprehjes duke qenë se thëniet e tij janë opinione, si dhe shprehje shqetësuese, por jo gjuhë urrejte, të bëra në një kontekst politik te caktuar, me kuadër të një debati me interes të përgjithshëm publik dhe politik me qëllim informimin e publikut (i cili e gëzon këtë të drejtë po sipas nenit 10 të Konventës) për mënyrën e qeverisjes së vendit.

95 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 6616, datë 10.10.2019.

96 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017.

97 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr. 1068, datë 18.02.2020.

Në analizën e saj gjykata thekson se ka vendosur balancën mes cenimit të personalitet dhe dinjitetit të paditësit të pretenduar të shkelur nga i padituri dhe ushtrimit të lirisë së tij të shprehjes referuar edhe kriterëve të sipercituara nga GjEDNJ, sic janë: a) kontributi i thënieve në debatin me interes publik, b) fakti se i drejtohen Kyeministrit dhe Kryetarit të Partisë qeverisëse, i cili është subjekt publik dhe në kuadër të ushtrimit të funksioneve publike dhe për pasojë duhet të tregojë tolerance më të lartë ndaj kritikës që i bëhet, si dhe c) mungesa e ndonjë dëmi konkret në jetën politike dhe private të paditësit...”

Në çështjen I.B. kundër gazetës “S”⁹⁸, gjykata u shpreh:

“Në praktikën e saj, edhe GJEDNJ ka vënë theksin në dallimin që ka ndërmjet fakteve (informacionit) dhe gjykimeve vlerësuese (opinioneve, mendimeve). Ndërsa opinionet janë pikëpamje ose vlerësime personale, të një ngjarje ose situatë dhe nuk janë të perceptueshme si prova për të qenë të vërteta ose të pavërteta, faktet mbi të cilat bazohen opinionet, janë të mundshme për t’u provuar si të vërteta apo të pavërteta. Këtë qëndrim ka mbajtur GjEDNJ në çështjet “Lingens kundër Austrisë” (vendimi i datës 08. 07. 1986) dhe “Dalban kundër Rumanisë” (vendim i datës 28.09.1999, Dhoma e Madhe), në të cilat gjykata për të disatën herë tërheq vëmendjen ndaj ndryshimit ndërmjet shprehjeve të fakteve, të cilat mund të provohen dhe opinioneve (gjykimeve vlerësuese), që nga natyra nuk mund të provohen. Për çdo rast, ato duhet të veçohen me kujdes. Ekzistenca e fakteve mund të dëshmohet, ndërsa që vlerësimet nuk mund të dëshmohen. Kërkimi i kësaj do të cënonte lirinë e shprehjes.”

Në çështjen E.R. kundër J.T.⁹⁹, gjykata përsëriti se:

98 Vendimi i GJykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 779, datë 07.02.2017.

99 Vendimi i GJykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7037, datë 23.10.2019.

Një nga dallimet më të rëndësishme që bëhet nga Gjykata në rastin e gjykimeve të kësaj natyre është ai ndërmjet fakteve dhe opinioneve. Klasifikimi i një deklarate si fakt ose si opinion është një çështje që i përket vlerësimit të gjykatës. Në rastin konkret deklarata objekt gjykimi përmban fakte dhe opinione të ndërtuara mbi këto fakte të pretenduara nga e paditura.

...I njëjti koncept është përsëritur nga GJEDNJ në rastin Ivanciuc kundër Rumanisë në Vendimin datë 08.09.2005 ku thuhet se: “... Është e vërtetë se, në kontekstin e pretendimeve lidhur me sjelljen e një pale të tretë, ndonjëherë mund të jetë e vështirë të bëhet dallimi midis deklaratave të fakteve dhe opinioneve. Megjithatë, kjo nuk e ndryshon faktin se kur atribuohen fakte specifike një individ të përcaktuar duhet të ekzistojë një baza faktike e mjaftueshme për deklaratën objekt gjykimi, pasi edhe një vlerësim/opinion pa ndonjë bazë faktike për ta mbështetur atë mund të konsiderohet i tepruar.”

Në çështjen *E. kundër A.R.*¹⁰⁰ gjykata u shpreh edhe për kufizimin e “mbrojtjes” së një opinionit, duke theksuar se:

“Çmohet e nevojshme të nënvizohet se dhe në rastin e përhapjes publikisht të opinioneve vlerësuese gazetarët duhet të kenë baza faktike të mjaftueshme, të sakta, të besueshme dhe proporcionale në raport me natyrën dhe shkallën e kritikave apo akuzave.”

G. ROLI I GAZETARIT DHE “PRIVILEGJET” E SHTYPIT

Neni 10 i KEDNJ nuk mbron gazetarët që bëjnë raportime të pavërteta kundër figurave publike si dhe nuk mbron ata gazetarë që nuk respektojnë detyrimin e tyre të ushtrimit të gazetarisë së përgjegjshme duke mos bërë përpjekje të arsyeshme për të verifikuar

100 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 10086, dt. 30.11.2017.

infomacionin përpara botimit të tij. Në këtë kuptim gazetarët nuk gëzojnë ndonjë avantazh de jure a priori në raportimin e lajmeve të pavërteta, në krahasim me individët e zakonshëm.

Megjithatë, në rast se gazetari ka qenë profesional në raportimin e lajmit situata ndryshon. Kështu, edhe pse Neni 10 nuk përmban një referencë të veçantë për lirinë e shtypit dhe rolin e gazetarëve, GJEDNJ jo vetëm që ka përcaktuar që në fillim që termi “*çdokush*” përfshin gazetarët, por gjithashtu ka ofruar një hapësirë më të gjerë mbrojtjeje për gazetarët sipas Nenit 10 për shkak të rolit të rëndësishëm që ata luajnë në një shoqëri demokratike, përkatësisht të “*rojtarit publik*”. Si rezultat, GJEDNJ ka pranuar në mënyrë të përsëritur që gazetarët duhet të gëzojnë një fushëveprim më të gjerë në ushtrimin e së drejtës së tyre për lirinë e shprehjes, sipas Nenit 10, sesa individët e tjerë dhe do të marrë parasysh nëse personi në fjalë ka vepruar në cilësinë e tij / saj si gazetar apo jo. (*Jawoski kundër Polonisë* [DhL] (1999), paragrafi 32:

“Në lidhje me këtë, Gjykata vëren se aplikanti ishte i dënuar për fyerje të rojeve komunale [...] Vërejtjet e aplikantit nuk ishin pjesë e një diskutimi të hapur për çështje me interes publik; as nuk kishin të bënin me çështjen e lirisë së shtypit pasi aplikanti, megjithëse gazetar me profesion, në mënyrë të qartë ka vepruar si një individ privat në këtë rast.”

Dikush nuk duhet të jetë doemos anëtar i shoqatës së gazetarëve për t’u kualifikuar si gazetar në bazë të Konventës, kështu një shkencëtar që kishte kryer disa hulumtime për të shkruar një artikull për një gazetë u gjykua se gëzon të gjitha privilegjet e një gazetari (*Riolo kundër Italisë* - 2008).

Në kuptim të “*privilegjeve*” që gëzon një gazetar, kjo gjen shprehje brenda konceptit të gazetarisë së përgjegjshme dhe të mos abuzimi

me statusin e gazetarit¹⁰¹. Kështu në çështjen *Amaghlobeli dhe të tjerët kundër Gjeorgjisë* (20 maj 2021), GJEDNJ vlerëson se një gazetar i përgjegjshëm përmbledh konceptin se në parim ai nuk mund t'i shmanget detyrimit për të zbatuar një ligj të zakonshëm penal vetëm se është gazetar. GJEDNJ vërejtë se, megjithëse lajmi kontribuonte në mënyrë të konsiderueshme në një debat publik mbi një çështje me interes publik, gazetarët mund të kishin përdorur mjete alternative dhe më pak ndërhyrëse për të mbledhur informacionin e dëshiruar.

Në këtë çështje u diskutua sjellja e gazetarit dhe hyrja e tij në një hapësirë doganore të ndaluar. GJEDNJ e gjeti të drejtë dhe proporcionale vlerën e gjobës prej 320 Eurosh, duke konsideruar (1) faktin që autoritetet vendase nuk i kishin kundërshtuar përdorimin e plotë të intervistave të regjistruara nga ana e kërkuesit në zonën e kontrollit doganor dhe publikimin e artikullit për hetimin e tyre gazetaresk si dhe (2) faktin që vetë gjykatat vendase kishin bërë një proces të plotë balancimi, duke njohur statusin e kërkuesve si gazetarë dhe kishin dhënë arsye të forta për vendimet e tyre, të cilat ishin në përputhje me praktikën gjyqësore të GJEDNJ.

Praktika vendase

Argumente në favor të vlerësimit të “statusit” të gazetarit dhe shtypit tregohet në praktikat kombëtare. Në një shkallë të madhe, viktimat e shkeljes së të drejtës për lirinë e shprehjes dhe asaj për informim nga autoritetet publike janë gazetarët, si në shembullin në vijim.

Në çështjen *E.V. kundër A.K.*¹⁰² gjykata arsyeton se:

101 Shih p.sh. Vendimin e Dhomës së Madhe, *Karácsony kundër Hungarisë* (17 maj 2016); *Selmani dhe të tjerët kundër “ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë”* (9 shkurt 2017); *Szurovecz kundër Hungarisë* (8 tetor 2019); *Mándli dhe të tjerët kundër Hungarisë* (26 maj 2020).

102 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8645, dt 23.10.2018.

"...askush nuk ka të drejtë të abuzojë me lirinë e të shprehurit dhe informimit në dëm të të tjerëve, përfshirë këtu edhe politikanët..."

...Palët e paditura në këtë gjykim janë persona juridikë, të cilët operojnë në fushën e medias dhe janë të pajisur me staf të specializuar dhe të aftë në këtë drejtim për të parashikuar dhe kuptuar pasojat që vijnë nga sjellje e tyre e paligjshme, dhënia e informacioneve të pavërteta në këtë kontekst palët e paditura duhet të provonin që kanë bërë të gjithë përpjekjet e arsyeshme (qoftë dhe në nivelin e një kujdesi të zankonshëm) për të verifikuar informacionin e marrë përpara publikimit të tij..."

Përgjithësisht, statusi i gazetarit ka pasur vlerë në çështjet për aksesin në informacion, të zhvilluara para Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë (ku ndodhet edhe pjesa më e madhe dhe e rëndësishme e institucioneve shtetërore. Më shumë detaje jepen në seksionin përkatës që trajton të drejtën e informimit.

H. MBROJTJA E BURIMEVE TË GAZETARIT

Gjykata ka pranuar rëndësinë e burimeve gazetareske dhe njëkohësisht nevojën për t'u ofruar atyre një nivel të lartë mbrojtjeje, pasi në të kundërt do të dëmtohej rëndë aftësia e mediave për të përmbushur funksionin e tyre si një rojtar publik¹⁰³. Rëndësia që mbart parimi i mbrojtjes së burimeve gazetareske mund të shihet në gjykimin e çështjes *Becker kundër Norvegjisë* (2003), ku GJEDNJ konstatoi shkelje të së drejtës së Nenit 10 të aplikantit, për shkak të dënimit të tij penal për refuzimin e dhënies së provave (që konsistojnë në identifikimin e burimit të tij), edhe pse burimi në fakt ishte zbuluar vetë ndërkohë.

Ashtu si në rastin e burimeve gazetareske, GJEDNJ ka vendosur që gazetarët mund të refuzojnë në mënyrë të ligjshme të zbulojnë

103 *Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar* [DhL] (1996).

identitetin e një sinjalizuesi, por nuk duhet të publikojnë informacionin konfidencial derisa sinjalizuesi të ketë përdorur të gjitha procedurat e brendshme që ka në dispozicion për të paralajmëruar eprorët.¹⁰⁴ Sidoqoftë, ky kufizim nuk do të zbatohet nëse një procedurë e tillë e brendshme nuk parashikohet me ligj¹⁰⁵ ose është vërtetuar se është jo efektive (sepse p.sh. eprorët për një kohë të gjatë, nuk kanë marrë ndonjë masë në lidhje me pretendimet).¹⁰⁶

Megjithatë, gazetarët kanë për detyrë të mbledhin materiale në përputhje me standardet profesionale. Metoda e mbledhjes së informacionit duhet të jetë e duhura për thelbin e materialit të prodhuar. Në çështjen *Haldimann kundër Zvicrës* (24 shkurt 2015), e cila kishte të bënte me dënimin e katër gazetarëve për regjistrimin dhe transmetimin e një interviste duke përdorur kamera të fshehta, gjykata e çmoi këtë metodë të papranueshme. Ajo vendosi se Neni 10 i mbron gazetarët në lidhje me raportime të tilla me kushtin që të veprojnë në mirëbesim dhe me një bazë faktike të saktë, ndërkohë që japin informacion “të besueshëm dhe të saktë” në përputhje me etikën e gazetarisë. Nga ana tjetër, regjistrimi ishte transmetuar në formën e një raporti duke përdorur media audiovizive, gjë e cila ishte veçanërisht negative për sa i takon personit të regjistruar (agjent sigurimesh), sepse mediat audiovizive shpesh konsiderohen të kenë një efekt më të fuqishëm dhe më të menjëhershëm sesa shtypi i shkruar. Megjithatë, një faktor vendimtar që ndikoi në vendimarrjen e gjykatës ishte fakti se gazetarët e kishin tjetërsuar fytyrën dhe zërin e agentit të sigurimeve dhe se intervista nuk ishte zhvilluar në vendin e tij të zakonshëm të punës.

Një urdhër për të treguar burimet gazetareske dhe dokumentet si dhe ndëshkimi i dhënë nëse kjo refuzohet, konsiderohet nga GJEDNJ si një ndërhyrje në ushtrimin e lirisë së shprehjes. Në çështjen *Goodwin*

104 *Görmüş dhe të tjerët kundër Turqisë* (2016).

105 Po aty.

106 *Guja kundër Moldavisë* [DhL] (2008).

kundër Mbretërisë së Bashkuar (27 mars 1996 DhL) GJEDNJ vuri re se këto masa pa diskutim që ndërhyjnë në lirinë e shprehjes. Ky vendim është i rëndësishëm për balancën ndërmjet interesave të drejtësisë dhe të drejtave të tjerëve nga njëra anë dhe interesit për mbrojtjen e burimeve nga ana tjetër. GJEDNJ në këtë çështje argumentoi se:

“...pa një mbrojtje të tillë, burimet mund të frenohen nga ndihma që i japin shtypit në informimin e publikut për çështjet me interes publik. Si rezultat mund të minohet roli i rëndësishëm i rojtarit publik dhe mund të ndikohet negativisht aftësia e shtypit për dhënien e informacionit të saktë dhe të besueshëm...” (paragrafi 39)

Në jurisprudencën e kohëve më të fundit GJEDNJ konfirmon rëndësinë e mbrojtjes së burimeve. Në çështjen *Jecker kundër Zvicrës* (6 tetor 2020), ku pas publikimit, prokurori hapi një hetim për trafikimin e drogës, ku kërkoi që kërkuesja të dëshmonte, duke argumentuar se ajo nuk mund të ushtronte të drejtën e saj për mbrojtjen e burimit. Kërkesa e znj. Jecker për të mos i zbuluar burimet e saj fillimisht u pranua nga Gjykata e Kantonit, por u hodh më pas poshtë nga Gjykata Supreme Federale në apel. Vendimi i Gjykatës Federale bazohej në dy faktorë: trafikimi i drogave të lehta ishte një vepër e rëndë e renditur mes veprave penale që e justifikonin përjashtimin nga mbrojtja e burimeve gazetareske dhe se dëshmia e kërkueses ishte mënyra e vetme e identifikimit të autorit. Gjykata Federale u shpreh se rrethanat e çështjes nuk përbënin asnjë arsye të veçantë që t'i jepnin superioritet interesit publik për ndjekjen penale të veprës apo interesit të kërkueses për mbrojtjen e burimit të saj. Kështu që gjykata iu drejtua ekuilibrit të vendosur nga ligjvënësi, ku e para ka më shumë peshë se e dyta. Para GJEDNJ, kërkuesja u ankua se ishte detyruar të zbulonte identitetin e burimeve konfidenciale në kundërshtim me Nenin 10. GJEDNJ gjeti shkelje të Nenit 10, pasi vlerësoi se Gjykata Federale nuk kishte konsideruar faktin se urdhri i zbulimit të identitetit mund të kishte pasur ndikim të dëmshëm në reputacionin dhe aftësinë e gazetares për ta kryer detyrën e saj në të

ardhmen, si dhe në interesin e anëtarëve të publikut për marrjen e informacionit të dhënë nëpërmjet burimeve anonime. Arsyet e dhëna nga Gjykata Federale nuk ishin të mjaftueshme për të vërtetuar se në këtë rast mbizotëronte nevoja në interes të publikut që justifikonte zbulimin e burimeve gazetareske.

Praktika vendase

Në praktikën e gjykatave vendase është trajtuar ky element dhe në një pjesë të mirë të vendimeve shohim konformitetet të arsytimit të gjykatave me praktikën e GJEDNJ. Megjithatë ka edhe raste kur burimet e gazetarit nuk kanë gjetur mbrojtjen e duhur. Për ilustrim sjellim shembujt më poshtë:

Në çështjen *P. kundër A.LL.* gazetarit iu kërkua nga Prokuroria e Rrethit Durrës që të tregonte burimet e tij për faktin e deklaruar nga ai në një artikull, se cili ishte studenti që kishte paguar për të marrë një vend pune në një ministri. Gazetari refuzoi të jepte burimin dhe prokuroria e paraqiti këtë kërkesë në gjykatë. Kjo e fundit nuk e pranoi kërkesën duke siguruar të drejtën e gazetarit që të mbrojë burimet e tij, pasi Prokuroria kishte mundësi të tjera hetimore të zbulonte faktin e pretenduar.

Në një çështje të shqyrtuar në Gjykatën e Krimeve të Rënda, në gjykimin e E. gjykata kërkoi nga gazetari të dorëzonte një intervistë të kryer me një nga dëshmitarët. Pavarësisht se gazetari refuzoi të jepte materialin me arsyen se nuk e dispononte më, gjykata e thirri gazetarin të jepte dëshminë përkatëse.

Në çështjen *Sh.N. kundër gazeta "O"*¹⁰⁷, etj, ku paditësi pretendoi se të paditurit nëpërmjet stacioneve të tyre televizive transmetojnë lajmin e rremë për largimin e tij si Drejtor i Policisë dhe për performancë të

107 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 9163, dt 15.11.2016.

dobët në detyrën e tij dhe shkarkimin për shkak të mos organizimit që solli përleshja në stadium...të paditurit pretenduan se faktet e ofruara në shkrim i kishin marrë nga zyrat shtetërore, por për të mos dekonspiruar burimet nuk mund t'i tregonin ato.

Lidhur me këtë në vendimin përfundimtar të rrëzimit të padisë, gjykata arsyeton se:

“...Në lidhje me referimin e bërë nga palët e paditura në ligjin 97/2013, neni 4/2/c sipas të cilit e kanë të pamundur që të tregojnë burimin e informacionit në kuadër të ruajtjes së sekretit të burimit të informacionit ky referim nuk shmang palët e paditura nga barra e provës për të provuar mungesën e fajit. Ruajtja e sekretit të burimit të informacionit nuk ka të bëjë me përpjekjet e arsyeshme të palëve të paditura për verifikimin e informacionit para publikimit të tij apo pamundësinë reale të kësaj të fundit. Pra nga palët e paditura nuk është provuar, me prova konform ligjit pocedural, përpjekjet e tyre për të verifikuar informacionin/ lajmin e dhënë në datën 14.09.2014 para publikimit të tij mbi vërtetësinë apo ekzistenca e pamundësive reale të këtij verifikimi...”

Në një çështje të fundit të gjykuar nga gjykatat vendase është çështja e gazetarëve A.B. dhe A.Sh. të medias “Lapsi.al”, për të cilët Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar nxorri një urdhër sekuestrimi të serverave. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar e apelit e ligjëroi këtë urdhër. Çështja u prezantua para GJEDNJ duke kërkuar pezullimin e ekzekutimit të vendimit (sipas Rregullit 39) dhe GJEDNJ pranoi kërkesën. Pas këtij vendimi, Gjykata e Posaçme e Apelit për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar rrëzoi vendosjen e sekuestros, por pa dhënë asnjë argument në lidhje me mbrojtjen e burimeve të gazetarit. Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar paraqiti rekurs në Gjykatës e Lartë, e cila, përmes një vendimi njësuës të praktikës gjyqësore, arsyetoi se:

“...specifikisht lidhur me sekuestrimin e të dhënave ose sistemeve kompjuterike ndaj gazetarëve profesionistë, Gjykata duhet të lejojë sekuestrimin, pasi të jetë shteruar kërkimi në të gjitha burimet e tjera të mundshme të të dhënave....

...Kjo do të thotë se ndërhyrje të tilla, duhet të jenë të mirëargumentuara dhe vetëm në rastet kur e dhëna nuk mund të merret në burimin e saj. Në raste të tilla përjashtimore Gjykata duhet të saktësojë të dhënat konkrete që kërkohet të sekuestrohen, përse ato janë të domosdoshme/thelbësore për zgjidhjen e çështjes....si dhe arsyet përse sekuestrimi i tyre është i pamundur të realizohet në një mënyrë tjetër. Në çdo rast Gjykata duhet të tregojë kujdes për moscenim të marrëdhënies së gazetarit me burimin e informacionit, duke shmangur zbulimin e këtij burimi kur vërtetësia e të dhënave mund të verifikohet në një mënyrë tjetër...”¹⁰⁸

I. E DREJTA E INFORMIMIT MBI DOKUMENTAT ZYRTARE

GJEDNJ ka interpretuar se e drejta për të aksesuar informacionin që disponohet nga autoritetet shtetërore lidhet ngushtësisht me lirinë e shprehjes (shih çështjen *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung kundër Austrisë*).

Censura paraprake konsiderohet si censura më e rrezikshme nga GJEDNJ. Dy janë problemet kryesore me të cilat duket se përballen gazetarët në lidhje me këtë çështje. E para ka të bëjë me atë se sa mund t'i besojnë ata informacioneve në dokumente të hartuara nga të tjerët. Sipas GJEDNJ, kjo varet kryesisht nga origjina e këtyre dokumenteve. Nëse dokumenti është hartuar dhe bërë publik nga një autoritet shtetëror, atëherë gazetarët nuk kanë asnjë detyrim për ta

108 Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë nr.147, datë 23.12.2021.

verifikuar më tej atë¹⁰⁹; në mënyrë të ngjashme, gazetarët nuk pritet të provojnë saktësinë e deklaratave gojore të bëra publikisht nga zyrtarët e shtetit¹¹⁰. Detyrimet e tyre të vetme në këtë rast janë të identifikojnë qartë burimin¹¹¹ dhe të pasqyrojnë me saktësi përmbajtjen e dokumentit¹¹². Por, çfarë ndodh nëse dokumenti zyrtar që një gazetar dëshiron të përdorë është i brendshëm dhe nuk është bërë publik zyrtarisht? GJEDNJ ka pranuar që dokumentet e brendshme zyrtare janë një burim i rëndësishëm dhe autoritativ informacioni, por që, për dallim nga dokumentet e publikuara zyrtarisht, përmbajtja e tyre duhet të verifikohet më tej nga ana e gazetarit¹¹³. Në të njëjtën linjë, GJEDNJ ka vendosur që gazetarët duhet të vërtetojnë gjithmonë faktet ose pretendimet e ngritura në njoftimet zyrtare të subjekteve jo-shtetërore, siç janë partitë politike.¹¹⁴

E dyta ka të bëjë me atë që duhet të bëjnë gazetarët kur pavarësisht hulumtimeve të bëra, iu duhet të sigurojnë kopje të dokumenteve zyrtare që të vërtetojnë pretendimet e tyre. Në raste të tilla, GJEDNJ do të vlerësojë përpjekjet e bëra nga gazetarët për të siguruar dokumente të tilla¹¹⁵; çdo dështim i pajustificuar nga ana e autoriteteve për t'i vënë ato në dispozicion në kohën e duhur do të ulë (por jo heqë) pragun e saktësisë faktike që pretendimet duhet të përmbushin në mënyrë

109 *Colombani dhe të tjerët kundër Francës* (2002).

110 *Axel Springer AG kundër Gjermanisë* [DhL] (2012).

111 *Erla Hlynisdottir (nr. 3) kundër Islandës* (2015).

112 *Selistö kundër Finlandës* (2004).

113 *Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG kundër Gjermanisë* (2017).

114 *Verlagsgesellschaft standard mbH (nr. 2) kundër Austrisë* (2007).

115 *Cangi kundër Turqisë* (2019). Rasti kishte të bënte me përpjekjet e një anëtarit të një OJF-je për të siguruar akses në një dokument zyrtar, nga i cili ai kishte tashmë një kopje jozyrtare, me qëllim që ta përdorte në kontekstin e procedurave gjyqësore, si dhe të informonte publikun. Meqenëse GJEDNJ vazhdimisht ka vendosur që për qëllime të Nenit 10, OJF-të dhe shtypi luajnë një rol të ngjashëm (përkatesisht atë të një ëatchdog-u publik), do të përdorej i njëjti arsyetim sikur kërkesa ishte paraqitur nga një gazetar.

që të mbrohen sipas Nenit 10. Kështu që në raste të tilla GJEDNJ konsideroi se dështimi i vazhdueshëm nga ana e autoriteteve shtetërore për t'u dhënë gazetarëve mundësinë e përdorimit të dokumenteve të kërkuara *“arsyeshëm mund të ketë nxitur gazetarët të raportojnë për ato informacione që kanë në dispozicion, përfshirë thashethemet e pakonfirmuara”*, për sa kohë që ata informojnë lexuesin e tyre mbi natyrën jo fort të besueshme të informacionit.¹¹⁶

Në çështjen *Roșiiianu kundër Rumanisë*, ku kërkuesi ishte prezantues i një programi në një televizion rajonal, GJEDNJ arriti në përfundimin se autoritetet rumune kishin shkelur Nenin 10, duke refuzuar aksesin te dokumentet me natyrë publike që kërkuesi kishte kërkuar në Baia Mare, një qytet në veri të Rumanisë. Vendimi i Gjykatës sqaron se mekanizmat eficientë të ekzekutimit janë të nevojshëm për ta bërë praktike dhe efektive të drejtën e aksesit te dokumentet publike. Gjykata vuri re se z. Roșiiianu ishte i përfshirë në mbledhjen legjitime të informacionit për një çështje me rëndësi publike, siç janë aktivitetet e administratës bashkiake. Ajo u shpreh se duke pasur parasysh interesin e mbrojtur nga Neni 10, ligji nuk mund të lejojë kufizime arbitrare, të cilat mund të bëhen një formë e censurës së tërthortë, nëse autoritetet krijojnë pengesa për mbledhjen e informacionit. Mbledhja e informacionit në gazetari është një hap thelbësor përgatitor dhe pjesë e brendshme, e mbrojtur e lirisë së shtypit. Duke ditur se synimi i gazetarit ishte komunikimi i informacionit në fjalë te publiku dhe në këtë mënyrë të kontribuonte në debatin publik për qeverisjen e mirë publike, e drejta e tij për marrjen e informacionit ishte cenuar qartazi. GJEDNJ konstatoi se nuk ka pasur ekzekutime të mjaftueshme të vendimeve gjyqësore në fjalë, duke i mundësuar gazetarit të ketë akses te dokumentet e kërkuara. Vihet re gjithashtu që kompleksiteti i informacionit të kërkuar dhe puna e konsiderueshme e bërë për të përzgjedhur ose përpiluar dokumentet e kërkuara ishin referuar si të vetmet për të shpjeguar pamundësinë e dhënies së atij informacioni shpejt, por nuk mund të ketë një argument të

116 *Timpul Info-Magazin dhe Anghel kundër Moldavisë* (2007).

mjaftueshëm ose relevant për refuzimin e aksesit te dokumentet e kërkuara. Edhe pse publiku ka të drejtën të marrë informacion me interes të përgjithshëm, Neni 10 nuk garanton një të drejtë absolute aksesit te të gjitha dokumentet zyrtare. Megjithatë, pasi gjykata e brendshme lejon aksesin te dokumentet, autoritetet nuk mund të pengojnë ekzekutimin e urdhrit të gjykatës.

Në kontekstin e kërimit historik, GJEDNJ ka konstatuar se aksesit te burimet dokumentare origjinale në arkivat e shtetit është një element thelbësor i ushtrimit të të drejtave sipas Nenit 10.

GJEDNJ u shpreh gjithashtu në favor të një gazetari, i cili donte të publikonte informacion për përdorimin e fondeve publike nga autoritetet bashkiake, duke theksuar se synimi i tij ishte të jepte një kontribut legjitim në debatin publik për qeverisjen e mirë.¹¹⁷

Në çështjen *Kenedi kundër Hungarisë* (26 maj 2009), GJEDNJ unanimisht ishte e mendimit se kishte pasur shkelje të Konventës, për shkak të procedimit tepër të stërzgjatur (mbi 10 vjet) gjatë të cilit kërkuuesi kishte kërkuar të përfizonte dhe të realizonte aksesin e tij te dokumentet në lidhje me shërbimet sekrete hungareze. GJEDNJ gjithashtu përsëriti se *“aksesi te burimet dokumentare origjinale për kërkime historike legjitime ishte një element thelbësor i ushtrimit të së drejtës së kërkuarit për lirinë e shprehjes”*. GJEDNJ vuri re se kërkuuesi kishte marrë një vendim gjykatë që i jepte atij akses te dokumentet në fjalë, dhe pas këtij gjykata e brendshme kishin vendosur në mënyrë të përsëritur në favor të tij në procedimet pasuese të ekzekutimit. Megjithatë, autoritetet administrative kishin refuzuar në mënyrë të paepur përmbushjen e detyrimit për të respektuar vendimin e brendshëm, duke i penguar kështu kërkuarit aksesin në dokumentet

117 “Mbrojtja e lirisë së shprehjes sipas Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut-Manual për praktikantët e ligjit”, faqe 16; <https://rm.coe.int/mbrojta-e-se-drejte-per-lirine-e-shprehjet-manual-sm-oct-2018/16808e529f>

që i duheshin për të shkruar studimin. GJEDNJ arriti në përfundimin se autoritetet kishin vepruar në mënyrë arbitrare dhe në kundërshtim me ligjin e brendshëm. Ajo u shpreh, para së gjithash, se autoritetet kishin abuzuar me kompetencat e tyre duke vonuar ushtrimin nga kërkuesi të së drejtës së tij të lirisë së shprehjes, në shkelje të Nenit 10.

Në çështjen *Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar*, (26 nëntor 1991)¹¹⁸, GJEDNJ u shpreh se:

“...Rreziqet që fshihen në kufizimet paraprake janë të tilla që ato kërkojnë një kontroll tepër të kujdesshëm nga ana e Gjykatës. Kjo vlen posaçërisht nëse bëhet fjalë për shtypin, pasi lajmet janë një mall që priset dhe vonesa e publikimit të tij, edhe për një periudhë të shkurtër, mund t’i heqë atij të gjithë vlerën dhe interesin.”

Nga ana tjetër duhet theksuar se, GJEDNJ e ka zgjeruar kuptimin që i jep të drejtës për informim, duke bërë që e drejta për të marrë informacion të lidhet me median, duke synuar t’ia mundësojë kësaj të fundit të shpërndarjen e informacionit dhe ideve tek publiku. Në çështjen *Autronic kundër Zvicrës*, GJEDNJ konstatoi se:

“...liria për të marrë informacion përfshin të drejtën për të mbledhur informacion dhe për të kërkuar informacion nëpërmjet të gjitha burimeve të mundshme ligjore...”

118 Një ish-anëtar i MI5 i quajtur Peter Wright, shkroi një libër të quajtur “Spycatcher” në të cilin ai detajoi kohën e tij si spiun britanik. Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar u përpoq të ndalonte botimin e librit në Mbretërinë e Bashkuar dhe Australi sepse ata pretenduan se ai kishte shkelur detyrën e tij sipas marreveshjes së tij të shërbimit dhe se libri përmbante sekrete shtetërore. GJEDNJ vlerësoi se libri i Wright ka shkelur detyrën e tij për të mbajtur sekretet shtetërore konfidenciale. Megjithatë, për shkak se libri ishte botuar tashmë në Amerikë, përpjekja për të ndaluar librin për të çuar përpara qëllimin legjitim të mbajtjes së sekretit shtetëror konfidencial nuk ishte në proporcion me veprimet që ata po bënin në lidhje me lirinë e tij të shprehjes.

Praktika vendase

Praktika jonë gjyqësore numëron mbi 30 çështje në 5 vitet e fundit, ku gazetarë, organizata apo individë i janë drejtuar gjykatës për të siguruar aksesin në informacionin. Me informacion nënkuptohet ai që prodhohet ose mbahet nga autoritetet publike, ku këto të fundit përfshijnë çdo organ administrativ të parashikuar në legjislacionin në fuqi për procedurat administrative, organet ligjvënëse, gjyqësore dhe ato të prokurorisë së çdo niveli, organet e njësive të qeverisjes vendore të çdo niveli, organet shtetërore dhe entet publike, të krijuara me Kushtetutë ose me ligj. E drejta e informimit mund të kufizohet në rast se është e domosdoshme, proporcionale dhe nëse dhënia e informacionit dëmton disa interesa të ligjshëm të cilët ligji i ka përcaktuar në mënyrë shteruese e që lidhen me sigurinë publike, sekretin tregtar, të dhënat personale, etj. Këto të fundit parashikohen në nenin 17 të ligjit nr. 119/2014 “Për të drejtën e informimit”. Balanca mes të drejtës së informimit dhe interesave të tjera që konfliktojnë me këtë janë bërë pjesë e debateve gjyqësore. Çështje të kësaj natyre kanë ardhur duke u shtuar në Gjykatën Administrative.

Gjykata në përgjithësi është shfaqur pozitive dhe ka vlerësuar proporcionalitetin dhe nevojën e kufizimit të aksesit në informacion nga autoriteti publik rast pas rasti. Në vijim japim disa shembuj ilustrues.

Gazetari A.R. kërkoi nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjitikës, *“listën e plotë të kapaciteteve të reja prodhuese të energjisë elektrike të cilat nuk janë objekt koncesioni, të miratuara pas Vendimit Nr 822, datë 7. 10. 2015, ku të përfshihen: emrat e impianteve, vendodhja e tyre, fuqia e instaluar.”*

Ministria refuzoi dhënien e informacionit me argumentimin se lista është pjesë e listës së koncensioneve që janë në procedurë të hetimit administrativ ndaj nuk mund të jepet. Gazetari në këtë rast po

investigonte pikërisht procesin administrativ dhe rregullshmërinë e tij ndaj kërkoj këtë informacion, pa të cilin nuk mund të dilte në përfundime. A.R. iu drejtua gjykatës për të zgjidhur konfliktin dhe siguruar informacionin, pasi Komisioneri për të Drejtën e Informimit dështoi të dilte me një vendim për të zgjidhur problemin e krijuar. Gjykata e pranoi kërkesën për dhënien e informacionit.¹¹⁹ Në këtë rast gjykata e dha vendimin me ekzekutim të përkohshëm duke mundësuar që gazetari të realizojë shkrimin investigativ, në një kohë relativisht të arsyeshme.

Në çështjen *A.R. kundër Drejtorisë së Përgjithshme e Tatimeve*¹²⁰, u diskutua nëse të dhënat e kërkuara cenonin interesa të palëve të treta pasi përmbanin të dhëna personale. Këtu paditësi, me cilësinë e gazetarit investigativ, kishte kërkuar organeve tatimore dhënien e informacionit lidhur me një detyrim tatimor të pashlyer nga një kompani tregtare, e cila ishte përfshirë në një prokurim publik. Gazetari kërkonte këtë informacion për efekt të një investigimi që po bënte lidhur me konfliktin e interesit dhe trajtimin e privilegjuar të një kompanie private nga Autoriteti Kontraktor Ministria e Kulturës. Pasi i ishte refuzuar aksesit në informacion, si nga Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, ashtu edhe nga Komisioneri për të Drejtën e Informimit, me arsyen se informacioni ishte konfidencial, ai iu drejtua Gjykatës Administrative, e cila pranoi kërkesën e tij për të aksesuar këtë informacion.

Gjykata në Vendimin e saj arsyeton se:

“...Gazetarët dhe aktivistët e shoqërisë civile gëzojnë një mbrojtje më të madhe në kërkesat e tyre për informacion sepse ata nuk i kërkojnë informacionet vetëm për interesat e tyre private, por

119 Vendimi nr 1729, dt. 20.05.2019 i Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë.

120 Vendimi nr 2062, dt. 15.05.2017, i Gjykatës Administrative të Shkallës së parë, Tiranë..

për t'ia bërë të njohura publikut në raste kur ka dyshime për akte korruptive apo keqadministrimi që dëmtojnë interesin e të gjithë shoqërisë.

Paditësi A.R. është gazetar i çertifikuar, fakt ky që u provua me paraqitjen në gjykim me cilësinë e provës së çertifikatës së lëshuar nga Federata Ndërkombëtare e Gazetarëve. Për shkak të kësaj detyre dhe në funksion të ushtrimit të saj, pala e paditur Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve duhet të kishte pranuar kërkesën e paditësit për dhënien e informacionit tatimor të kërkuar në lidhje me detyrimet tatimore të shoqërisë “E”.

Në një tjetër çështje, A.R. kundër AKBN¹²¹, gazetarit i ishte refuzuar akses në informacion nga pala e paditur, mbi një raport të oponencës teknike lidhur me ndërtimin e një hidrocentrali. Gjykata e pranoi kërkesën e gazetarit dhe madje e dha vendimin me ekzekutim të përkohshëm, duke siguruar që gazetari të përfitonte informacionin sa më shpejt. Gjykata mbështeti arsyetimin e saj, në praktikën e GJEDNJ. Në vendim gjykata arsyetoi se:

“...ndërkohë Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka një praktikë të zgjeruar në lidhje me trajtimin e çështjeve që kanë për objekt pikërisht ankesa për shkelje të kësaj të drejte nga vendet anëtare që kanë ratifikuar këtë konventë. Ky kuadër rregullator dhe praktika e GJEDNJ është bërë garant i së drejtës së informimit..... paditësi është me profesion gazetar dhe informacionin e kërkon në funksion të ushtrimit të këtij profesioni...”

Sigurisht nuk mungojnë edhe shembujt e kundërt, ku gjykata nuk ka respektuar parimet e vendosura nga GJEDNJ. Rasti i një gazetari M.D¹²², i cili në kuadër të një investigimi kërkoi akses në informacion

121 Vendimi nr 2508, dt 25.10.2020, i Gjykatës Administrative e Shkallës së Parë, Tiranë

122 Në fillim të vitit 2020 gazetari dorëzoi në gjykatë 11 padi, ku vetëm 2

lidhur me kostot e udhëtimeve të disa ministrave, Kryeministrit, Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, bashkë me dokumentet justifikuese të shpenzimeve. Të gjitha këto informacione iu refuzuan nga autoritetet publike me justifikimin e përmbajtjes së të dhënave personale në dokumentacion dhe gazetari iu drejtua gjykatës me disa kërkesë padi. Ndërsa pjesa më e madhe e gjyqtarëve pranuan të drejtën e gazetarit për t'u njohur me dokumentacionin, pati raste kur gjykata rrëzoi kërkesën e gazetarit me arsyetimin se dokumentacioni i kërkuar nuk mund t'i jepet pasi përmban të dhëna personale. Në këto raste gjykata ka dështuar në vlerësimin e ekzistencës së të dhënave personale si interes legjitim për të kufizuar të drejtën e informimit dhe as nuk shtroi për diskutim nëse të dhënat personale në këtë rast do të jetë interesi që prevalon mbi të drejtën e informimit (si pjesë e lirisë së shprehjes).

Gjithsesi, në rastin e padive për aksesin në informacion, Gjykata Administrative ka shfaqur një qasje shumë pozitive dhe në përputhje me kërkesat e standardeve të GJEDNJ. Me përjashtime të rralla, gazetarët, por edhe OJF-të, kanë siguruar një vendim pozitiv për aksesin në informacion.

I vetmi problem i shfaqur në praktikë është vonesa e tejzgjatur në realizimin e kësaj të drejte, pasi shqyrtimi i çështjes në të dyja shkallët e gjykimit kërkon momentalisht shumë vite për shkak të keqfunksionimit të sistemit, sidomos pas krijimit të shumë vakancave në rradhët e gjyqtarëve. Ky problem sistematik, në vetvete cenon lirinë e shprehjes sipas standardeve të GJEDNJ, duke qenuar aspektin substancial të Nenit 10 të KEDNJ, pasi Republika e Shqipërisë nuk ka siguruar dhe garantuar mekanizma efektivë për realizimin e të drejtës së informimit.

padi nuk u pranuan tërësisht me justifikimin e mbrojtjes së të dhënave personale që gjenden në aktet justifikuese të shpenzimeve për udhëtime të funksionarëve të lartë.

J. LIRIA E SHPREHJES NË INTERNET

1. Detyrat dhe përgjegjësitë e portaleve të lajmeve dhe blogerëve në lidhje me komentet e përdoruesve të portalit

Në çështjen *Delfi AS kundër Estonisë* [DhL], aplikanti ishte një kompani që drejtonte një nga portalet më të mëdha të lajmeve në internet në Estoni. Portali përbënte një platformë me karakter komercial, ku përdoruesit mund të postonin komente për artikujt e ngarkuar në portal. Pas publikimit të një artikulli në portal në lidhje me një kompani trage, nën artikullin në internet u postuan disa komente që përmbanin kërcënime personale dhe gjuhë fyese kundër pronarit të kompanisë së trageve. Pronari hapi një proces gjyqësor për shpifje ndaj kompanisë aplikante, e cila përfundimisht u urdhërua të paguante 320 Euro dëmshpërblim. Kjo ishte çështja e parë në të cilën GJEDNJ duhej të shqyrtonte një ankesë në lidhje me përgjegjësinë e një aplikanti ndaj deklaratave të palëve të treta në internet. Ndërsa përsëriti rëndësinë e internetit në fushën e lirisë së shprehjes, ajo gjithashtu pranoi se përgjegjësia për shpifje apo lloje të tjera të gjuhës së paligjshme në internet duhet, në parim, të mbahet dhe të përbëjë një zgjidhje efektive për shkelje të së drejtës së mbrojtjes së reputacionit. Për më tepër, GJEDNJ vërejti që, në rastin konkret, komentet në fjalë përbënin gjuhë urrejtjeje dhe nxitje të drejtpërdrejtë të dhunës; GJEDNJ gjithashtu mori në konsideratë që portali i lajmeve i kompanisë aplikante ishte një nga mediat më të mëdha në internet në vend dhe se kishte pasur disa shqetësime publike në lidhje me natyrën e diskutueshme të komenteve që tërhiqte dhe me sa duket metodat jo efikase në trajtimin e tyre. Përfundimisht, GJEDNJ vendosi që operatori tregtar i portalit të lajmeve në internet mund të konsiderohet përgjegjës për komentet fyese të postuara në portal nga përdoruesit. Në vlerësimin e përgjegjësisë së një portali komercial, GJEDNJ përdori testin me pesë pika; më konkretisht, ajo mori parasysh:

- natyrën ekstreme të komenteve në fjalë që nuk kishin lidhje me artikullin (në rastin konkret, ata kishin qëllim të shkelnin “dinjitetin njerëzor” dhe ishin “qartësisht të paligjshme”);
- faktin që komentet u postuan si reagim ndaj një artikulli të botuar nga kompania aplikante në portalin e saj profesional të lajmeve të drejtuar mbi baza tregtare, një kompani që kishte akses në këshillim ligjor;
- që lexuesit u ftuan të postojnë komentet e tyre pa regjistruar emrat e tyre ose pa siguruar ndonjë mënyrë identifikimi;
- pamjaftueshmëria e masave të marra nga kompania aplikante për të hequr komentet ofenduese menjëherë pas publikimit (ato u lanë online për gjashtë javë);
- sanksioni i arsyeshëm që iu vu kompanisë aplikante (320 Euro).

Gjykata nxitoi të theksojë se çështja nuk kishte të bënte me forume të tjera në internet, ku mund të shpërndahen komentet e palëve të treta (p.sh. forume diskutimesh në internet, borde buletinesh, platforma të mediave sociale) dhe ku menaxheri/administratori i një faqeje (si p.sh. një blog) është një person privat që operon faqen për argëtimin e tij/saj.

Në një tjetër çështje, *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete dhe Index.hu Zrt kundër Hungarisë* (2 shkurt 2016), aplikanti i parë ishte një organ vetërregullues i ofruesve të përmbajtjes në internet dhe aplikanti i dytë, pronar i një portali lajmesh në internet. Të dy aplikantët i lejonin përdoruesit të komentonin përmbajtjen e publikuar në portalet e tyre. Komentet mund të ngarkoheshin pasi përdoruesit ishin regjistruar dhe ato nuk editoheshin apo rregulloheshin nga aplikantët përpara publikimit. Portalet e aplikantëve përmbanin një sqarim ku deklarohesh se komentet nuk pasqyronin mendimin e vetë aplikantëve si dhe një sistem njofto-për-ta-hequr, i cili lejonte lexuesit të kërkonin fshirjen e komenteve që ata konsideronin fyese. Aplikanti i parë publikoi një opinion për dy faqe të internetit që merreshin me menaxhimin e pasurive të paluajtshme; teksti i plotë u botua më pas edhe në portalin e lajmeve të aplikantit të dytë.

Opiniononi nxiti komentet e përdoruesve, disa prej të cilave kritikuan faqet e internetit të pasurive të patundshme me terma poshtërues. Si rezultat, kompania që operonte faqet e internetit në fjalë ngriti një padi civile kundër aplikantëve me pretendimin e dëmtimit të reputacionit të saj. Aplikantët hoqën menjëherë komentet ofenduese të përdoruesve. Sidoqoftë, gjykatat vendase i konsideruan ata objektivisht përgjegjës për publikimin e tyre dhe i urdhëruan të paguanin kostot procedurale të gjyqit. Duke aplikuar testin “Delfi”, Gjykata Evropiane mori parasysh që:

- artikulli merrej me një çështje të interesit publik (praktikat e supozuara joprofesionale të dy kompanive të pasurive të paluajtshme kundër të cilave ishin paraqitur ankesa para organeve të mbrojtjes së konsumatorit) dhe komentet, megjithëse fyese, kishin lidhje me të. Përdorimi i komenteve / shprehjeve vulgare nga përdoruesit nuk do të thoshte se ato ishin “qartësisht të paligjshme” ose se ishte përdorur gjuha e urrejtjes, sidomos po të merret parasysh niveli mjaft i ulët i cilësisë (për shkak të hapësirës së kufizuar për komente, por edhe të stilit) të shprehjeve të përdoruesve në internet në përgjithësi;
- ajo që vihej në pikëpyetje në këtë çështje ishte reputacioni i një kompanie private e cila gëzon një shkallë më të ulët mbrojtjeje. Për më tepër, duke marrë parasysh që kundër kompanisë së pasurive të paluajtshme kishte një proces gjyqësor të hapur, komentet kritike në internet vështirë se mund të konsideroheshin se kishin një ndikim të rëndësishëm në reputacionin e kompanisë;
- aplikantët kishin hequr komentet fyese sapo u informuan për fillimin e procedurës kundër tyre;
- ndërsa vuri në dukje se kompanitë aplikante nuk u detyruan të paguajnë dëmin jopasuror, vendimi kundër i gjykatave vendase mund të hapë rrugën për procedime të mëtejshme në të ardhmen. Dhe për më tepër, vendimi kundër kompanive aplikante mund të ketë “efekt frikësues” për ta, si dhe për portalet e tjera dhe mund të bëjë që ata për shembull të çaktivizojnë fare pjesën e komenteve nga frika e proceseve gjyqësore.

GJEDNJ vuri theksin në faktin se kompania paditëse nuk kishte kontaktuar aplikantët para nisjes së procedurave kundër tyre - si rezultat, nuk mund të gjykohej se sa efektiv ishte politika njofto-për-ta-hequr e kompanive të aplikantëve. Për më tepër, GJEDNJ mori në konsideratë që aplikantët kishin marrë masa të përgjithshme për të mos lejuar postimin e komenteve të tilla (një sistem njofto-për-ta-hequr, kërkonte që përdoruesit të regjistroheshin vetë dhe një ekip moderatorësh që shqyrtonin komentet e postuara nga përdoruesit). GJEDNJ ishte kritike ndaj qasjes së gjykatave vendase ku portalet do të ngarkoheshin me përgjegjësi objektive për shpërndarjen e komenteve të palëve të treta, pavarësisht nga masat e marra për të parandaluar dhe hequr komente të tilla apo nëse këto komente ishin vërtet të dëmshme.

Kohët e fundit GJEDNJ pati mundësinë të rishikojë aplikimin e “Testit Delfi” në kontekstin e një çështjeje për blogun e një personi privat. Në rastin e *Jezior kundër Polonisë* (2020), aplikanti ishte kandidat për një post në këshillin lokal bashkiak. Ai gjithashtu administronte personalisht një blog në të cilin ngarkonte lajme dhe artikuj të ndryshëm mbi jetën e përditshme në komunitetin e tij dhe ku palë të treta mund të postonin komentet e tyre. Blog-u i tij përmbante një njoftim që u kërkonte përdoruesve të ishin objektivë dhe të mos ofendonin të tjerët dhe, pavarësisht se postimet anonime lejoheshin, i inkurajonte përdoruesit të regjistroheshin. Aplikanti informohej për çdo postim të bërë në blogun e tij, por nuk i monitoronte ato nga afër, gjë që zakonisht e bënte djali i tij. Dy javë para zgjedhjeve lokale, një përdorues anonim postoi një koment mjaft fyes në lidhje me kryetarin në detyrë që po ri-kandidonte. Djali i aplikantit e hoqi atë menjëherë, por përdoruesi anonim e postoi përsëri pas disa minutash. Djali i aplikantit më pas vendosi ta heqë dhe t’i drejtojë përdoruesit kërkesën për tu të regjistruar para postimit të komenteve. Të nesërmen, djali i aplikantit e riaktivizoi postimin anonim të komenteve, dhe komenti fyes u rishfaq menjëherë. Kësaj here, djali i aplikantit e hoqi atë përsëri dhe në tre muajt në vazhdim asnjë

përdorues nuk mund të postonte komente pa u regjistruar me adresën e tij të postës elektronike. Kryetari i Bashkisë nisi procedime kundër aplikantit, si nën ligjin zgjedhor, ashtu edhe për shpifje. Aplikanti u dënua të paguante 1,250 Euro dëmshpërblim. Gjykata Evropiane nuk ishte dakord me vlerësimin e gjykatave vendase: ndërsa pranoi që postimi ishte shpifës, ajo i dha rëndësi të veçantë faktit që aplikanti e drejtonte blogun si hobi dhe përmbajtja e blogut lidhej me jetën në komunitetin lokal. Ai gjithashtu vuri në dukje se postimi fyes as kishte lidhje me ndonjë vërejtje të bërë nga aplikanti, dhe as ky i fundit kishte provokuar apo nxitur komente të tilla. Dhe ndonëse aplikanti vërtet kishte lejuar palë të treta të postonin komente në mënyrë anonime, ai kishte marrë disa masa për t'i kontrolluar ato. Aplikanti gjithashtu kishte ndër marrë veprime të menjëhershme sapo ishin postuar komentet. GJEDNJ vendosi që, në kontekstin e çështjes, do të ishte tepër jorealiste të kërkohej që aplikanti të merrte më shumë masa që të sigurohej të mos postoheshin komente fyese, pasi kjo mund të cenonte të drejtën e dhënies së informacioneve në internet. Ajo gjithashtu vendosi që Kryetari i Bashkisë asnjëherë nuk e kontaktoi aplikantin për t'i kërkuar të hiqte komentin fyes dhe se, në çdo rast, komenti u hoq nga aplikanti përpara se Kryetari i Bashkisë të niste procesin gjyqësor kundër tij. GJEDNJ më në fund vuri në dukje se dëmi i caktuar ishte joproporcional dhe me gjasa do të kishte një efekt frikësues mbi aplikantin si dhe personat e tjerë.

Praktika vendase

Praktika vendase nuk është e pasur sa i takon trajtimit të këtij elementi, por në rast të gjykimit të një çështje gjykata ka vlerësuar këtë element konform praktikës së GJEDNJ.

Më konkretisht në çështjen *F.M. kundër gazeta "L"*¹²³, ku paditësi është një interpretues dhe autor i një morie veprash muzikore të

123 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7986/2017.

krijuara dhe të interpretuara nga ai vetë, si dhe nga artistë të tjerë. Për shkak të kësaj njohje si person publik ai ngjall një interes për mediat në përgjithësi (si ato audiovizive, së shkruar dhe tashmë edhe asaj online nërmpëmjet portaleve apo blogjeve në internet) ashtu dhe për media që merren me botimet të ndryshme për jetën dhe veprimtarinë e personave të njohur për show biz shqiptarë dhe atë të huaj. Pala e paditur, shoqëria L, ushtron veprimtarinë e saj në fushën e mediave të shkruara dhe online dhe ka në administrim edhe një portal online. Që prej krijimit të tij në portalin “L” janë publikuar shkrime të ndryshme lidhur me paditësin F.M., si personazh i njohur publik në fushën e artit dhe të showbiz-it shqiptar. Kështu, nga ana e palës së paditur janë publikuar shkrime të ndryshme lidhur me ngjarje të ndryshme që lidhen më këtë personazh, duke përdorur dhe foto të tij. Gjithashtu pala e paditur ka lejuar tek këto artikuj në vazhdimësi komente fyese dhe cenuese të nderit, personalitet dhe reputacionit të paditësit.

Gjykata nuk e gjeti të mbështetur pretendimin e paditësit lidhur me përgjegjësinë e medias për komentet, duke marrë në konsideratë praktikën e GJEDNJ si më sipër. Ndër të tjera në arsyetimin e vendimit citohet se:

“...gjykata vlerëson se këto komente janë përdorur poshtë shkrimeve, ku është raportuar ngjarja, apo incidenti i ndodhur në Këngën Magjike ku është përfshirë paditësi, e cila normalisht nuk është një ngjarje e zakonshme për botën e artit dhe për një ngjarje të tillë të rëndësishme artistike, e cila ka përfunduar në një sherr banal midis dy këngëtarëve (pa i hyrë faktin se kush ka pasur ose jo faj) dhe një reagim i tillë është mëse i kuptueshëm edhe për vetë kulturën shqiptare në jetën e përditshme si dhe në fjalorin që përdoret zakonisht në rrjetet sociale, ku i është dhënë një liri e gjerë shprehje çdo personi edhe nëpërmjet anonimitit. Gjykata vlerëson se referuar përmbatjes së shkrimit të të paditurit nuk rezulton se ai të ketë ndikuar apo të ketë nxitur nëpërmjet

shkrimit reagimet e publikut me komente fyese të asnjë natyre dhe aq më pak të natyrës banale. Në këtë reagim të tillë gjykata vlerëson se ka ndikuar vetë sjellja si e paditësit ... e cila ka ndikuar në ndodhjen e një incidenti të tillë aspak të zakonshëm për një gjarje të tillë artistike ku shpalosen talentet në fushë e muzikës dhe ka një ndikim të madh në jetën artistike të vendit. Kështu që pala e paditur nuk mund të mbajë përgjegjësi për të gjitha komentet e postuar, aq më tepër kur nuk ka ndikuar aspak sjellja e tij por e vetë paditësit...

...megjithatë edhe po të mendojme se pavarisht se publikimin e këtyre komenteve ka ndikuar paditësi por i padituri nuk duhet t'i lejonte ata referuar shkallës së përgjegjësisë së tij që është e ulët, Gjkata vlerëson se tashmë nga ana e tij janë marrë masat e nevojshme, pasi ...rezultoi se këto komente janë fshirë të gjitha dhe nuk shfaqen në asnjë artikull. Lidhur me këtë fakt, Gjkata vlerëson se medjat, megjithëse në Shqipëri nuk ka një ligj të shkruar për të mbrojtur jetën private nga komentet fyese apo me natyrë shpikëse duhet të tregohen më të kujdesshme, duke mos lejuar publikimin e komenteve të tilla, apo duke i eliminuar apo fshirë sa më shpejt të jetë e mundur duke garantuar kështu jetën private të çdo personi, duke mos u cenuar nga kjo liri tepër e gjërë e lirisë së shprehjes e cila kurrësi nuk mund dhe nuk duhet të cenojë të drejtën e një personi për një jetë private..."

2. Citimi i të tretëve dhe arkivave

Në parim, gazetarët nuk do të konsiderohen përgjegjës për riprodhimin e informacionit që gjendet në domenin publik, megjithatë ekzistojnë disa përjashtime. Këto kanë të bëjnë kryesisht me të dhëna personale të ndjeshme, zbulimi (i paligjshëm) i të cilave nuk mund të konsiderohet se legjitimon përhapjen e tyre të mëtejshme.

Në çështjen *Aleksey Ovchinnikov kundër Rusisë* (16 dhjetor 2010), gazetari aplikant po raportonte për një ngjarje veçanërisht të tmerrshme, ku disa fëmijë 12-vjeçarë në një kamp veror rrahën dhe abuzuan seksualisht një fëmijë 9-vjeçar. Pas hetimit policor u përcaktuan faktet përkatëse e megjithatë policia nuk pranoi të ngrejë akuza kundër autorëve, pasi ata ishin të mitur. Incidenti u raportua gjerësisht në shtypin vendas jo vetëm për shkak të natyrës së tij, por edhe për faktin se të afërmit e dy prej autorëve ishin zyrtarë të lartë të shtetit dhe si rezultat kishte pretendime se ata kishin tentuar të mbulonin incidentin. Artikujt e lajmeve të gazetarit aplikant bazoheshin në dosjen e çështjes policore, një kopje e së cilës iu dha nga nëna e viktimës dhe nuk kishte asnjë kundërshtim për bazën e tyre faktike.

Sidoqoftë, ndërsa në artikullin e parë aplikanti nuk u ishte referuar personave të përfshirë në incident në një mënyrë që mund të çonte në identifikimin e tyre, në artikullin e dytë gazetari aplikant kish përmendur si emrat e autorëve ashtu edhe ato të të afërmeve të tyre si dhe pozicionet e tyre zyrtare. Në mbrojtje të tij, gazetari aplikant vuri në dukje se në kohën që ai publikoi artikullin e tij të dytë, këta emra ishin të njohur tashmë pasi ato kishin dalë në artikujt e tjerë në lajme, si dhe artikujt në internet. GJEDNJ konsideroi se në përgjithësi, informacioni që publikohet në çfarëdo forme dhe me çfarëdo lloj mjeti komunikimi (përfshirë internetin) hyn në domenin publik dhe prandaj pushon së qeni konfidencial. Megjithatë, kjo nuk do të thotë që një informacion i tillë mund të shpërndalet gjerësisht në çdo rast. Në rastin konkret, GJEDNJ vendosi që botimi i mëtejshëm i emrave të të miturve që kishin kryer krimin dhe të afërmeve të tyre, në mungesë të ndonjë pretendimi me bazë për bashkëpunim në mbulimin e ngjarjes, nuk i shërbente interesit publik dhe synonte të kënaqte kureshtjen e publikut. Për shkak të natyrës personale të informacionit në fjalë, duke e quajtur gazetarin aplikant përgjegjës nga ana civile, me qëllim parandalimin e shpërndarjes së mëtejshme të të dhënave të ndjeshme që ishin tashmë të disponueshme, ndërhyrja në lirinë e shprehjes të gazetarit aplikant, ishte e justifikuar.

Të ngjashme ishin gjetjet e Gjykatës në çështjen *Ergündoğan kundër Turqisë* (17 prill 2017). Në këtë çështje, gazetari aplikant u konsiderua përgjegjës penalisht për një artikull kritik ndaj kryetarit të një partie politike dhe marrëdhëniet e tij jashtëmartsore me tre gra, gjithashtu anëtare të asaj partie. Në artikullin e tij, gazetari aplikant kishte përdorur informacione (përfshirë foto të kryetarit të partisë dhe grave me të cilat dyshohet se kishte lidhje) që ishin tashmë të disponueshme në një blog në internet, ngritur nga ish anëtarë të asaj partie politike. Gazetari nuk kishte kërkuar pëlqimin për përdorimin e fotove ose referimin e emrave të tyre. GJEDNJ vuri në dukje se edhe pse gazetari aplikant kish theksuar qartë se asnjë prej informacioneve të përcjella nuk ishte i vërtetuar dhe se të gjitha ishin thjesht pretendime, ai duhej të kishte ushtruar një shkallë më të lartë kujdesi kur publikonte emrat dhe fotografitë e grave në fjalë pa pëlqimin e tyre.

Në çështjen *Times Newspapers Ltd kundër Mbretërisë së Bashkuar* (10 mars 2009) GJEDNJ vlerësoi se nuk do të ishte e tepërt të kërkohej që gazetatat online të publikonin - sapo të informoheshin për ngritjen e një padie kundër tyre - një shënim “*appropriate qualification*” mbi artikullin e ndodhur në arkivën e internetit, duke treguar që për të njëjtin artikull të botuar në shtypin e shkruar është hapur një proces për shpifje. Futja e një cilësimi të tillë i lejon lexuesit të dijë se gjyqi është në proces ndaj dhe duhet ta kenë parasysh këtë.

Praktika vendase

Në praktikën gjyqësore shqiptare, gjenden citime lidhur me përdorimin e arkivave në internet, por më shumë gjenden arsyetime mbi referencat e një gazetari të thëniet e të tretëve.

Në çështjen B.N. kundër E.V., gjykata u shpreh:

“...deklaratat objekt gjykimi janë kryer në kushtet e paraqitjes së një opinionit të krijuar nga artikujt e gazetave (të administruara

në cilësinë e provës) dhe nuk ishin drejt për drejt nga i padituri, sepse nuk ishte ky i fundit burimi i lajmit, por mediat e shkruara dhe vizive.

...Nisur nga përmbajtja e deklarimeve të sipërcituara, gjykata çmon se, deklaratimet e të paditurit janë bërë në kontekstin e një opinion të tij, të krijuar mbi bazën e mediave të shkruara mbi këtë çështje sensitive dhe se i padituri ka pasur një informacion të mjaftueshëm për të krijuar një opinion se paditësi kishte “shkelur ligjin”.¹²⁴

Lidhur me përdorimin e arkivave online në një çështje ku një personash, i njohur në publik si muzikant, paditi një media online pas nxjerrjes së paautorizuar të disa fotove të tij të cilat ishin marrë nga gazetarët në profilin publik të rrjetit social Facebook të muzikantit. Gjykata nuk e gjeti të drejtë pretendimin e muzikantit për cenim të reputacionit të tij për shkak të shpërndarjes së këtyre fotove. Gjykata në arsyetimin e vendimit shprehet se:

“...Për sa i përket postimit me titull “F.M. publikon foton e tij nudo” e postuar në datë 10 Nëntor 2014, ku paditësi pretendon se ka përdorur foto të paautorizuar të tij nga jeta e tij private, Gjykata e gjen të pambështetur në prova e në ligj. Pasi siç provohet nga vetë shkrimi duket se kjo foto është marrë nga rrjetet sociale, e cila është publikuar nga vetë paditësi si dhe më pas edhe nga portalet e tjera online në internet, dhe mendohet se tregon paditësi në kohën kur ai ka qenë foshnje (për më tepër referohu përmbatjes së shkrimit;” F.M. është personazhi i radhës, i cili ka postuar foto krejtësisht nudo. Megjithatë adhureset e tij janë zhgënjyer sado pak pasi fotoja e publikuar është realizuar në kohën kur ai ka qenë foshnje. Fotoja e vjetër e cila është bardh e zi është postuar në Instagramin e tij. Këngëtarë, aktorë dhe jo vetëm, shpesh kanë ndarë me ndjekësit e tyre foto nga fëmijëria, duke shtuar edhe më shumë kureshtjen për jetën e tyre”. Në këto kushte, paditësi nuk

124 Vendimi i Gjykaës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 4974, dt. 02.06.2017.

mund të pretendojë për cenim të jetës private nëpërmjet publikimit të një fotoje të kohës kur ai ka qenë foshnje kur ai vetë ka hequr dorë nga kjo e drejtë pasi e ka publikuar vetë në rrjetet sociale, kur ka ndjekës të shumtë dhe përhapja e saj është tepër e madhe. Mund të pretendohet se do ishte shkelur jeta e tij private vetëm nqs psh mund të publikohej një foto e marrë në kohën kur paditësi ishte brenda ambjenteve të tij të shtëpisë...”¹²⁵

Lidhur me trajtimin e elementit të mënyrës dhe përgjegjësisë së gazetarit për referimet te të tretët nga gjykatat në vend, sjellim ilustrimet më poshtë.

Në çështjen *J.B. kundër gazeta “P”*, paditësi, me profesion mjek, është cituar nga gazeta “P” si një njeri i infiltruar me sigurimin e shtetit dhe që ka qenë spiun dhe se ai ka ndimuar për zbulimin e aksionit dhe ka dekonspiruar planin për vrasjen e Enver Hoxhës. Këto “akuza” janë reflektuar në shkrim si pjesë e një intervistë të bërë me një shtetas, i cili më pas ka kërkuar ndjesë publike për përmendjen e emrit të J.B., pasi sipas tij ka ngatërruar emrin. Pala e paditur, sapo është vënë në dijeni nga paditësi për mungesën e vërtetësisë së fakteve të cituara në shkrim, kontaktoi me shtetasin e intervistuar, i cili u paraqit personalisht pranë redaksisë dhe deklaroi se: “... kishte ngatërruar emrin e personit me një tjetër dhe se merrte përsiper përgjegjësinë për gabimin e tij...”. Gazeta “P” botoi menjëherë përgënjeshttrimin.

Megjithatë paditësi pretendoi se ishte cenuar në reputacion dhe se shkrimi i paraqitur në gazetë nuk është marrë nga burime zyrtare, por nga një person i cili ka shpifur. Gjykata e rrëzoi padinë dhe në vendim ndër të tjera arsyeton se:

“...Gjykata vlerëson se kjo paligjshmëri nuk ka lidhje me qendrimin e palës së paditur (gazeta “P” si media e shkruar), e cila ka qenë në ushtrimin korrekt dhe normal të funksionit të saj, si pjesë e medias

së shkruar, përderisa ka botuar me saktësi dhe me përpikmëri çdo fjalë, mendim dhe opinion të shtetasit të intervistuar...”¹²⁶

Ndërsa në çështjen shoqëria “A” kundër shoqërisë “P”, paditësi ishte kontraktuar nga Fondi i Sigurimit të Detyrueshëm të Kujdesit Shëndetësor, të sigurojë e të ofrojë shërbimin e dializës. Gazetarja e shoqërisë “P”, për llogari të një investigimi të dhënë nga Shoqata “T” ka botuar për Gazetën “Sh” dhe njëkohësisht në portalin e kësaj gazete “Sh. online”, një artikull në të cilin përmenden të dhëna nga ky investigim, duke dhënë opinione e në disa pjesë të shkrimit duke cituar edhe deklarata e foto të lëshuara nga disa pacientë të spitalit, duke kryer një sërë akuzash të rënda kundrejt paditësit me anë të artikullit me titullin: “SKANDAL: Miliona Euro për dializën, pacientët me bukë e patate dhe çarçafët me vete”.

Në artikullin e sipërcituar thuhej: “Ushqimi skandal...gjithcka vjen e ftohte dhe as në burg nuk hanë këtë ushqim.’ Kështu shprehen pacientët që shërbimin e dializës e marrin në spitalin A. ’Pse duhet të vijmë gjithmonë me batanije dhe çarçafë në krahe!!!.A nuk paguan shteti për këtë?”.

Gjykata pranoi pretendimet e paditësit dhe në vendim arsyeton se:

“...Gjithsesi mbetemi para fakteve që: - pala e paditur nuk ka ndonjë provë shkresore apo rregjistrime në lidhje me deklaratimet – tëëniet e pasqyruara në artikull në emër të pacientëve; - asnjë dokument që të provojë dërgim nga keta pacientë të fotove gazetarëve të palës së paditur; - pacientët në artikull kanë lëshuar dëshmi para noterit ku deklarojnë sa më lart. Në këto kushte pala e paditur nuk arrin të provojë që deklaratimet e pasqyruara në artikullin e saj / gazetares së saj dhe redaktuar nga vetë kryeredaktorja e gazetës të kenë referuar në mënyrë të saktë dhe korrekte thëniet e pacientëve

126 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 5816, dt. 27.06.2017.

që të kemi të bëjmë kështu me të dhëna të publikuara prej saj të sakta, të plota...

...Në lidhje me pacientët e pasqyruar në artikullin e datës 26.04.2016 dhe thëniet-deklarimet e tyre në të cilat referohen mungesë e shërbimit të lavanderisë dhe papërshtatshmëri të ushqimit ofruar prej tyre, pavarësisht faktit që gazetarja ka marrë kontakt me pacientët e spitalit nuk ka asnjë provë se cilat janë deklarimet konkrete të tyre - pra janë këto deklarime; se thëniet e pasqyruara në artikull në emër të tyre kanë referuar në mënyrë të saktë dhe korrekte thëniet e pacientëve...¹²⁷

K. ASPEKTE PROCEDURALE

1. Garancitë procedurale dhe masat e përkohshme

Garancitë procedurale janë të nevojshme për mbrojtje kundrejt vonesave të pajustificuara dhe të mëdha në procesin gjyqësor. Kjo mund të ketë ndikim negativ në lirinë e shprehjes, duke bllokuar atë ose mund të ndikojë gjithashtu te reputacioni i personit të fyer që nuk vihet në vend në kohë (shih, për shembull, *Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar*, paragrafi 60 dhe *Cumhuriyet Vakfi dhe të tjerët kundër Turqisë*, paragrafi 66).

Nga ana tjetër, ekzekutimi i menjëhershëm i vendimeve gjyqësore në çështje ku gazetari kërkon aksesin në informacion, të refuzuar më parë nga autoritetet shtetërore, është një garanci për ushtrimin e lirisë së shprehjes në kohë dhe menjëherë.

Në këtë kuptim masa të përkohshme, të përdorshme në këtë kontekst, janë masat e sigurimit të padisë dhe ekzekutimi i përkohshëm.

127 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 1228, dt. 13.02.2018.

a. Masat e sigurimit të padisë

Lidhur me kufizimin paraprak në përgjithësi, GJEDNJ, në çështjen *Cumhuriyet Vakfi dhe të tjerët kundër Turqisë* është shprehur se;

“...Neni 10 nuk ndalon vendimet e ndërmjetme, edhe kur ato përfshijnë kufizime paraprake ndaj botimit... Megjithatë, për shkak të kërcënimit që përbëjnë vendimet e ndërmjetme për lirinë e shprehjes, “kontrolli më i kujdesshëm” të cilit duhet t’i nënshtrohen nga Gjykata duhet të përfshijë një “shqyrtim të imtë të garancive procedurale që përmban sistemi për të parandaluar cenimet arbitrare të lirisë së shprehjes...” (paragrafi 61).

Gjykata bëri të njëjtin arsyetim në çështjen *Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar*.

Praktika vendase

Në praktikën tonë nga monitorimi i çështjeve gjyqësore të 6 viteve të fundit nuk vërehen raste të kërimit të sigurimit të padisë.

b. Ekzekutimi i përkohshëm

Ekzekutimi i përkohshëm është një mjet procedural i parashikuar në nenin 317 të Kodit të Procedurës Civile, sipas të cilit në raste përjashtimore dhe kur rrezikohet ardhja e një dëmi të rëndësishëm dhe ekzekutimi i vendimit në një fazë më të vonë do bëhej i vështirë ose i pamundur, vendimi i gjykatës mund të ekzekutohet pa marrë formë të prerë, që do të thotë gjykata e shkallës së parë vendos që vendimi që ajo jep të ekzekutohet në mënyrë të menjëhershme, pa pritur gjykimin eventual në gjykatën e apelit.

Koncepti i sigurimit të informacionit pa vonesë, i shtjelluar nga GJEDNJ, përbën në këtë rast një justifikim për interesin publik që paraqet nevoja për të publikuar një shkrim në një kohë të shpejtë.

Në çështjen *Roşiiianu kundër Rumanisë* (2014), ku kërkuesi ishte prezantues i një programi në një televizion rajonal, Gjykata arriti në përfundimin se autoritetet rumune kishin shkelur Nenin 10, duke refuzuar aksesin te dokumentet me natyrë publike që kërkuesi kishte kërkuar në Baia Mare, një qytet në veri të Rumanisë. Vendimi i GJEDNJ sqaron se mekanizmat eficientë të ekzekutimit janë të nevojshëm për ta bërë praktike dhe efektive të drejtën e aksesit te dokumentet publike.

Praktika vendase

Në praktikën tonë të viteve të fundit gjykata e gjen të drejtë në disa çështje, kërkesën e gazetarit paditës, për të ekzekutuar vendimin e gjykatës me përfundimin e gjykimit në shkallën e parë. Për ilustrim, në çështjen *A.R. kundër AKBN*¹²⁸, ku gazetari kërkoj informacion lidhur me opionencën teknike të ndërtimit të një HEC-i, lidhur me vlerën e dhënies së infomacionit në një kohë të shpejtë, gjykata pranoi dhënien e vendimit me ekzekutim të përkohshëm me argumentimin se:

“...për sa kohë që ai (paditësi) ushtron profesionin e gazetarit dhe këtë informacion e kërkon në përmbushje të këtij funksioni dhe me qëllim informimin e publikut, vonesa në kohë e marrjes së tij mund të sjellë si pasojë pamundësinë e realizimit të qëllimit...”

Ky arsyetim i gjykatës është në përputhje me praktikën e GJEDNJ si në çështjet e referuara më lart që e konisderojnë informacionin një mall

128 Vendimi nr 2508, dt 25.10.2020, i Gjykatës Administrative e Shkallës së Parë, Tiranë

që priset. Gjithashtu, nëse konsiderohet se përpara dërgimit të një çështjeje të kësaj natyre në gjykatë, gazetari i drejtohet Komisionerit për të Drejtën e Informimit, i cili ka natyrën e një organi quasi gjyqësor. Në këtë mënyrë, nuk është e domosdoshme që gjykata të sigurojë të drejtën e autoriteteve shtetërore që të kenë një gjykim në dy shkallë, pasi çështja është vlerësuar së pari nga Komisioneri.

Gjykata Administrative e Shkallës së Parë, Tiranë, përveç rastit të sipërcituar, e ka pranuar dhënien e vendimit me ekzekutim të përkohshëm edhe në çështjet *A.R. kundër OSHEE dhe Komisionerit për të Drejtën e Informimit, A.R. kundër Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Komisionerit për të Drejtën e Informimit, M.D. kundër Presidentit të Republikës, M.D. kundër Kuvendit, etj.*

2. Barra e provës

Në çështjen *Rumyana Ivanova kundër Bullgarisë* (2008), GJEDNJ konstatoi se, në përgjithësi, ishte e pranueshme që barra e provës të bjerë mbi ata që janë të paditur për dhënie të deklaratave shpifëse: Kërkesa për të paditurin në procedurat gjyqësore për shpifje për të provuar deri në një nivel të arsyeshëm se pretendimet e ngritura nga ana e tyre në thelb kanë qenë të vërteta, si e tillë, nuk është në kundërshtim me Konventën.

Praktika vendase

Praktika vendase e trajton rregullisht duke e kaluar barrën e provës te i padituri. Padiësi ka detyrimin të vërtetojë vetëm shkrimin/deklaratën cenuese që është publikuar, ndërsa përmbajtjen e saj e ka detyrim autori i paditur që të provojë vërtetësinë e fakteve të publikuara, ose bazën faktike të opinioneve të publikuara.

Në çështjen S.B. kundër Xh.Z.¹²⁹, gjykata arsyeton se:

“...Barra e provës për të vërtetuar vërtetësinë e thënieve i takon palës së paditur. Ky është edhe standardi i konfirmuar nga GJEDNJ-ja në çështjen Petrina kundër Rumanisë. Në këtë vendim, GJEDNJ-ja përcaktoi se u takon gazetarëve të japin prova se deklaratimet e tyre kanë patur ‘një bazë faktike të mjaftueshme’. Në këtë kuptim, ata duhet t’i tregojnë gjykatës se thëniet janë të vërteta ose se, megjithëse thëniet mund të mos jenë të vërteta, ata besojnë se ato ishin të vërteta, pasi kishin një burim faktik të besueshëm dhe kishin marrë të gjitha masat për të verifikuar vërtetësinë e informacionit.

Në çështjen Sh.N. kundër shoqërisë “B”¹³⁰, gjykata arsyeton se:

“...Në lidhje me pikën 1, ndodhemi përpara një pretendimi të provuar nga pala paditëse. Nga ana e të paditurit, në cilësinë e një personi publik gazetar, me ndikim në opinion, në asnjë moment pas mediatizimit të burimit të lajmit dhe veshjes së këtij burimi, faqes së tij personale në FB, nuk rezulton të jetë bërë një përgënjeshttrim në media madje as edhe pas depozitimit të padisë. Për rrjedhojë, gjykata vlerëson se në rastin konkret, duhet të prezumohet si i vërtetë fakti i pretenduar në lidhje me përkatësinë e faqes së Facebook – ut dhe me postimin në të, të komenteve të shoqëruara edhe me foto nga ana e të paditurit. Siç u theksua më sipër, në këto gjykime vlen parimi i prezumimit të fajësisë. Paditësi ka detyrimin vetëm të provojë deklaratimet e të paditurit, që i kanë cenuar nderin dhe personalitetin, e pastaj barra e provës për të provuar faktet që qëndrojnë në bazë të deklaratimeve bie mbi palën e paditur...”

129 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nr. 8493 dt 18.12.2019

130 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor, Tiranë nr 684 akti, dt.15.11.2016.

Në çështjen *E.R. kundër S.B.*¹³¹, gjykata arsyeton se:

“...Pala e paditur prapsoi se “Paditësi nuk ka sjellë përpara kësaj gjykate prova për vërtetësinë e pretendimeve të tij dhe pavërtetësinë e deklaratave ndaj tij, dhe mbi të gjitha të dijenisë nga ana të paditurit për këtë pavërtetësi, si elementë të domosdoshëm për këtë vepër penale.” Ky është një prapësim i pathemeltë i palës së paditur. Barra e provës për të provuar faktet që qëndrojnë në bazë të deklarimeve që ka bërë I padituri, bie mbi vetë palën e paditur. Në referim të praktikës së GJEDNJ Vendimi “Europapress Holding D.O.O.” kundër “Kroacisë” është theksuar se: “... në parim nuk është e papajtueshme me nenin 10 të Konventës (liria e shprehjes) për t’a kaluar tek i padituri, në procedimet për shpifje, barrën për të provuar mbi një standart civil të arsyeshëm prove, që deklaratat diskredituese ishin në thelb të vërteta....Paditësi nuk mund të vërtetojë mosekzistencën e fakteve konkrete të pretenduara nga i Padituri në Deklaratë në adresë të tij, është i Padituri që ka detyrimin ligjor të paraqesë provë në bazë të akuzave mbi fakte konkrete ndaj Paditësit. Paditësi nuk mund të vërtetojë mosekzistencën e fakteve konkrete të pretenduara nga i Padituri në Deklaratë në adresë të tij, është i Padituri që ka detyrimin ligjor të paraqesë provë në bazë të akuzave mbi fakte konkrete ndaj Paditësit....”

3. Standardi i provës

GJEDNJ, edhe pse nuk i është referuar në mënyrë eksplicite standardit të të provuarit në vetvete, ajo ka zhvilluar standarde lidhur me këtë element. Në lidhje me deklarimet e faktit, GJEDNJ ka marrë në konsideratë rregulla/rrethana më të relaksuara se sa një kërkesë të rreptë të vërtetimit të së vërtetës, duke i lënë medias “një hapësirë për gabime”. Për shembull, në çështjen e vitit 1999, *Dalban kundër*

131 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8878, dt. 27.12.2019.

Rumanisë, gjykata ka vërejtur se:

“...Nuk ka prova që përshkrimi i ngjarjeve të dhëna në artikuj ishte krejtësisht i pavërtetë dhe që ishte projektuar për të nxitur një fushatë shpifëse kundër G.S. dhe senatorit R.T. z. Dalban nuk ka shkruar për aspektet e jetës private të R.T., por në lidhje me sjelljen dhe qëndrimin e tij në cilësinë e një përfaqësuesi të zgjedhur të popullit (shih paragrafët 13 dhe 14 më lartë)...”

Ky standard vjen pasi GJEDNJ ka konstatuar presionin mbi gazetarët për të raportuar në kohën e duhur.¹³²

Gjykata gjithashtu ka pranuar se kur gazetarët raportojnë mbi çështjet e interesit publik, të paktën në rrethana të caktuara, ata mund të mbështeten në thashetheme, në rrethana të caktuara:

“...Me pak fjalë, parashtruesi i kërkesës ka raportuar para së gjithash për atë çfarë i është thënë nga të tjerët lidhur me brutalitetin e policisë. Ai është dënua nga Gjykata penale në Reykjavik për një veprë penale sipas nenit 108 të Kodit penal pjesërisht për shkak të dështimit për të justifikuar ato që konsiderohet të jenë pohimet e tij, që do të thotë se një numër i paspecifikuar i pjesëtarëve të policisë së Reykjavikut kishin kryer një numër të akteve të sulmit të rëndë që rezultuan me gjymtimin e viktimave të tyre, për falsifikim si dhe për vepra të tjera penale [shih paragrafët 9(9)-(10), 10(15) dhe 24 më lartë]. Me sa parashtruesi i kërkesës është dashur të dëshmojë vërtetësinë e deklaratave të tij, sipas mendimit të Gjykatës, ai ishte ballafaquar me një detyrë të paarsyeshme nëse jo edhe të pamundur...”¹³³

Po kështu, GJEDNJ, në një vendim tjetër të saj, *Vides Aizsardzības Clubs kundër Letonisë*, ka theksuar se:

132 Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar, 1991, paragrafi 60.

133 Thorgeir Thorgeirson kundër Islandës, 1992, paragrafi 65.

“... fakti i të akuzuarit direkt të individëve të veçantë, duke përmendur emrat dhe pozicionet e tyre, i vendos aplikantët nën detyrimin për të siguruar një bazë faktike të mjaftueshme për pohimet e tyre...”¹³⁴

Praktika vendase

Në praktikën tonë gjyqësore nuk gjen zbatim çdo rregull i paracaktuar nga praktika e GJEDNJ lidhur me standardin e provës, e cila si rregull ndjek standardin e provës si në cdo procedurë civile. Në ndonjë rast përmendet koncepti i “bazës faktike të mjaftueshme”, sipas të cilit kushdo që paditet ka detyrimin të provojë ku i bazon deklaratat dhe kjo bazë faktike mjafton të jetë e mjaftueshme, por jo detyrimisht e plotë.

Për ilustrim, në çështjen *S.T. kundër E.P.*¹³⁵, Gjykata e Lartë shprehet:

“Standardi i GJEDNJ është që kërkesa për të provuar të vërtetën e një gjykimi vlerësues (opinion) është përgjithësisht e pamundur dhe shkel nenin 10 të Konventës (rrjedhimisht dhe nenet 22 e 23 të Kushtetutës), ndërsa kërkesa për të provuar një standard të arsyeshëm prove për një deklaram faktesh, nuk vjen në kundërshtim me dispozitat e mësipërme, (Lingens k. Austrisë, vendim i GJEDNJ datë 08.07.1986 dhe McVicar k. Mbretërisë së Bashkuar, vendim i GJEDNJ nr.46311/99/2002). Në të tilla rrethana, i akuzuari E.P. do të duhej të provonte në gjykim pretendimet e tij.”

Në çështjen *V.D. kundër L.B.*, ku pala e paditur ka ngritur akuza ndaj paditësit pa mundur t'i provojë ato. Në vendim Gjykata arsyeton se:

134 Aplikantët në këtë vendim kanë qenë të paditur për shpifje në shtetin e tyre.

135 Vendim nr. 13/1/1, datë 24.05.2017 i Gjykatës së Lartë.

“...gjykata arrin në konkluzionin se deklaratat e dhëna nga i padituri lidhur me z. D. kanë të bëjnë më tepër me informacione dhe opinione të z. B., të cilat nuk janë bërë në keqbesim prej tij, pasi ai ka besuar në vërtetësinë e tyre në momentin e bërjes së deklaratave. Në këtë aspekt gjykata sjell në vëmendje edhe konceptin e elaboruar nga jurisprudenca të “opinioneve të ndershme”. Të tilla janë ato të cilat: a) janë opinione; b) edhe sikur ato thënie të mos ishin bërë, ekzistonte një bazë e dukshme për atë opinion; c) nëse vërtetohet se ato thënie do i kishte thënë çdo person i ndershëm. Ne këtë kuptim gjykata vlerëson se komentet e z. B. ndaj z. D., të cilat edhe e kanë bërë këtë të fundit të ndjehet i fyer, janë pa dyshim të ashpra, por siç u vërtetua në gjykim, kanë pasur një bazë faktike të mjaftueshme në kohën që ato deklaratat janë bërë...”¹³⁶

Në një tjetër çështje, E.R. kundër J.T. gjykata arsyeton se:

”...Në rastin konkret, Gjykata vlerëson se deklarata objekt gjykimi është “në papajtueshmëri me gjendjen e vërtetë të rrethanave”, pasi kjo deklaratë nuk e kalon testin e së vërtetës. Gjykata vlerëson se deklarata objekt gjykimi jo vetëm që përmban fakte të pavërteta, por edhe shprehjet e saj lidhur me opinione nuk mbështeten mbi një “bazë faktike të mjaftueshme”. Në shprehjet objekt gjykimi të të paditurës J.T., nuk plotësohet kriteri i vendosur nga jurisprudenca e GJEDNJ-së për ekzistencën e një “baze të mjaftueshme faktesh që duhet të mbështetë gjykimet për vlerat....”¹³⁷

Edhe më gjatë është arsyetur mbi standardin e provës në çështjen S.B. kundër Xh.Z, ku i padituri, operator në fushën e medias, ka publikuar artikuj me përmbajtje shpifëse dhe fyese ndaj paditësit. Në këtë vendim gjykata arsyeton se:

136 Vendimi i GJykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. Regj. 4880, dt.23.05.2018

137 Vendimi i GJykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 7037, dt. 30.11.2018.

“...Kur flasim për mbrojtjen e reputacionit, flasim për një reputacion që është i merituar. Pavërtetësia e thënieve është edhe një kërkesë specifike e përkufizimit të shpifjes sipas Kodit Penal. Por, e kundërta, nuk është gjithmonë e vërtetë, pra thëniet e pavërteta nuk sjellin gjithmonë ndëshkimin e gazetarit/botuesit/personit që i ka thënë. Kodi Civil dhe praktika gjyqësore është e qartë në këtë pikë. Barra e provës për të vërtetuar vërtetësinë e thënieve i takon palës së paditur. Ky është edhe standardi i konfirmuar nga GJEDNJ-ja në çështjen Petrina v. Romania. Në këtë vendim, GJEDNJ-ja përcaktoi se u takon gazetarëve të japin prova se deklaratimet e tyre kanë patur ‘një bazë faktike të mjaftueshme’. Në këtë kuptim, ata duhet t’i tregojnë gjykatës se thëniet janë të vërteta ose se, megjithëse thëniet mund të mos jenë të vërteta, ata besojnë se ato ishin të vërteta, pasi kishin një burim faktik të besueshëm dhe kishin marrë të gjitha masat për të verifikuar vërtetësinë e informacionit. Ky interpretim i Gjykatës Evropiane është në linjë me kërkesat e Kushtetutës për respektimin e jetës private dhe me Kodin e Etikës së Gazetarit...”¹³⁸

Një rast i zbatimit të gabuar të standardit të provës konstatohet në çështjen E.R. kundër A.I.¹³⁹, ku gjykata shprehet:

“Fakti i tretë lidhet me pretendimin që i padituri artikulon: ‘... duhet ti japim të drejtë opozitës në atë që ka të drejtë që kjo është një ndër qeverisjet më të këqija të këtyre 30 vjetëve...’, pa treguar asnjë fakt apo provë në lidhje me këtë vlerësim. Sa sipër, gjykata bazuar në këto fakte cënuese të pretenduara, vlerëson në mënyrë të detajuar të gjithë elementët/kushtet për ekzistencën e përgjegjësisë juridiko-civile për shkaktimin e dëmit, me qëllim që të konkludojë nëse kemi në rastin konkret konsumim të këtyre elementëve, të tillë që mund ta ngarkojnë palën e paditur me përgjegjësi civile për shpërblimin e dëmit jo-pasuror.

138 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 8493, dt. 18.12.2019.

139 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, nr. 6982, dt. 22.10.2019.

III. INDEKS ALFABETIK I RASTEVE TË GJEDNJ TË REFERUARA NGA GJYKATAT SHQIPTARE. ÇFARË TRAJTON SECILA PREJ TYRE

- A -

A. kundër Mbretërisë së Bashkuar Nr. 35373/97, 17 dhjetor 2002.

Kjo çështje trajton parimin e proporcionalitetit të kufizimit të së drejtës për të mbrojtur gjyqësisht ruajtjen e reputacionit kur autori i shprehjes ka imunitet parlamentar. Në këtë çështje kërkesja u ankua se karakteri absolut i imunitetit parlamentar kishte cenuar nenin 6 dhe 8 të Konventës duke i mohuar asaj aksesin në gjykatë dhe mbrojtjen e reputacionit. Sipas fakteve të çështjes, një anëtar i parlamentit kishte akuzuar dhe shpifur kundra kërkueses në sallën e parlamentit. Gjykata vuri në dukje se personi i dëmtuar nga deklaratat shpifëse në Parlament nuk është tërësisht i privuar nga mjetet për vënien në vend të së drejtës së tyre për mbrojtjen e reputacionit. Ai mund t'i drejtohej me një peticion nga një parlamentar tjetër dhe në raste ekstreme deklarata keqdashëse të bëra me qëllim mund të ishin të dënueshme nga parlamenti si rast përcërimi dhe fyerje.

Armonienë kundër Lituanisë, Nr. 36919/02, 25 nëntor 2008.

Në vitin 2002, një gazetë e madhe lituaneze zbuloi se burri i aplikantes ishte diagnostikuar HIV pozitiv dhe pretendoi se ai kishte dy fëmijë me një grua tjetër, që gjithashtu kishte këtë sëmundje. Gjykatat vendase ranë dakord që privatësia e tij ishte cenuar dhe i akorduan shumë maksimume për dëmin jopasuror sipas ligjit të brendshëm. Megjithatë, kërkuesi apeloi këtë vendimi duke argumentuar se shuma financiare e akorduar ishte e pamjaftueshme dhe se kishte shkelje të së drejtës së tyre për një mjet efektiv juridik të brendshëm për shkeljen e së drejtës për privatësi. Gjykata konstatoi se nuk kishte asnjë interes publik për publikimin e informacionit në lidhje me statusin HIV pozitiv të bashkëshortit të aplikantes, pasi zbulimi i një informacioni të tillë çoi në poshtërimin dhe izolimin social të familjes së saj. Prandaj, ndërsa arrihet një ekuilibër midis të drejtës për privatësi dhe të drejtës për lirinë e shprehjes, ekuilibri këtu qendronte në favor të së drejtës për privatësi. Gjykata arriti në përfundimin se duke kufizuar shumë e dëmeve jomateriale të akorduara, shteti kishte dështuar të korrigjonte vuajtjet e kërkueses dhe nuk i kishte ofruar asaj mbrojtjen e privatësisë në masën që ajo kishte pritshmëri, në mënyrë legjitime.

Axel Springer AG kundër Gjermanisë [DhL], Nr. 39954/08, 7 shkurt 2012.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ vendosi me 12 vota se Gjermania kishte shkelur të drejtën e kërkuetit në lidhje me lirinë e shprehjes kur gjobiti një revistë dhe ndaloi publikimin e mëtejshëm të artikujve në lidhje me arrestimin e një aktori për posedim kokaine. Aktori kishte ngritur një padi duke pretenduar se revista kishte shkelur të drejtën e tij për privatësi. Gjykata arsyetoi se artikujt kishin të bënin me fakte gjyqësore publike të marra nga burime zyrtare për dikë të njohur për publikun në lidhje me një arrestim në një vend publik, megjithëse për një krim të lehtë dhe të zakonshëm. Gjithashtu, megjithëse sanksionet

ishin të buta, ato ishin të panevojshme në një shoqëri demokratike dhe në disproporcion me qëllimin legjitim të ndjekur.

Axel Springer AG kundër Gjermanisë (Nr. 2), Nr. 48311/10, 10 Korrik 2014.

GJEDNJ konstatoi njëzëri shkelje të së drejtës së Axel Springer AG për lirinë e shprehjes, siç parashikohet në Nenin 10 të Konventës. Gazeta e Axel Springer AG, “Bild” botoi një pasazh që shpreh dyshime se një ish-politikan e kishte lënë postin e tij vetëm për të pranuar një pozicion fitimprurës me një bashkim shoqërisht naftë gjermano-ruse. Në kundërshtim me vendimet e gjykatave gjermane, GJEDNJ u shpreh se Axel Springer AG nuk i kishte tejkaluar kufijtë e lirisë së saj gazetareske në publikimin e fragmentit.

- B -

Barata Monteiro da Costa Nogueira dhe Patricio Pereira kundër Portugalisë, Nr. 4035/08, 1 janar 2011.

Aplikantët, Paula Cristina Barata Monteiro da Costa Nogueira dhe Bruno Patrício Pereira, janë dy shtetas portugezë të lindur në 1968 dhe 1974 respektivisht dhe jetojnë në Castelo Branco (Portugali). Duke folur në një konferencë shtypi në janar 2003, si drejtues të partisë lokale të Bloco de Esquerda, ata akuzuan një mjek dhe politikan vendas (Kryetari i Partido Socialdemokrate në Castelo Branco) për shpërdorim të autoritetit në favor të përfitimeve personale. Sipas tyre, ai kishte përdorur ndikimin e tij në një spital publik për të lënë të përkeqësuar repartin e oftalmologjisë me qëllim që të devijonte pacientët dhe të transferonte pajisjet në një klinikë private, ku ai ishte ortak. Kërkuarit njoftuan gjithashtu se kishin bërë një kallëzim penal kundër tij (i cili u rrëzua më pas nga autoritetet e ndjekjes). Mjeku dhe kundërshtari politik i paditën për shpifje.

Gjykata vuri në dukje se deklaratat fyese ishin bërë nga kundërshtarë politikë të personit në fjalë (jo nga gazetarë). Ato kishin të bënin me një çështje me interes të përgjithshëm, domethënë sjelljen e supozuar kriminale të një figure politike, por qëllimi i vërtetë i kërkuesit kishte qenë vetëm të sulmonte kundërshtarin politik. Deklaratat, duke akuzuar qartë objektivin e tyre për sjellje kriminale që përfshinte shpërdorim të autoritetit për përfitime personale, ishin akuza jashtëzakonisht të rënda. Siç vuri në dukje Gjykata e Apelit, ato nuk mbështeteshin nga asnjë provë faktike bindëse, siç konfirmohej nga fakti se procedimi penal i ngritur nga ankuesit ishte pushuar. Për më tepër, ato nuk kishin qenë spontane, por, përkundrazi, të planifikuara me kujdes, për aq sa ishin bërë në një konferencë shtypi të organizuar për këtë qëllim.

Bergens Tidende dhe të tjerët kundër Norvegjisë, Nr. 26132/95, 2 maj 2000.

Në çështjen Bergens Tidende dhe të tjerët kundër Norvegjisë, një gazetë kishte publikuar disa artikuj lidhur me ankesat e pacientëve ndaj mjekut P. Gjykata e Lartë i kërkoi gazetarëve të paguajnë afërsisht 4.7 milion NOK (afro 580.000 EUR) për dëmet dhe shpenzimet. Gazetarët pretenduan para GJEDNJ se vendimi i Gjykatës së Lartë kishte ndërhyrë në mënyrë të pajustificueshme në të drejtën e tyre për lirinë e shprehjes të garantuar sipas nenit 10 të Konventës. GJEDNJ vendosi njëzëri se kishte pasur shkelje të nenit 10 të Konventës. Gjykata u shpreh se ankesat e pacientëve të pakënaqur, edhe pse të shprehura në terma grafike e të forta, ishin në thelb korrekte dhe të regjistruara me saktësi nga gazeta. Duke lexuar artikujt në tërësi, Gjykata nuk konstatoi se pohimet ishin të tepruara apo çorientuese dhe vendosi njëzëri se dëmshpërblimi i dhënë kundër gazetës në gjykatat norvegjeze përbënte shkelje të së drejtës së lirisë së shprehjes së gazetës. Në një deklaratë të rëndësishme, Gjykata u shpreh se: për shkak të “detyrave dhe përgjegjësi” që janë të qenësishme për

ushttrimin e lirisë së shprehjes, garancia që Neni 10 iu ofron gazetarëve në lidhje me raportimin e çështjeve me interes të përgjithshëm i nënshtrohet kushtit që ata janë duke vepruar në mirëbesim, me qëllim që të ofrojnë informacion të saktë dhe të besueshëm, në përputhje me etikën e gazetarisë (§ 53). Kështu, Gjykata njeh një hapësirë veprimtarie në të cilën gazetarët janë vendimmarrësit në përputhje me etikën e gazetarisë dhe ku standardi i kërkuar është që ata të veprojnë në mirëbesim në ndjekjen e synimeve për të ofruar informacion të saktë e të besueshëm për publikun.

Bladet Tromsø dhe Stensaas kundër Norvegjisë [DhL], Nr. 21980/93, 20 maj 1999.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ konstatoi se shteti i Norvegjisë kishte shkelur të drejtat e aplikantëve – botuesit dhe redaktorit të gazetës Bladet Tromsø – sipas nenit 10 të KEDNJ, pasi e kishte dënuar kete te fundit per shpifje. Ky dënim për shpifje erdhi pas publikimit të një raporti dhe deklarate të bërë nga një inspektor i caktuar nga Ministria e Peshkimit, z. Lindberg, për të inspektuar gjuetinë e fokave. Sipas raportit dhe deklaratave anëtarët e një anijeje gjuetie fokash kishin kryer akte kriminale dhe kishin qenë veçanërisht mizore ndaj fokave. Ministria e Peshkimit kundërshtoi autenticitetin e raportit dhe ekuipazhi i anijes në fjalë fitoi një gjyq për shpifje kundër z. Lindberg. Më pas, ata fituan një çështje shpifjeje edhe kundër aplikantëve. GJEDNJ konstatoi se dënimi i kërkuar ishte një ndërhyrje e pajustificuar në të drejtat e tyre, sepse deklaratat e publikuara dhe raporti i tyre, të marra në kontekstin e tyre, nuk përbënin arsye të mjaftueshme për një ndërhyrje në lirinë e shtypit. Aplikantët kishin vepruar me mirëbesim në kryerjen e funksionit të tyre të mbikëqyrjes publike duke raportuar për një çështje me interes publik. Ata u shkarkuan nga përgjegjësia për të verifikuar raportin e lëshuar nga z. Lindberg për shkak se natyra dhe shkalla e shpifjes nuk ishin aq serioze dhe konteksti i nxjerrjes së raportit (në cilësinë zyrtare të inspektorit të Ministrisë) sugjeronte një nivel të lartë të shkallës së besueshmërisë.

Brasilier kundër Francës, Nr. 71343/01, 11 prill 2006.

B ishte kandidat për deputet, me kundërshtar direkt T.B., të cilin e akuzoi për manipulim të fletëve të votimit dhe organizoi një protestë në shenjë revolte ndaj sjelljeve të pretenduara. Gatë protestës u shfaqën pankarta të ndryshme të cilat akuzonin se ky i fundit ka arritur të manipulojë deri në 60.000 fletë votimi. Kjo çështje përfundoi në gjykatat e brendshme franceze, duke e gjetur fillimisht të pafajshëm penalisht, por gjykata e apelit e gjeti civilisht përgjegjës B. duke i akorduar T. një dëmshpërblim.

Kjo u gjet nga GJEDNJ në kundërshtim me Nenin 10. Masat e marra nga shteti francez ishin në përputhje me ligjin dhe për një qëllim legjitim, por jo të nevojshme në një shoqëri demokratike. E drejta e brendshme franceze i kishte kërkuar B-së të provonte të vërtetën e akuzave të tij, por këto kishin të bënin me çështje me interes publik dhe, në kontekst, ishin më shumë në natyrën e gjykimeve vlerësuese (opinioneve) sesa të deklaratave të fakteve; ato u bënë gjatë një debati të nxehtë që ishte mbuluar gjerësisht në media dhe kishte një bazë faktike, deri në masën që T. ishte vënë në hetim për mashtrim zgjedhor (ndonëse nuk u shpall fajtor). Pavarësisht armiqësisë dhe peshës së tyre, akuzat e B-së u bënë në kontekstin e kontrollit zgjedhor. Debati i lirë politik është thelbësor për funksionimin e shoqërisë demokratike. Lidhur me dëmshpërblimin, qendrimi i Gjykatës ishte se edhe pse ishte në një masë të vogël, kur shoqërohej me konstatimin e përgjegjësisë, ishte joproporcional dhe i panevojshëm.

- C -

Cumpănă dhe Mazăre kundër Rumanisë [DhL], Nr. 33348/96, 17 dhjetor 2004.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ rrëzoi sanksionet penale të vendosura

ndaj dy aplikantëve për publikim artikujsh dhe fotografish shpifëse të botuara në gazetë. Telegraf, një gazetë rumune, botoi një artikull që nënkuptonte korrupsionin në qeverinë rumune. Ndaj botuesve të artikullit nisi procedimi penal për shpifje dhe fyerje, i cili rezultoi me një dënim me dhjetë muaj burgim për kërkuesit si dhe një gjobë të rëndë. Gjykata arsyetoi se sanksioni penal nuk ishte në proporcion me krimin e pretenduar dhe se kishte një efekt frenues në lirinë e shprehjes dhe denoncimin publik.

Casado Coca kundër Spanjës, Nr. 15450/89 24 shkurt 1994.

Në çështjen Casado Coca kundër Spanjës, shpërndarja e materialit të reklamës nga një avokat ishte bërë shkak për procedim disiplinor ndaj tij. Masa disiplinore u bazua në ndalimin e reklamës së vendosur nga statuti i Dhomës Spanjolle, Dhoma e Barcelonës dhe vendimet e këshillit të saj. Reklama u konsiderua nga Gjykata si shprehje komerciale që gëzonte mbrojtje nga neni 10 i Konventës, por Gjykata konstatoi se shtetet anëtare kanë një hapësirë të gjerë vlerësimi në lidhje me ndalimin e llojeve të caktuara të reklamës.

Gjatë vlerësimit të asaj se nëse kufizimi i ka shërbyer qëllimit legjitim, gjykata ka theksuar se nuk ka asnjë arsye për të dyshuar se rregullat e avokatisë, (që ndalojnë reklamat) ndaj të cilave është ngritur ankesë ishin përcaktuar për t'i mbrojtur interesat e qytetarëve dhe sigurimin e respektit ndaj anëtarëve të avokatisë. Në lidhje me këtë, duhet të merret parasysh natyra e posaçme e profesionit që praktikohet prej avokatëve. Në cilësinë e tyre si pjesë e sistemit të drejtësisë ata përfitojnë prej një të drejte ekskluzive si audiencë dhe prej imunitetit ndaj procesit juridik në lidhje me përfaqësimet e tyre verbale të rasteve nëpër gjykata, por sjellja e tyre duhet të jetë diskrete, e ndershme dhe e dinjitetshme.

Castells kundër Spanjës, Nr. 11798/85, 23 prill 1992.

GJEDNJ vlerësoi se procedurat penale në rast të shpifjes dhe dënimi pasues me burg për një anëtar të Senatit spanjoll, i cili kishte kritikuar politikën e qeverisë, shkelte të drejtën e lirisë së shprehjes. Senatori kishte kritikuar dështimin e qeverisë për të garantuar sigurinë e qytetarëve dhe akuzoi zyrtarët e qeverisë për përfshirje në vrasjen e disidentëve politikë, duke u dënuar kështu me një vit e një ditë burgim. Gjykata Evropiane vendosi se një ndërhyrje e tillë në lirinë e shprehjes së një përfaqësuesi të zgjedhur, veçanërisht një anëtar i opozitës, kërkon një shqyrtim më të afërt dhe u shpreh se refuzimi i qeverisë për të lejuar mbrojtjen e së vërtetës nënkuptonte se procedimi penal ishte i pajustificuar, duke cenuar në këtë mënyrë ushtrimin e fjalës së tij të lirë.

Chauvy dhe të tjerët kundër Francës, Nr. 64915/01, 29 qershor 2004.

Në këtë çështje është diskutuar dënimi i një shkrimtari dhe një botuesi për shpifje të anëtarëve të një lëvizjeje të njohur të Rezistencës në një libër mbi ngjarjet historike. Ky libër fokusohet në ngjarjet historike të Luftës së Dytë Botërore në lidhje me Rezistencën Franceze. Autori i librit tenton të kundërshtojë atë që ai e quan të vërtetën zyrtare për këtë episod madhor në historinë e Luftës së Dytë Botërore. raportuar në veçanti nga bashkëshortët Aubrac në media. Bashkëshortët Aubrac paditën aplikantët për shpifje. Gjykata vendase i shpalli fajtorë dy kërkuesit (shkrimtarin dhe botuesin) për veprën e shpifjes publike të çiftit Aubrac dhe i dënoi me gjoba. Shkrimtari dhe botuesi duhej të paguanin dëmshpërblim çiftit Aubrac. Gjykata nuk pranoi kërkesën për asgjësimin e librit, por urdhëroi botimin e një njoftimi gjyqësor dhe futjen e tij në çdo kopje të librit. Kërkuesit iu drejtuan GJEDNJ me pretendimin se Vendimi i dënimit për ta ishte kufizim i lirisë së shprehjes. Gjykata në këtë rast nuk gjeti shkelje të Nenit 10.

Dënimi i kërkuesve kishte një qëllim legjitim, domethënë mbrojtjen e reputacionit të çiftit Aubrac. Kërkimi i së vërtetës historike është një pjesë integrale e lirisë së shprehjes dhe në këtë rast çështja historike thelbësore, e cila është objekt i një debati të vazhdueshëm midis historianëve dhe brenda opinionit publik, bie jashtë kategorisë së fakteve historike të përcaktuara qartë - si p.sh. Holokausti - mohimi ose rishikimi i të cilit do të përjashtohej nga Neni 17 i Konventës nga mbrojtja e Nenit 10. Për sa i përket proporcionalitetit të ndërhyrjes, Gjykata është e mendimit se dënimet - të shqiptuara pas një shqyrtimi të hollësishëm dhe shumë të përpiktë të përmbajtjes së veprës - bazohen në arsye relevante dhe të mjaftueshme. Gjykata në fakt është e bindur nga elementët dhe arsyetimi i përdorur nga gjykatat kombëtare për të arritur në përfundimin se përmbajtja e veprës në fjalë nuk respektonte rregullat thelbësore të metodës historike dhe kishte nënkuptime veçanërisht serioze. Sa i përket gjobave, Gjykata vëren se nuk ka pasur asgjësim të veprës apo ndalim të botimit. Dënimet e dhëna nuk janë të papërshtatshme apo tepër kufizuese për lirinë e shprehjes. Shkurtimisht, ndërhyrja në lirinë e shprehjes së kërkuesve nuk kishte qenë në disproporcion me qëllimin legjitim të ndjekur.

Chorherr kundër Austrisë, Nr. 13308/87, 25 gusht 1993.

Aplikanti ishte një nga dy të arrestuarit që demonstرونin kundër forcave të armatosura austriake në një paradë ushtarake. Ata mbanin çanta shpine me parulla mbi to. Çantat e shpinës ishin aq të mëdha saqë bllokuan pamjen e paradës së spektatorëve të tjerë. Kjo shkaktoi 'bujë' te spektatorët të cilët po protestonin me zë të lartë për pengimin. Demonstruesit u arrestuan për të parandaluar trazirat.

Gjykata arsyeton se, në këto rrethana nuk mund të thuhej se arrestimet nuk kishin qenë një mënyrë proporcionale për të ruajtur rendin. Prandaj, nuk kishte pasur shkelje të të drejtave të Nenit 10 të ankuesit. Fraza 'ka gjasa të shkaktojë bezdi' plotësonte kërkesën e një sigurie të

arsyeshme: ‘niveli i saktësisë që kërkohet nga legjislacioni vendas – i cili në asnjë rast nuk mund të parashikojë çdo eventualitet – varet në një shkallë të konsiderueshme nga përmbajtja e instrumentit të marrë në shqyrtim, fushë që është projektuar për të mbuluar dhe numrin dhe statusin e atyre të cilëve u drejtohet.’

Cordova kundër Italisë (Nr.1) , Nr. 40877/98, 30 janar 2001.

Në çështjen Cordova kundër Italisë (Nr. 1), u diskutua sërish deri ku shtrihet liria e shprehjes në kuadër të imunitetit parlamentar në raport me mbrojtjen e të drejtave të të tretëve. Lidhur me këtë Gjykata qartëson kuptimin e imunitetit parlamentar, duke bërë diferencën e kufijve të lirisë së shprehjes në kuadër të një veprimtarie parlamentare nga kufijtë e saj jashtë kësaj veprimtarie. Kështu në çdo rast, imuniteti parlamentar nuk shtrihet tek ato veprimtari që nuk lidhen me përgjegjësitë parlamentare, si deklaratat në një transmetim televiziv ose botimi i një letre në gazetë; ai as nuk e çliron botuesin nga detyra për ta kontrolluar këtë letër për përmbajtje të mundshme fyese (sidomos, duke qenë se senatori që kishte shkruar letrën ishte dënuar më parë për fyerje.)

Gjykata theksoi se: “mungesa e lidhjes së qartë me një veprimtari parlamentare kërkon që ajo të bëjë një interpretim të ngushtë të proporcionalitetit midis qëllimit që kërkohet të arrihet dhe mjeteve të përdorura për këtë” (paragrafi 63).

- D -

Dalban kundër Rumanisë [DhL], Nr. 28114/95, 28 shtator 1999.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ u shpreh se dënimi penal i një gazetari për shpifje kur nuk kishte prova për të vërtetuar falsitetin e deklaratës

së tij ishte një ndërhyrje joproporcionale në lirinë e tij të shprehjes. Aplikanti, një gazetar rumun, u dënua për shpifje kundër shefit ekzekutiv të një kompanie shtetërore dhe një Senatori, pasi artikujt e tij të botuar në një revistë javore ngrinin pretendime për mashtrim. Gjykata konstatoi se artikujt ishin shkruar për çështje me interes publik dhe nuk kishte asnjë provë që përshkrimet në artikull ishin të pavërteta. Sipas Gjykatës, gazetari nuk duhet të pengohet të publikojë opinionin e tij. Si një rojtar publik, një gazetar nuk mund të penalizohet për dhënien e gjykimit të opinionit kritik për çështje me interes publik, dhe për këtë arsye Gjykata konstatoi se Rumania kishte shkelur Nenin 10 të Konventës.

De Haes dhe Gijels kundër Belgjikës, 19983/92 24 shkurt 1997

Një tjetër rast i rëndësishëm është vendimi i GJEDNJ në çështjen De Haes dhe Gijels kundër Belgjikës. Ky rast kishte të bënte me një procedurë shpifjeje të ngritur në emër të anëtarëve të gjyqësorit belg kundër dy gazetarëve që kishin ngritur akuza kundër gjyqtarëve për paragjykim, lidhje me grupet e ekstremist të djathtë dhe shkelje të drejtësisë. Në artikujt e tyre, gazetarët kishin akuzuar një noter belg për abuzim me fëmijët e tij; kur gjykatat belge vendosën të dënonin noterin (tani përgjithësisht pranohet se akuzat kishin qenë vërtet të rreme), dy gazetarët filluan të sulmonin gjyqtarët që ia kishin dhënë kujdestarinë e fëmijëve babait të tyre. Gjykata e Apelit e Brukselit kishte dënuar dy gazetarët të paguanin një shumë simbolike prej 1 frangë belge për çdo gjyqtar për shpifje. Ndryshe nga gjykatat belge, GJEDNJ ishte e mendimit se gazetarët ishin mbështetur në informacione të detajuara faktike në mbështetje të pretendimeve të tyre dhe nuk kishin shkelur detyrimet e tyre profesionale. Sipas GJEDNJ-së, akuzat e bëra nga gazetarët rezultuan në një opinion jo të tepruar, por proporcional me trazirat dhe indinjatën e shkaktuar nga çështjet e pretenduara në shkrimet e tyre. Edhe pse GJEDNJ pranoi se toni i artikujve kishte qenë herë pas here haptazi agresiv, ajo konfirmoi se Neni 10 i KEDNJ-

së mbron jo vetëm idetë dhe informacionin, por edhe formën në të cilën këto janë përcjellë.

Delfi AS kundër Estonisë [DhL], Nr. 64569/09, 16 qershor 2015.

Në çështjen Delfi AS kundër Estonisë, Delfi AS, një shoqëri që drejton një portal lajmesh në internet për qëllime komerciale, u ankua se ishte bërë përgjegjëse nga gjykata kombëtare për komentet fyese të postuara nga lexuesit e saj pas artikullit të lajmeve online për një shoqëri tragetesh. Me kërkesë të avokatëve të pronarit të shoqërisë së trageteve, shoqëria kërkuese i hoqi komentet fyese për rreth gjashtë javë pas publikimit të tyre. Gjykata vendosi se nuk kishte pasur asnjë shkelje të Nenit 10, duke çmuar se bërja përgjegjëse nga gjykatat estoneze e shoqërisë kërkuese kishte qenë një kufizim i justifikuar dhe proporcional i lirisë së shprehjes, veçanërisht sepse: komentet në fjalë kishin qenë ekstreme (anti-semitiste) dhe ishin postuar në reagim ndaj një artikulli të publikuar nga një kërkues në portalin e lajmeve të drejtuar profesionalisht për qëllime tregtare; hapat e hedhur nga kërkuesi për heqjen e komenteve fyese pa vonesë pas publikimit të tyre kishin qenë të pamjaftueshme; dhe gjoba prej 320 Eurosh nuk kishte qenë aspak e tepërt për kërkuesin, një prej portaleve më të mëdha të internetit në Estoni. Një argument i rëndësishëm i Gjykatës lidhej me faktin se shoqëria kërkuese fitonte të ardhura nga aktiviteti i saj në internet.

Dichand dhe të tjerët kundër Austrisë, Nr. 29271/95, 26 shkurt 2002.

Në çështjen Dichand dhe të tjerët kundër Austrisë, 71 Gjykata u shpreh se kritikë, edhe në gjuhë të ashpër e polemike, kundër strategjive dhe mbivendosjes së interesave të një politikani jurist ishin gjykime vlerësuese (opinione), që kishin bazë të mjaftueshme faktike dhe paraqisnin një koment të drejtë mbi çështjet e interesit të përgjithshëm publik. Koncepti i opinionit, siç u përkufizua nga Gjykata, është më

i gjerë sesa thjesht një koment, për faktin se përfshin vlerësimin dhe analizën e fakteve, si dhe opinionit.

Długołęcki kundër Polonisë, Nr. 23806/03, 24 shkurt 2009.

Kërkuesi, Jacek Długołęcki, është një shtetas polak i cili ka lindur në 1935 dhe jeton në Gdańsk. Ai është gazetar dhe kryeredaktor i një gazete falas, Kolbudzkie ABC, Periodike, Private, e Pavarur ("Periodyk, Pryëatny, Niezależny"). Duke u mbështetur në Nenin 10 (liria e shprehjes), z. Długołęcki u ankua se ishte sanksionuar nga gjykatat polake në vitin 2002 për të paguar një gjobë për një bamirësi dhe për të rimbursuar kostot e procedurave për fyerjen e një politikani vendas. Gjykata fillimisht konstatoi se artikulli i shkruar nga z. Długołęcki kishte qenë mjaft i balancuar dhe me interes publik. Gjykata më pas, pasi vuri në dukje se z. Długołęcki kishte braktisur veprimtarinë gazetareske pas procedimit penal kundër tij, arriti në përfundimin se ato kishin pasur efektin e dëmshëm të dekurajimit të tij tërësisht që të kontribuonte lirisht në diskutimet publike në të ardhmen. Prandaj, Gjykata vendosi njëzëri se, duke pasur parasysh interesin që kishte një shoqëri demokratike për të garantuar lirinë e shtypit në kontekstin e zgjedhjeve të lira, sanksionet në lidhje me z. Długołęcki kishin qenë në kundërshtim me Nenin 10.

- E -

Editorial Board of Pravoye Delo dhe Shtekel kundër Ukrainës, Nr. 33014/05, 5 maj 2011.

Në çështjen Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel kundër Ukrainës, gjykata pranoi për herë të parë se Neni 10 i Konventës duhet të interpretohet se i vendos shteteve një detyrim pozitiv për krijimin e një kuadri rregullator të përshtatshëm për garantimin e mbrojtjes

efektive të lirisë së shprehjes së gazetarëve në internet. Legjislacioni ukrainas dhe konkretisht ligji për shtypin, i jep gazetarëve imunitet nga përgjegjësia civile për prodhimin fjalë për fjalë të materialit të botuar në shtyp. Gjykata theksoi se: kjo dispozitë përgjithësisht përputhet me qasjen e saj ndaj lirisë së gazetarëve për të shpërndarë deklaratat e bëra nga të tjerët.

Megjithatë, sipas gjykatave vendase, nuk ekzistonte asnjë imunitet i tillë për gazetarët që riprodhonin material nga burimet në internet të paregjistruara në përputhje me ligjin për shtypin. Në këtë drejtim, gjykata vëren se nuk ka ekzistuar asnjë rregull kombëtar nga shteti për rregullimin e medieve në internet dhe se, sipas qeverisë, ligji për shtypin dhe akte të tjera normative që rregullojnë marrëdhëniet e medias në Ukrainë nuk përmbajnë dispozita për statusin e mediave në internet ose përdorimin e informacionit të marrë nga interneti.

Gjykata theksoi: se mungesa e një kuadri ligjor të mjaftueshëm në nivel kombëtar që i lejon gazetarëve të përdorin informacionin e marrë nga interneti pa frikën e pësimit të sanksioneve pengon seriozisht ushtrimin e funksionit jetik të shtypit si “rojtat publik”...Në pikëpamjet e gjykatës, përjashtimi i plotë i një informacioni të tillë nga fusha e zbatimit të garancive legjislative të lirisë së gazetarëve mund të sjellë vetë një ndërhyrje të pajustificuar në lirinë e shtypit sipas Nenit 10 të Konventës.

Egeland dhe Hanseid kunder Norvegjisë, Nr. 34438/04, 16 prill 2009.

Dy gazetarë norvegjezë pretenduan se dënimet dhe gjobat e vendosura ndaj tyre, për publikimin e një fotografie të një personi që po largohej nga ndërtesa e gjykatës, një akt i ndaluar sipas ligjit norvegjez, ishte një shkelje e Nenit 10. Fotografite në fjalë përshkruanin një nga të pandehurit të një vrasje të trefishtë, në një çështje të profilit më të lartë të gjyqit në historinë norvegjeze, duke u larguar nga gjykata,

pas dënimit të tij. I pandehuri ishte tronditur, duke dëgjuar gjykimin dhe kishte pësuar një 'reagim fizik në formën e të përzierave' ndaj kishte dalë. Avokati i të pandehurit u përpoq të pengonte marrjen e fotografisë. Imazhet e të pandehurit ishin publikuar edhe më herët. Në këtë rast, Gjykata vlerësoi se nuk ka pasur shkelje të Nenit 10. Sipas saj, dispozitave ligjore vendase për të mbrojtur të pandehurit dhe dëshmitarët në procedimet penale duhet t'u jepet një hapësirë e gjerë vlerësimi, për të përfshirë privatësinë në përputhje me Nenin 8 dhe të sigurojë administrim të drejtë të drejtësisë në përputhje me Nenin 6. Kualifikimet sipas Nenit 10 (2) përfshinin detyrën për të mos shpërndarë fotografi që zbulonin informacione personale dhe intime dhe kjo zbatohet në kontekstin e raportimit të procedimeve penale. Kishte shenja të dukshme shqetësimi në fotografitë e publikuara. Gjithashtu, ishte e parëndësishme për Gjykatën fakti që i pandehuri në foto kishte bashkëpunuar me media në raste të mëparshme.

Egill Einarsson kundër Islandës (Nr.1), Nr. 24703/15, 7 nëntor 2017.

Einarsson u ankua në GJEDNJ për shkeljen e të drejtës për respektimin e jetës së tij private dhe reputacionit, siç parashikohet në Nenin 8 të Konventës. Çështja fillestare për këtë ishte nëse e drejta për mbrojtjen e nderit dhe reputacionit të dikujt përfshihet nga Neni 8 i Konventës si pjesë e së drejtës për respektimin e jetës private, edhe nëse personi kritikohet në një debat publik. Në mënyrë që Neni 8 të hyjë në veprim, sulmi ndaj nderit dhe reputacionit personal duhet të arrijë një nivel të caktuar serioziteti dhe duhet të jetë kryer në një mënyrë që të paragjykojë gëzimin personal të së drejtës për respektimin e jetës private. GJEDNJ vuri në dukje se zgjedhja e mjeteve për të siguruar përputhjen me Nenin 8 në sferën e marrëdhënieve ndërindividuale është, në parim, një çështje që bie në kufirin e vlerësimit të shteteve kontraktuese dhe se natyra e detyrimit të shtetit për të kufizuar potencialisht deri në një farë mase të drejtat e siguruar sipas Nenit 10 për një person tjetër varet nga aspekti i veçantë i jetës private që është

në diskutim. Gjykata përsëriti se kur ushtrimi balancues ndërmjet të drejtave sipas Neneve 8 dhe 10 të KEDNJ-së ishte ndërmarrë nga autoritetet kombëtare në përputhje me kriteret e përcaktuara në praktikën gjyqësore të Gjykatës, ajo do të kërkonte arsye të forta për të zëvendësuar pikëpamjen e saj me atë të gjykatave të brendshme. Ai rikujtoi gjithashtu se shtetet anëtare të Këshillit të Evropës mund t'i rregullojnë ndryshe çështjet e kompensimit për dëmin jopasuror. GJEDNJ kujtoi gjithashtu se gjykatat vendase kanë një kufi diskrecioni në vlerësimin se si të korrigjojnë një konstatim në nivel kombëtar se kishte ndodhur një shkelje e së drejtës për jetë private.

Europapress Holding D.O.O. kundër Kroacisë, Nr. 25333/06, 22 tetor 2009.

Në çështjen Europapress Holding D.O.O. kundër Kroacisë, Zëvendëskryeministri i Kroacisë u akuzua se “kishte bërë një shaka shumë të papërshtatshme duke i drejtuar një pistoletë gazetarit E.V., ndërkohë që i thoshte se do ta vriste”, që Gjykata e përshkroi si “të dënueshme dhe që nuk i shkon për shtat një politikani apo qeveritari të lartë” (paragrafi 67). Gjykata u shpreh se këto akuza “kërkonin, si rrjedhojë, një justifikim të konsiderueshëm, sidomos duke pasur parasysh se ishin bërë në një revistë të përjavshme me tirazh të madh” (paragrafi 67). Më pas, ajo vijoi të shpjegonte se përse binte dakord me gjykatat vendase që shoqëria aplikante nuk kishte arritur të verifikonte në mënyrë të mjaftueshme informacionin përpara botimit.

- F -

Faber kundër Hungarisë, Nr. 40721/08, 24 korrik 2012.

Kërkuesi u ankua se ai u gjobit për shfaqjen e flamurit Árpád me vija (i cili ka konotacione të diskutueshme historike në Hungari) më pak se

100 metra larg një demonstrate kundër racizmit dhe urrejtjes. Gjykata konstatoi se kërkuesi, i cili nuk ishte sjellë dhunshëm ose abuziv dhe nuk kishte paraqitur kërcënim për rendin publik, nuk duhej të ishte sanksionuar thjesht për shfaqjen e flamurit Árpád.

Feldek kundër Sllovakisë, Nr. 29032/95, 12 korrik 2001.

Në një vendim të datës 12 korrik 2001, GJEDNJ vendosi se dënimi i Gjykatës së Lartë të Republikës Sllovaqe për një publicist ne lidhje me një deklaratë që i referohej të kaluarës fashiste të Ministrit sllovak të Kulturës dhe Arsimit ishte në shkelje e nenit 10 të KEDNJ. Gjykata arriti në përfundimin se Gjykata Sllovaqe nuk kishte vendosur në mënyrë bindëse ndonjë nevojë urgjente sociale për mbrojtjen e të drejtave të personalitetit të një figure publike mbi të drejtën e kërkuarit për lirinë e shprehjes dhe interesin e përgjithshëm për të promovuar këtë liri kur bëhet fjalë për çështje me interes publik.

Fleury kundër Francës, Nr. 29784/06, 11 maj 2010.

Në çështjen Fleury kundër Francës të 11 majit 2010, GJEDNJ vlerësoi se liria e shprehjes së një politikani, anëtar i opozitës në nivel komunal, nuk ishte shkelur nga dënimi i tij penal për shpifje ndaj një zyrtari publik, kryetari i komunës.

- G -

Gasior kundër Polonisë, Nr. 34472/07, 21 shkurt 2007.

Në çështjen Malisiewicz-Gasior kundër Polonisë, fyerja e politikanit në kontekstin e një debati të ndezur politik nuk paraqiste asnjë justifikim për dhënien e një dënimi me burg, që duhej të kishte pasur “një efekt frenues” në lirinë e shprehjes në debatin publik në përgjithësi.

Gaweda kundër Polonisë, Nr. 26229/95, 14 Mars 2002.

Në këtë çështje gjykata përsëriti se liria e shprehjes përbën një nga themelet thelbësore të një shoqërie demokratike dhe një nga kushtet bazë për përparimin e saj dhe për vetëpërmbushjen e çdo individi. Megjithëse liria e shprehjes mund të jetë objekt i përjashtimeve, ato “duhet të interpretohen ngushtë dhe nevoja për çdo kufizim duhet të përcaktohet bindshëm”. Sipas Nenit 10, liria e shprehjes zbatohet jo vetëm për “informacionet” ose “idetë” që u pranuan në mënyrë të favorshme ose u konsideruan si joofenduese ose si indiferente, por edhe për ato që ofendojnë, tronditin ose shqetësojnë. Të tilla janë kërkesat e atij pluralizmi, tolerance dhe mendjegjerësie pa të cilat nuk ka “shoqëri demokratike”. Shtypi luan një rol thelbësor në një shoqëri demokratike. Edhe pse ai nuk duhet të kapërcejë disa kufij, veçanërisht në lidhje me reputacionin dhe të drejtat e të tjerëve, detyra e tij është gjithsesi të japë – në një mënyrë në përputhje me detyrimet dhe përgjegjësitë e tij – informacione dhe ide për të gjitha çështjet në interes të publikut.

Genner kundër Austrisë (vend.), Nr. 55495/08, 12 janar 2016.

Në çështjen Genner kundër Austrisë, Gjykata konstatoi se ndërhyrja në lirinë e shprehjes së aplikantit i shërbente një qëllimi legjitim në kuptimin e Nenit 10, paragrafi 2 i Konventës, që është “mbrojtja e reputacionit apo të drejtave të të tjerëve, konkretisht, të L.P. [një ministre e vdekur e qeverisë] dhe e familjarëve të saj të afërt, veçanërisht, të bashkëshortit”. Gjykata vërejti se deklarata e kundërshtuar “ishte shprehje kënaqësie për vdekjen e papritur të L.P., që aplikanti e kishte bërë të nesërmen e ngjarjes”. Deklarata ishte një sulm personal kundër ministres së ndjerë, që përfshinte shprehjen e kënaqësisë për vdekjen e saj dhe “krahasime veçanërisht fyese” me zyrtarët e lartë nazistë. Gjykata u shpreh se «të drejtosh fyerje një ditë pas vdekjes së personit të fyer bie në kundërshtim me elementet bazë

të sjelljes së njerëzishme dhe respektit karshi qenieve njerëzore...është sulm ndaj të drejtave themelore të personalitetit”.

- H -

Handyside kundër Mbretërisë së Bashkuar (DhL), Nr.5493/72,7 dhjetor 1976.

Në këtë çështje, GJEDNJ u shpreh se konfiskimi i një libri që konsiderohet i turpshëm nuk ka cenuar të drejtën e lirisë së shprehjes. Richard Handyside bleu të drejtat britanike për një libër që synonte të edukonte lexuesit adoleshentë rreth seksit (përfshirë nënseksione për çështje të tilla si masturbimi, pornografia, homoseksualiteti, aborti, etj.) dhe u dënua për posedim të botimeve të turpshme për përfitime sipas Aktit të Publikimeve të *Obscene*. Gjykata arriti në përfundimin se qëllimi i ligjit për të mbrojtur të miturit, si dhe zbatimi i tij i matur dhe i saktë, plotësonte kualifikimet për një kufizim të fjalës së lirë brenda kufirit të vlerësimit të një shteti për të përcaktuar se çfarë ishte “e nevojshme në një shoqëri demokratike”.

Ky ishte një nga rastet e para të lirisë së shprehjes të shqyrtuara nga Gjykata dhe vendosi një standard të fortë për shqyrtimin e këtyre çështjeve, i cili zbatohet deri në ditët e sotme. Në veçanti, ai vendosi parimin se “liria e shprehjes ... është e zbatueshme jo vetëm për “informacionet” ose “idetë” që pranohen në mënyrë të favorshme ose konsiderohen si joofenduese ose si indiferente, por edhe për ato që ofendojnë, tronditin ose shqetësojnë Shtetin ose çdo pjesë të popullsisë”.

Harlanova kundër Letonisë, Nr. 57313/00, 3 prill 2003.

GJEDNJ konstatoi se Shteti i Finlandës shkeli Nenin 10 të Konventës, kur gjykatat kombëtare urdhëruan redaktorët dhe gazetarët e dy

revistave për të paguar gjoba dhe dëmshpërblim, në kuadër të procedimit penal, për publikimin e lajmeve ku përmendet emri dhe identiteti i B., shoqja e një zyrtari të njohur publik dhe përfshirja e tyre në një sherr të dhunshëm. Gjykatat kombëtare konsideruan se këto artikuj ishin një cenim i pajustificuar i privatësisë së B. Megjithatë, GJEDNJ konstatoi se ndërhyrja në lirinë e shprehjes së aplikantëve nuk ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike, pasi identiteti i B. ishte zbuluar publikisht më parë në televizionin kombëtar dhe artikujt në fjalë ishin me interes publik. Prandaj, sanksionet e vendosura ndaj aplikantëve ishin në mënyrë disproporcionale të rënda.

Hasan Yazıcı kundër Turqisë, Nr.40877/07, 15 prill 2004.

Kërkuesi, Hasan Yazıcı, është një shtetas turk, i lindur në 1945 që jeton në Stamboll. Rasti kishte të bënte me ankesën e z. Yazıcı, se ai ishte urdhëruar të paguante dëmshpërblim për shpifjen ndaj një akademiku me ndikim, të cilin ai e kishte akuzuar për plagjiaturë në një artikull gazete. Më 15 nëntor 2000 një artikull u botua në gazetën e përditshme Milliyet, në të cilin aplikanti, një akademik dhe ish-kreu i komitetit të etikës së Akademisë së Shkencave të Turqisë, akuzoi një akademik të shquar dhe ish-kryetar të Këshillit të Arsimit të Lartë, Prof. Dr. I.D., për plagjiaturë nga punimi i një profesori tjetër. Më 29 nëntor 2000 Prof. Dr. I.D. ngriti padi kundër z. Yazıcı duke pretenduar se pohimet e tij në artikull përbënin sulm personal. Përfundimisht, në maj 2006, gjykatat kombëtare urdhëruan z. Yazıcı ti paguante profesorit një kompensim, pasi gjeti se pretendimet për plagjiaturë ishin të pavërteta dhe se opinionet e z. Yazıcı në artikull ishin fyese. Z. Yazıcı për korrigjimin e këtij vendimi u pushua nga puna në mars 2007. Duke u mbështetur veçanërisht në Nenin 10, z. Yazıcı u ankua se vendimi kundër tij ishte një ndërhyrje e pajustificuar në lirinë e tij të shprehjes. Ai kritikoi në veçanti procedurat përkatëse, të cilat pretendoi se nuk kishin qenë të paanshme pasi gjykatat ishin ndikuar në mënyrë të padrejtë nga statusi i spikatur i Prof. Dr. I.D. Ai u

mbështet gjithashtu në Nenin 6 § 1 (e drejta për një gjykim të drejtë brenda një kohe të arsyeshme), duke u ankuar për zgjatjen e tepërt – më shumë se gjashtë vjet – të procedimit kundër tij. Shkelje e nenit 10 Shkelje e nenit 6 § 1 (kohëzgjatja e procedurës).

I. A. kundër Turqisë, Nr. 42571/98, 13 shtator 2005.

GJEDNJ arriti në përfundimin se autoritetet turke nuk shkelën lirinë e shprehjes duke dënuar një botues libri për blasfemi. Botuesi i një libri të titulluar Yasak Tümceler (Frazat e Ndaluar), u procedua sipas nenit 175 të Kodit Penal Turk për shprehjen e pikëpamjeve kundër “Zotit, Fesë, Profetit dhe Librit të Shenjtë”. Pasi u përball me një gjobë, botuesi apeloj atë në Gjykatën e Kasacionit të Turqisë dhe më pas në GJEDNJ. Gjykata arsyetoi se mund të jetë e nevojshme të ndëshkohen sulmet e pahijshme ndaj objekteve të nderimit fetar dhe duke qenë se libri i kapërceu kufijtë për të tronditur, ofenduar dhe shqetësuar, masat e marra kundër botuesit ishin të vlefshme. Për më tepër, Gjykata vuri në dukje se ndërhyrja plotësonte një “nevojë urgjente sociale” pasi komenti i librit përbënte një sulm abuziv ndaj Profetit të Islamit.

Ieremeiov kundër Rumanisë (nr. 2), Nr. 4637/02, 24 nëntor 2009.

Në këtë çështje trajtohet rasti i një ish-gazetari të gazetës Ziua de Vest, z. Ieremeiov çështjet e të cilit kanë të bëjnë me dy grupe procedimesh penale të ngritura kundër tij për shpifje pas publikimit në qershor 2000 të artikujve që ai kishte shkruar: artikulli i parë ku akuzohet mjeku P., Shefi i Shërbimit Shëndetësor Publik Timiş për ngacmim seksual të një praktikanti; dhe, artikulli i dytë mbi thashethemet për bashkëpunimin e kryetarit të bashkisë Buziaş me Securitate (shërbimi inteligjent gjatë periudhës komuniste). Në të dy procedimet gjykatat e shkallës së parë e shkarkuan kërkuesin nga përgjegjësia për shpifje, por më pas, vendimet u rishqyrtuan duke i dhënë kërkuesit një gjobë administrative. Më tej, ai u urdhërua të paguajë kompensim për dëmin

jopasuror. Gjykatat gjetën në veçanti se kërkuesi kishte për qëllim të denigronte Dr. P. duke publikuar fotografinë e tij në një artikull që i referohej një “skandali në botën mjekësore” dhe “shantazhit dhe ngacmimit seksual”. Po kështu, ata zbuluan se kërkuesi kishte pasur të njëjtin qëllim në lidhje me Kryetarin e Bashkisë Buziaş kur raportoi për bashkëpunimin e tij të pretenduar me Securitate dhe faktin që kryetari i bashkisë, nën vëzhgim, kishte një dosje për këtë çështje.

Gjykata konstatoi se artikujt në fjalë, në lidhje me dy figura publike, kishin trajtuar çështje – sjellje të pahijshme ndaj një praktikanti dhe thashetheme për bashkëpunim me policinë politike komuniste – të cilat meritonin shqetësim të ligjshëm publik. Duke pasur parasysh kontekstin dhe seriozitetin e akuzave, artikujt kishin kontribuar në një debat me interes publik.

Si përfundim, megjithëse gjobat dhe dëmet e vendosura ndaj kërkuesit kishin qenë të moderuara, Gjykata konstatoi se autoritetet rumune nuk kishin dhënë arsye përkatëse dhe të mjaftueshme në asnjërën nga rastet për të justifikuar ndërhyrjen në lirinë e shprehjes së kërkuesit. Prandaj, ndërhyrja nuk ishte “e nevojshme në një shoqëri demokratike” dhe Gjykata u shpreh unanimisht në të dyja rastet se kishte pasur shkelje të Nenit 10.

Incal kundër Turqisë (DhL), Nr. 22678/93, 9 qershor 1998.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ konstatoi se dënimi i z. Incal, për pjesëmarrje në përgatitjen e një fletëpalosjeje politike, që përmban kritika ndaj veprimeve të qeverisë turke kundër tregtarëve ambulantë kurdë dhe mbajtësve të tezgave shkelën të drejtën e tij sipas Nenit 10 (liria e shprehjes) dhe Nenit 6 (e drejta për një gjykatë të pavarur dhe të paanshme) të KEDNJ. Kërkuesi, si anëtar i komitetit ekzekutiv të seksionit të Izmirit të Partisë së Punës së Popullit, kishte vendosur të shpërndante pamflete që kritikonin masat e autoriteteve lokale që

preknin të drejtat e popullit kurd. Megjithatë, aplikanti dhe anëtarët e komitetit ekzekutiv u akuzuan për nxitje të urrejtjes dhe armiqësisë përmes përdorimit të fjalëve raciste dhe u akuzuan sipas ligjeve të brendshme të terrorizmit. Pasi gjykata vendase e shpalli kërkuesin fajtor sipas akuzës, aplikanti iu drejtua GJEDNJ-së. Gjykata vuri në dukje se liria e shprehjes është veçanërisht e rëndësishme për partitë politike dhe anëtarët e tyre aktivë pasi ato përfaqësojnë elektoratin e tyre, tërheqin vëmendjen ndaj preokupimeve të tyre dhe mbrojnë interesat e tyre. Ajo nuk vërejti asgjë që të garantonte përfundimin se z. Incal ishte përgjegjës për problemet e terrorizmit në Turqi, dhe më konkretisht në Izmir. Si përfundim, dënimi i kërkuesit u konsiderua në disproporcion me qëllimin e ndjekur, dhe për këtë arsye i panevojshëm në një shoqëri demokratike.

Ivanciuc kundër Rumanisë (vend.), Nr. 18624/03, 8 shtator 2005.

Kërkuesi, një gazetar që punonte për një përmbledhje satirike javore, botoi një artikull në të cilin ai akuzoi një politikan dhe zyrtar të lartë vendas se në disa raste kishte abuzuar me pozitën e tij për përfitime personale. Nënprefekti në fjalë ngriti procedimin penal për shpifje dhe fyerje kundër kërkuesit dhe përmbledhjes javore. Në një vendim të datës 6 mars 2002, gjykata e shkallës së parë e shpalli të pafajshëm kërkuesin për akuzën penale, duke konstatuar se mungonte një nga elementët që përbënin veprën, pikërisht dashjen. Megjithatë, gjykata vlerësoi se kërkuesi ishte përgjegjës për dëmshpërblim, pasi ai nuk kishte kontrolluar plotësisht faktet e përcaktuara në artikullin e tij. Ajo urdhëroi kërkuesin dhe rishikimin javor së bashku t'i paguanin dëmet paditësit. Të gjitha palët në proces kanë bërë ankim në Gjykatën e Qarkut. Avokati i kërkuesit ngriti para gjykatës dy kundërshtime për antikushtetutshmëri, të cilat të dyja u hodhën poshtë.

Sipas GJEDNJ, dënimi i kërkuesit përbënte ndërhyrje në lirinë e tij të shprehjes. Ndërhyrja ishte parashikuar me ligj dhe kishte ndjekur qëllimin legjitim të “mbrojtjes së të drejtave të të tjerëve”. Sa i përket

faktit nëse masa kishte qenë e nevojshme, Gjykata vuri në dukje se neni në fjalë kishte të bënte me një temë me interes të përgjithshëm, domethënë sjelljen e një politikani dhe zyrtari të lartë vendas. Megjithatë, Gjykata ndau pikëpamjen e gjykatave kombëtare se pohimeve në fjalë u mungonte baza faktike; për më tepër, ajo nuk u bind që kërkuesi kishte vepruar në mirëbesim. Rrjedhimisht, ajo vlerësoi se arsyet e dhëna nga gjykatat vendase për të justifikuar dënimin e kërkuesit ishin të rëndësishme dhe të mjaftueshme. Sa i përket faktit nëse dënimi ka qenë proporcional, gjoha e vendosur ka qenë pak më shumë se një shumë simbolike dhe shuma e dëmit që duhet t'i paguhet paditësit ka qenë e moderuar. Përveç kësaj, kërkuesi kishte shfaqur një mungesë të qartë interesi në procedurë. Rrjedhimisht, dënimi i tij nuk kishte qenë në disproporcion me qëllimin legjitim të ndjekur dhe mund të konsiderohej si “i nevojshëm në një shoqëri demokratike”.

- J -

Janowski kundër Polonisë (DhL), Nr. 25716/94, 21 janar 1999.

Në çështjen Janowski kundër Polonisë, e cila kishte të bënte me fyerjet që u ishin drejtuar rojave bashkiake, si dhe në një sërë vendimesh pasuese, si ai i çështjes Nikula kundër Finlandës, që kishte të bënte me fyerjet e drejtuara kundër një prokurori, Gjykata u shpreh se: nëpunësit civilë në cilësi zyrtare janë, ashtu si politikanët, subjekt i kufijve më të gjerë të kritikës së pranueshme. Pa dyshim, në disa rrethana, këta kufij mund të jenë më të gjerë sa u takon nëpunësve civilë që ushtrojnë kompetencat e tyre sesa në raport me individët privatë.

Megjithatë, nuk mund të thuhet se nëpunësit civil janë të hapur me vetëdije ndaj kontrollit të çdo fjale apo veprimi të tyre në atë shkallë që janë politikanët dhe, për pasojë nuk duhen trajtuar njësoj me këta të fundit kur bëhet fjalë për kritikën ndaj veprimeve të tyre. Një

faktor ndërlikues që përfshihet në vendosjen e kufijve të kritikës së pranueshme ndaj nëpunësve civil shtohet nga vlerësimi i Gjykatës se “mund të jetë nevoja që nëpunësit civilë të mbrohen nga sulmet ofenduese, abuzive dhe fyese që vlerësohet se i ndikojnë ata në përmbushjen e detyrave dhe dëmtojnë besimin e publikut tek ata dhe pozicioni që mbajnë”.

Jersild kundër Danimarkës (DhL), Nr. 15890/89, 23 shtator 1994.

GJEDNJ përcaktoi se dënimi i një gazetari danez për ndihmë dhe nxitje të një grupi ksenofobik cenonte lirinë e shprehjes. Jens Olaf Jersild transmetoi përmes radios dhe intervistave me anëtarët e Greenjackets, një grup radikal ksenofobik, në të cilin të intervistuarit bënë deklarata nënçmuese për pakicat racore dhe emigrantët; një gjykatë daneze gjobiti Jersild, si dhe kreun e seksionit të lajmeve të Danmark Radio, Lasse Jensen, për publikimin e deklaratave raciste. GJEDNJ vendosi se kjo cenonte lirinë e shprehjes sepse mënyra në të cilën deklaratat u paraqitën nga kërkuesi (Jersild) ishin “te mjaftueshme për të tejkaluar efektin, në rast eventual, në cenimin e reputacionit të tjerëve” dhe se nuk kishte prova të mjaftueshme për të treguar se kufizimi ishte “i nevojshëm në një shoqëri demokratike”.

Jesuralem kundër Austrisë, Nr. 26958/95, 27 shkurt 2002.

Znj. Susanne Jerusalem ishte anëtare e Këshillit Bashkiak të Vjenës (Gemeinderat), i cili gjithashtu vepron si Parlamenti Rajonal (Landtag). Asaj iu ndalua të përsëriste disa deklarata të bëra nga ajo gjatë një seance të Këshillit, të cilat lidheshin me dy shoqata të caktuara.

GJEDNJ konstatoi se “deklaratat e kundërshtuara në rastin konkret, duke reflektuar siç bëhen komente të drejta për çështje me interes publik nga një anëtar i zgjedhur i Këshillit Bashkiak, duhet të konsiderohen si gjykime vlerësuese dhe jo si deklarata fakti”.

Sipas përfundimit se “duke i kërkuar kërkueses të provojë të vërtetën e deklaratave të saj, ndërsa në të njëjtën kohë i privuan asaj një mundësi efektive për të paraqitur prova për të mbështetur deklaratat e saj dhe në këtë mënyrë për të treguar se ato përbënin komente të drejta, gjykatat austriake i shkelën kufirin e vlerësimit dhe se urdhri i dhënë ndaj kërkueses përbënte një ndërhyrje joproporcionale në lirinë e saj të shprehjes”, Gjykata konstatoi se Neni 10.

Jucha dhe Zak kundër Polonisë, Nr. 19127/06, 23 tetor 2012.

Aplikantët, Dorota Jucha dhe Tomasz Żak, janë shtetas polakë që kanë lindur në 1975 dhe 1955 dhe jetojnë respektivisht në Tarnów dhe Lisia Góra (Poloni). Rasti kishte të bënte me një ankesë nga kërkuesit, gazetari dhe kryeredaktori i TEMI-t, gazeta javore në Tarnów, në lidhje me dënimin e tyre në qershor 2005 për shpifje ndaj një këshilltari vendor. Ata kishin botuar një seri artikujsh në 2004, duke kritikuar këshilltarin dhe duke pretenduar se ai kishte shkelur ligjin (ai ishte shpallur fajtor për shpifjen ndaj një gazetari të radios lokale, kishte zbuluar informacione konfidenciale dhe ishte akuzuar për parregullsi financiare në fushatën e tij për President). Aplikantët u mbështetën në Nenin 10 të KEDNJ.

- L -

Lešník kundër Sllovakisë, Nr. 35640/97, 11 Mars 2003.

Në çështjen Lesnik kundër Sllovakisë, gjykatat sllovaqe e dënuan kërkuesin për fyerje të një zyrtari publik të pazgjedhur. Autoriteti kombëtar zbuloi se aplikanti i shkroi letra prokurorit publik, të publikuara më vonë nga një palë e tretë. Autoriteti kombëtar i vlerësoi letrat si shpifëse, fyese dhe të pabazuara në pretendimet e tyre se prokurori u soll në mënyrë abuzive dhe të paligjshme.

Gjykata konstatoi se kishte shkelje të lirisë së shprehjes së kërkuesit, por se shkelja ishte e parashikuar në ligj dhe e nevojshme në një shoqëri demokratike, ndaj, Gjykata vendosi se nuk kishte shkelje të Nenit 10.

Lindon, Otchakovsky-Laurens dhe July kundër Francës [DhL], Nr. 21279/02 dhe 36448/02, 22 tetor 2007.

Gjykata mori në shqyrtim dënimin e drejtorit të gazetës pas botimit të një peticioni të nënshkruar nga 97 shkrimtarë ku kritikohet një dënim për fyerje dhe që riprodhonte fragmente nga novela që ishte konsideruar si fyese nga gjykata. Gjykata vlerësoi se dënimi i drejtorit të gazetës ishte në përputhje me Nenin 10, duke u shprehur se “nuk duket e paarsyeshme që të vlerësohet se ... drejtori i tejkaloj kufijtë e ‘provokimit’ të lejueshëm duke e ribotuar ... fragmentet fyese”. Gjithashtu gjykata vlerëson se, brenda kufijve të përmendur më lart që shkrimet e kundërshtuara nuk ishin thjesht gjykime vlerore, por edhe akuza fakti ...”

Lingens kundër Austrisë (DhL), Nr. 9815/82, 8 korrik 1986.

GJEDNJ konstatoi se dënimi për shpifje i një gazetari që kishte kritikuar një politikan, shkelte lirinë e tij të shprehjes. Peter Lingens, një gazetar austriak, kishte akuzuar Bruno Kreisky, Presidentin e Partisë Socialiste Austriake, për qendrimin e tij akomodues ndaj ish-nazistëve që kishin vazhduar të merrnin pjesë në politikën austriake. Gjykata Evropiane arsyetoi se politikanët dhe zyrtarët e tjerë publikë duhet të tolerojnë një shkallë të lartë kritike për shkak të pozitës së tyre publike në një shoqëri demokratike. Për më tepër, Gjykata vuri në dukje se gazetari po mbulonte çështje politike që ishin me interes të jashtëzakonshëm publik për austriakët dhe se censurimi i artikujve do të pengonte gazetarët e tjerë të kontribuonin në diskutimin publik.

- M -

Makraduli kundër Maqedonisë së Veriut, Nr. 64659/11 24133/13, 19 korrik 2018.

GJEDNJ vlerësoi se dy dënime për shpifje kundër një politikani në ish Republikën Jugosllave të Maqedonisë ishin një kufizim i pajustificueshëm i lirisë së shprehjes. Politikani i opozitës maqedonase ishte akuzuar për shpifje, pasi ai bëri deklarata kritike ndaj kreut të Agjencisë së Sigurisë dhe Kundërzbulimit gjatë konferencave zyrtare për shtyp të partive politike. Ai iu drejtua GJEDNJ pasi gjykatat vendase lanë në fuqi dënimet e tij, duke u shprehur se dënimet nuk ishin një balancim i duhur i të drejtave për lirinë e shprehjes dhe për mbrojtjen e reputacionit. Gjykata theksoi se fjalimi politik gëzon mbrojtje veçanërisht të fortë sipas Konventës dhe se megjithëse politikanët kanë të drejtë që reputacioni i tyre të mbrohet, një “politikan në mënyrë të pashmangshme dhe me vetëdije është i hapur për një shqyrtim të ngushtë të çdo fjale dhe veprë të tij, si nga gazetarët ashtu edhe nga publiku në përgjithësi, dhe ai duhet të shfaqë një shkallë më të madhe tolerance”.

Medžlis Islamske Zajednice Brcko dhe të Tjerët kundër Bosnje dhe Herzegovinës (DhL), Nr.17224/11, 27 qershor 2017.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ mbështeti vlerësimin e Dhomës se nuk kishte pasur shkelje të Nenit 10 nga gjykatat kombëtare në konstatimin se katër organizata kishin dëmtuar reputacionin e znj. M.S., kandidate për drejtore të një stacioni publik radioje, sepse nuk kishin arritur të verifikonin vërtetësinë e pretendimeve të përfshira në një letër që i dërguan zyra të qeverisjes vendore. Dhoma e Madhe kreu një analizë gjithëpërfshirëse për të shqyrtuar nëse ndërhyrja e gjykatave kombëtare ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike në atë që

ishte e justifikuar dhe proporcionale dhe, më pas, nëse një ekuilibër i drejtë midis të drejtave të Nenit 10 të ankuesve dhe znj. M.S. Të drejtat e Nenit 8 ishin cenuar. Në veçanti, u arsyetua se: fakti që pretendimet përmbaheshin në një letër private drejtuar një numri të kufizuar njerëzish nuk e eliminoi efektin e dëmit të mundshëm, ndërkohë që publikimi pasues i tyre kishte potencialin ta përkeqësonte atë dëm; aplikantëve, ashtu si shtypi, iu kërkua të verifikonin vërtetësinë e pretendimeve të tyre; dhe se urdhri për dhënien e dëmshpërblimit të përbashkët prej 1,280 Eurosh kundër ankuesve dhe që kërkonte që ata të tërhiqnin letrën brenda pesëmbëdhjetë ditëve ishte proporcionale.

Mengi kundër Turqisë, Nr. 13471/05 38787/07, 27 nëntor 2012.

Kërkuesi, Nesibe Ruhat Mengi, është një shtetase turke, e lindur në vitin 1951 që jeton në Stamboll. Ajo është gazetare dhe autore e një sërë librash. Në vitin 2003 ajo shkroi një seri artikujsh në një gazetë të përditshme, Vatan, që kritikonte anëtarët e grupit të komisionit për hartimin e një Kodi të ri Penal sepse drafti i ri propozonte ulje të dënimeve për disa vepra penale të kryera ndaj grave dhe fëmijëve, si vrasjet për nder dhe përdhunimi. Çështja kishte të bënte me ankesën e saj në lidhje me procedurat civile që pasuan kundër saj për shpifje nga anëtarët e komisionit dhe në të cilin ajo kishte qenë urdhëruar t'u paguajë atyre dëme të konsiderueshme. Gjykata konstatoi shkelje të Nenit 10 sepse opinionet e saj kishin një bazë faktike.

Mirosław Garlicki kundër Polonisë, Nr. 36921/07, 14 qershor 2011.

Në çështjen Mirosław Garlicky, kërkuesi ishte një mjek kirurg, i cili u arrestua me bujë para spitalit. Ai iu drejtua Gjykatës, duke pretenduar cenim të reputacionit nga mënyra e arrestimit të tij publik. Në këtë çështje Gjykata rikujton se vënia në pranga nuk shkakton zakonisht një çështje sipas nenit 3 të Konventës ("trajtim degradues") nëse nuk përfshin përdorimin e forcës ose ekspozimin publik, duke tejkaluar atë që në mënyrë të arsyeshme, duke u

konsideruar e nevojshme sipas rrethanave. Në lidhje me këtë, është e rëndësishme për shembull nëse ka arsye për të besuar se personi në fjalë do t'i rezistonte arrestimit ose arratisjes, do të shkaktonte lëndime ose dëmtime ose do të dëmtonte provat. Gjykata vëren se në çështjen në fjalë ankuesi nuk e kundërshtoi prangosjen e tij. Ai u ankua për të gjithë gamën e masave të aplikuara nga autoritetet gjatë arrestimit të tij, si ekspozimi i zgjatur në publik, filmimi i arrestimit të tij dhe përdorimi i regjistrimeve për të shkaktuar bujë mediatike në rastin e tij. Për më tepër, autoritetet përdorën një duzinë oficerë të maskuar dhe të armatosur për të arrestuar aplikantin, megjithëse duket se ai nuk paraqiste një rrezik të veçantë sigurie. Gjykata vlerëson se zbatimi kumulativ i të gjitha atyre masave tejkalon shkallën e zakonshme të poshtërimit që është e natyrshme në çdo arrestim dhe ndalim dhe sjell një situatë të tillë, brenda kuadrit të trajtimit poshtërues të ndaluar nga neni 3 i Konventës. Kur rrethanat e një rasti, të tilla si mënyra e arrestimit të një personi dhe veprimet e autoriteteve që synojnë të publikojnë çështjen gjerësisht, krijojnë arsye legjitime për të supozuar se veprimet e autoriteteve ishin të motivuara nga arsye politike, Gjykata duhet t'i nënshtrojë situata të tilla një shqyrtimi të veçantë.

Mosley kundër Mbretërisë së Bashkuar, Nr. 48009/08, 10 maj 2011.

Tek Mosley kundër Mbretërisë së Bashkuar, ankesa ishte bërë nga një individ i cili kishte marrë kompensim monetar nga gjykatat vendase për shkak të cenimit të privatësisë së tij nga një artikull gazete në lidhje me aktivitetet seksuale në të cilat ai ishte përfshirë privatisht. Ankuesi kishte përfutur një dëmshpërblim nga gjykatat vendase për cenim të së drejtës së tij të privatësisë. Ankuesi pretendoi para GJEDNJ se, për të mbrojtur në mënyrë adekuate privatësinë, Mbretëria e Bashkuar kishte për detyrë t'u kërkonte botuesve të njoftonin subjektet përpara publikimit të artikujve në lidhje me jetën e tyre private, në mënyrë që t'u jepte atyre mundësinë për të kërkuar një urdhër ndalimi përpara publikimit.

Gjykata arsyetoi se duhej treguar kujdes i veçantë gjatë shqyrtimit të kufizimeve, të cilat mund të veprojnë si një formë censure përpara publikimit. Duke pasur parasysh efektin shqetësues që mund të shkaktojë ekzistenca e detyrimit për njoftim paraprak, dyshimeve në lidhje me efektshmërinë e tij dhe lirisë së madhe të veprimit në atë fushë, GJEDNJ doli në përfundimin se ekzistenca e një norme ligjore detyruese për njoftim paraprak, nuk parashikohej nga Neni 8. Për rrjedhojë, Gjykata vendosi se nuk kishte pasur asnjë shkelje të Nenit 8.

Morice kundër Francës (DhL), Nr. 29369/10, 23 prill 2015.

Dhoma e Madhe e GJEDNJ vendosi njëzëri se vendimi kundër z. Morice për shpifje ishte një ndërhyrje joproporcionale në lirinë e tij të shprehjes, dhe për këtë arsye jo “e nevojshme në një shoqëri demokratike”, duke rezultuar në shkeje të Nenit 10. Ky rast ishte vendimi përfundimtar në një çështje të referuar në Dhomën e Madhe nga Seksioni i Pestë i GJEDNJ, i cili më 25 maj 2014 konstatoi se dënimi i një avokati, z. Morice, për shpifje publike ndaj një gjyqtari nuk ishte në kundërshtim me Nenin 10 të KEDNJ. Ky rast kishte të bënte me mënyrën se si avokatët mund të përdornin lirinë e tyre të shprehjes për të komentuar veprimet e zyrtarëve gjyqësorë dhe administrimin e drejtësisë. Z. Morice u dënua për shpifje publike të një gjyqtari bazuar në një artikull në gazetën e përditshme *Le Monde*, ku thuhej se z. Morice, në cilësinë e tij si avokat, kishte sfiduar “fuqishëm” një gjyqtare përpara Ministrit të Drejtësisë, duke e akuzuar atë për një “sjellje që ishte krejtësisht në kundërshtim me parimet e paanshmërisë dhe besnikërisë”. Në vendimin përfundimtar, Dhoma e Madhe, duke marrë parasysh efektin e mundshëm frenues nga dënimi penal të z. Morice dhe gjithashtu duke marrë parasysh rolin e rëndësishëm të avokatëve në kritikimin e mosfunksionimeve brenda administrimit të drejtësisë dhe informimin e publikut, konstatoi se ishte shkelur Neni 10 i Konventës.

Muller kundër Zvicrës, Nr. 10737/84, 24 maj 1988.

GJEDNJ u shpreh se vendosja e një gjobe ndaj një grupi artistësh për piktura të turpshme nuk përbën shkelje të lirisë së shprehjes. Josef Felix Müller dhe nëntë artistë të tjerë shfaqën piktura që përshkruanin fellacion, sodominë dhe seksin njeri-kafshë në ish-Seminarin e Madh në Friburg. Ndaj artistëve u bë një denoncim me arsyetimin se pikturat ishin të pahijshme dhe u pasua me gjobë pas procedimit penal. Gjykata arsyetoi duke përcaktuar fjalën “të turpshme” dhe duke e përdorur atë për të njohur konceptet e moralit seksual në ndryshim të vazhdueshëm, dhe kështu nuk e gjeti gjobën si të paarsyeshme.

- N -

Nikula kundër Finlandës, Nr.31611/96, 21 Mars 2002.

Ky rast kishte të bënte me fyerjet e drejtuara kundër një prokurori. Gjykata u shpreh se: nëpunësit civilë në cilësi zyrtare janë, ashtu si politikanët, subjekt i kufijve më të gjerë të kritikës së pranueshme. Pa dyshim, në disa rrethana, këta kufij mund të jenë më të gjerë sa u takon nëpunësve civilë që ushtrojnë kompetencat e tyre sesa në raport me individët privatë. Megjithatë, nuk mund të thuhet se nëpunësit civilë janë të hapur me vetëdije ndaj kontrollit të çdo fjale apo veprimi në atë shkallë që janë politikanët dhe për pasojë, duhen trajtuar njësoj me këta të fundit kur bëhet fjalë për kritikën ndaj veprimeve të tyre.

Nilsen dhe Johsen kundër Norvegjisë (DhL), Nr. 23118/93, 25 nëntor 1999.

Në këtë çështje, Gjykata nuk ra dakord se “mbështetur” në veprimtarinë e tij si ekspert i caktuar nga qeveria, Z. Bratholm mund të krahasohej

me një politikan që duhej të shfaqte një shkallë më të lartë tolerance”. Ajo mbajti qëndrimin se “ishte më shumë çfarë ai kishte bërë përtej këtij funksioni, nëpërmjet pjesëmarrjes së tij në debatin publik”, që kishte rëndësi për çështjen.

- O -

Oberschlick kundër Austrisë (nr. 1) (DhL), Nr. 11662/85, 23 maj 1991.

Kjo është nga çështjet ku shkaku i sigurisë kombëtare u përdor për të refuzuar aksesin në informacioni. Në vitin 1986, gazetat deklaruan synimin e tyre për të publikuar pjesë nga “Spycatcher”, një libër nga Peter Wright, një agent në pension i shërbimeve sekrete. Në këtë moment libri nuk ishte botuar ende. Ai përfshinte një raport mbi aktivitetet e konsideruara të paligjshme të shërbimit të fshehtë britanik dhe agentëve të tij. Ai pohoi që MI5 kishte përgjuar të gjitha konferencat ndërkombëtare në Londër përgjatë viteve 1950 dhe 1960, si dhe bisedimet për pavarësinë e Zimbabves në vitin 1979; që MI5 kishte përgjuar diplomatë në Francë, Gjermani, Greqi dhe Indonezi, si dhe suitën e hotelit të Hrushovit gjatë vizitës së tij në Britani në vitin 1950; që MI5 kishte hyrë me forcë dhe vendosur përgjues në konsullatat sovjetike jashtë shtetit; që MI5 ishte përpjekur pa sukses të vriste Presidentin Nasser të Egjiptit në momentin e krizës së Suezit; që MI5 kishte ngritur kurth ndaj Harold Wilson-it gjatë mandatit të tij si kryeministër nga viti 1974 deri 1976; dhe që MI5 i kishte kanalizuar burimet e veta për të hetuar grupimet politike të majta në Britani. Prokurori i përgjithshëm u kërkoi gjykatave të ndalonin publikimin. Në korrik 1986, gjykatat nxorën një urdhër të përkohshëm që i pengonte gazetat të publikonin në lidhje gjatë zhvillimit të procesit. Në korrik 1987 libri u botua në SHBA dhe kopje të tij qarkullonin edhe në Mbretërinë e Bashkuar. Megjithatë, urdhrat e përkohshëm ndaj gazetave u mbajtën në fuqi deri në vitin 1988, kur Dhoma e Lordëve

refuzoi të miratonte urdhrin e përhershëm të kërkuar nga prokurori i përgjithshëm. “The Observer” dhe “The Guardian” u ankuan në GJEDNJ ndaj masave të përkohshme. Qeveria britanike argumentoi që në momentin kur u urdhëruan masat e përkohshme, informacioni ku Peter Wright kishte akses ishte konfidencial. Nëse do të botohej ky informacion, shërbimi i fshehtë britanik, agjentët e tij dhe palët e treta do të pësonin dëme të konsiderueshme pas identifikimit të agjentëve; marrëdhëniet me vendet aleate, organizatat dhe të tjerë do të dëmtoheshin; dhe këta nuk do të besonin më në shërbimin e fshehtë britanik. Qeveria paraqiti argumentin që ka pasur rrezik që agjentë të tjerë të tanishëm ose të mëparshëm do të pasonin vepërimin e z. Wright. Për periudhën pas publikimit, qeveria u mbështet në nevojën e garantimit të shteteve aleate për mbrojtjen efektive të informacionit nga shërbimet e fshehta britanike. Sipas qeverisë, e vetmja mënyrë për të dhënë një garanci të tillë ishte për ta bërë të qartë që oficerët që kërcënonin të shkelnin detyrimin e tyre të përjetshëm të konfidencialitetit do të përballeshin me akuza gjyqësore.

GJEDNJ vlerësoi se libri i Wright ka shkelur detyrën e tij për të mbajtur sekretet shtetërore konfidenciale. Megjithatë, për shkak se libri ishte botuar tashmë në SHBA, përpjekja për të ndaluar librin për të çuar përpara qëllimin legjitim të mbajtjes së sekretit shtetëror konfidencial nuk ishte në proporcion me veprimet që ata po bënin në lidhje me lirinë e tij të shprehjes.

Odièvre kunder Francës (DhL), Nr.42326/98, 13 shkurt 2002.

Kërkuesja ka lindur në vitin 1965. Ajo u braktis nga nëna e saj natyrale në lindje. Nëna e saj kërkoi që identiteti i saj të mbahej i fshehtë nga aplikanti, i cili u vendos nën kujdesin shtetëror dhe më vonë u adoptua nën një urdhër të plotë birësimi. Më pas, kërkuesja u përpoq të zbulonte identitetin e prindërve dhe vëllezërve të saj natyrorë, por ishte në gjendje të merrte vetëm informacione joidentifikuese për familjen e saj natyrore. Në këtë çështje u diskutua refuzimi për të zbuluar identitetin e prindërve biologjikë

Gjykata nuk gjeti shkelje të Nenit 8 me refuzimin e informacionit duke argumentuar se qëllimi i aplikantit ishte të zbulonte rrethanat në të cilat ajo kishte lindur dhe ishte braktisur, duke përfshirë identitetin e prindërve dhe vëllezërve të saj natyrorë. Lindja, dhe në veçanti rrethanat në të cilat lindi fëmija, përbënin pjesë të jetës private të fëmijës, dhe më pas të të rriturit, të garantuar nga Neni 8 i Konventës, i cili për rrjedhojë ishte i zbatueshëm në çështjen përpara Gjykatës.

Neni 8 i Konventës zbatohet si për fëmijën ashtu edhe për nënën. E drejta për të ditur origjinën e dikujt rrjedh nga një interpretim i gjerë i fushës së nocionit të jetës private. Interesi jetik i fëmijës në zhvillimin e tij personal ishte gjithashtu i njohur gjerësisht në skemën e përgjithshme të Konventës. Nga ana tjetër, duhej të njihej interesi i një gruaje për të mbetur anonime për të mbrojtur shëndetin e saj duke lindur në kushte të përshtatshme mjekësore. Çështja kishte të bënte me interesat private të dy të rriturve që nuk ishin lehtësisht të pajtueshme. Problemi i lindjeve anonime ngriti edhe çështjen e mbrojtjes së palëve të treta, në thelb të prindërve birësues, babait dhe anëtarëve të tjerë të familjes natyrore, secili prej të cilëve kishte gjithashtu të drejtën e respektimit të jetës së tij private dhe familjare.

Në dritën e atij diversiteti praktik, shteteve duhej t'u jepej një hapësirë vlerësimi për të vendosur se cilat masa ishin të përshtatshme për të siguruar që të drejtat e garantuara nga Konventa t'i siguroheshin të gjithëve brenda juridiksionit të tyre. Në rastin konkret, legjislacioni francez synonte të mbronte interesin e përgjithshëm dhe të drejtën për respektimin e jetës. Kërkuases i ishte dhënë akses në informacione joidentifikuese për nënën dhe familjen e saj natyrore që i mundësoi asaj të gjurmonte disa nga rrënjët e saj, duke siguruar njëkohësisht mbrojtjen e interesave të palëve të treta. Përveç kësaj, legjislacioni i fundit i miratuar më 22 janar 2002 mundësoi heqjen e konfidencialitetit dhe ngritjen e një organi të posaçëm për të lehtësuar kërkimin e informacionit rreth origjinës biologjike. Kërkuësja tani mund ta përdorte atë legjislacion për të kërkuar zbulimin e identitetit të nënës

së saj, me kusht që të merrej pëlqimi i kësaj të fundit për të siguruar që nevoja e nënës për mbrojtje dhe kërkesa legjitime e kërkueses ishin pajtuar në mënyrë të drejtë. Kështu, Franca nuk e kishte tejkaluar kufirin e vlerësimit që duhej t'i jepej duke pasur parasysh natyrën komplekse dhe të ndjeshme të çështjes së aksesit në informacionin për origjinën e dikujt, që kishte të bënte me çështje të tilla si e drejta për të njohur historinë personale, zgjedhjet e prindërit natyrorë, lidhjet ekzistuese familjare dhe prindërit birësues.

Onorato kundër Italisë, Nr.26218/06, 24 maj 2011.

Kërkuesi, Pierluigi Onorato, është një gjyqtar italian i lindur në 1938 dhe jetonte në Fiesole (Itali). Ai pretendoi se një deputet ka bërë shpifje nëpër deklarata shtypi. Duke u mbështetur në nenin 6 § 1 (qasja në gjykatë) të Konventës, ai u ankua se nuk kishte mundur të ngrejë procedime për shpifje kundër deputetit për shkak të imunitetit parlamentar të këtij të fundit sipas Kushtetutës.

Në këtë çështje, Gjykata gjeti shkelje të aksesit në gjykatë duke vërejtur se komentet e senatorit Dell'Utri kishin të bënin me mënyrën në të cilën ankuesi kishte ushtruar veprimtarinë e tij gjyqësore dhe vunë në dyshim cilësitë e paanshmërisë dhe objektivitetit, të qenësishme për një magjistrat. Në këtë mënyrë, Dell'Utri nuk shprehte opinione të një natyre politike në lidhje me marrëdhëniet midis gjyqësorit dhe pushtetit ekzekutiv, por i atribuoi kërkuesit sjellje specifike dhe fajtores.

- P -

Peruzzi kundër Italisë, Nr. 39294/09, 30 qershor 2015.

Në shtator të vitit 2001 Z. Peruzzi i shkroi Këshillit të Lartë të Gjyqësorit, duke u ankuar për sjelljen e gjyqtarit X të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor

të Luccas. Gjyqtari X parashtrroi një ankesë kundër Z. Peruzzi, për veprën penale të shpifjes. Z. Peruzzi u akuzua për fyerje, pasi gjyqtari X kishte marrë edhe një kopje të letrës në qarkullim dhe fillimisht u dënua me katër muaj burg për veprën penale të shpifjes dhe fyerjes. Gjykata e Apelit të Genoas zëvendësoi dënimin me burg me një gjobë prej 400 Euro dhe u urdhërua të paguante shumën prej 15,000 Euro për dëmin jopasuror ndaj gjyqtarit X. Më 25 maj 2009, Peruzzi e çoi çështjen në GJEDNJ, duke pretenduar se dënimi i tij ishte shkelje e Nenit 10. Më 30 qershor 2015, GJEDNJ mori vendimin se dënimi i Peruzzi nga Gjykata e Genovas ishte proporcional dhe se të drejtat e tij në Nenin 10 për lirinë e shprehjes nuk ishin shkelur. Gjykata vërejti se dënimi me burg i vendosur fillimisht ndaj Z. Peruzzi ishte zëvendësuar në apel nga një gjobë e vogël prej 400 Euro. Në mënyrë të ngjashme, masa e shpërblimit të drejtë dhënë për gjyqtarin X prej 15,000 Eurosh, nuk mund të konsiderohet si e ekzagjruar. Gjykata, arriti në përfundimin se dënimi i Z. Peruzzi për shënimet shpifëse të bëra në letrën e tij të shpërndarë kudo, dhe dënimi i caktuar ndaj tij, nuk ishin në proporcion me ndjekjen e qëllimit legjitim dhe se arsyet e dhëna nga gjykatat italiane ishin “të rëndësishme dhe të mjaftueshme” për të justifikuar marrjen e këtyre masave. Ndërhyrja në të lirinë e shprehjes të Z. Peruzzi, në mënyrë të arsyeshme mund të konsiderohet “e nevojshme në një shoqëri demokratike” për të mbrojtur dinjitetin e të tjerëve dhe për të garantuar autoritetin dhe paanshmërinë e pushtetit gjyqësor në kuptim të Nenit 10 (2).

Pedersen dhe Baadsgaard kundër Danimarkës, Nr. 68693/01, 14 tetor 2004.

Në këtë rast, Gjykata u shpreh se: edhe pse Kryeinspektori ishte subjekt i kufijve më të gjerë të kritikës së pranueshme sesa një individ privat, duke qenë zyrtar publik, zyrtar i lartë policie dhe drejtues i skuadrës së policisë që kishte kryer vërtet një hetim penal të diskutueshëm, ai nuk mund të trajtohej në të njëjtin nivel

me politikanët kur bëhej fjalë për diskutimin publik të veprimeve të tij. Aq më pak mund të jetë kështu, duke qenë se akuza e tejkalonte konceptin e “kritikës ndaj punës së Kryeinspektorit si drejtues i hetimit në rastin konkret” ... dhe arrinte deri në akuzën se kishte kryer një vepër të rëndë penale. Kështu, në mënyrë të pashmangshme kjo jo vetëm paragjykonte besimin e publikut tek ai, por po ashtu shpërfillte të drejtën e prezumimit të pafajësisë derisa të provohej fajtor, sipas ligjit. Ashtu siç përmendet më lart, në disa raste, natyra e funksionit (për shembull, i lartë ose me profil të lartë) që kryhet nga një zyrtar publik mund të tregojë nivelin e kritikës që konsiderohet si e pranueshme.

Petrina kundër Rumanisë, Nr. 78060/01, 14 tetor 2008.

Kërkuesi, një politikan, pretendonte se kishte qenë agjent i Securitate në një program televiziv që fliste për një projektligj në lidhje me aksesin në informacionin e ruajtur në arkivat e ish-shërbimeve të sigurimit të shtetit (“Securitate”) dhe dy artikuj pasues në një revistë humoristike. Ai ka bërë dy kallëzime penale kundër gazetarëve në fjalë për fyerje dhe shpifje. Dy gazetarët u shpallën të pafajshëm, i pari për shkak se vërejtjet e kundërshtuara ishin të përgjithshme dhe të paqarta, gjë që përjashtonte përgjegjësinë penale në mungesë të qëllimit, dhe e dyta sepse nuk ishte bërë asnjë akuzë e saktë dhe e detajuar kundër kërkuesit në revistë, e cila gjithmonë kishte efekt pozitiv në shoqëri. Një certifikatë e lëshuar katër vjet më vonë nga këshilli kombëtar i krijuar për të shqyrtuar arkivat e Securitate deklaronte se aplikanti nuk ishte i listuar si bashkëpunëtor i asaj organizate.

Debati ishte shumë i rëndësishëm për shoqërinë rumune pasi bashkëpunimi i politikanëve me Securitate ishte një çështje shumë e ndjeshme sociale dhe morale në kontekstin historik rumun. Megjithatë, pavarësisht nga karakteri satirik i revistës, artikujt në

fjalë kishin mundur të ofendonin kërkuesin, pasi nuk kishte asnjë provë që ai t'i përkiste ndonjëherë asaj organizate. Mesazhi që ata përmbanin ishte i qartë dhe i drejtpërdrejtë, pa asnjë notë ironike apo humoristike. Vërejtjet e kundërshtuara bënin akuza që kishin të bënin drejtpërdrejt me kërkuesin në cilësinë e tij personale dhe jo profesionale. Rrjedhimisht, ky nuk ishte rasti i gazetarëve që kënaqeshin me masën e ekzagjerimit apo provokimit që u lejuan në kontekstin e lirisë së shtypit. Realiteti ishte keqinterpretuar, pa ndonjë bazë faktike. Gazetarët kishin tejkaluar kufijtë e pranueshëm duke e akuzuar kërkuesin, në një kohë kur nuk kishte kornizë legislative që lejonte aksesin e publikut në dosjet e Securitate, se i përkiste një grupi që kishte përdorur represion dhe terror për të ndihmuar regjimin e mëparshëm të nënshtronte kundërshtarët politikë. Në këto rrethana, Gjykata nuk ishte e bindur që arsyet e dhëna nga gjykatat vendase për mbrojtjen e lirisë së shprehjes ishin të mjaftueshme për të pasur përparësi ndaj reputacionit të ankuesit. Rrjedhimisht, ata nuk kishin arritur një ekuilibër të drejtë midis interesave konkurruese në lojë.

Pfeifer kundër Austrisë, Nr. 12556/03, 15 nëntor 2007.

Në çështjen Pfeifer kundër Austrisë, Gjykata gjeti shkelje të së drejtës së një të burgosuri për fshehtësinë e korespondencës. Fshirja e disa pasazheve në letra dërguar të burgosurve u gjet një ndërhyrje e padiskutueshme në të drejtën e aplikantëve për respektimin e korespondencës së tyre. Masat që duhet të merren në këto raste duhet të jenë në përputhje me ligjin dhe të ndjekin qëllime legjitime sic janë mbrojtja e të drejtave të të tjerëve dhe parandalimi i krimit.

Nëse ndërhyrja është e nevojshme si një masë kontrolli mbi korespondencën e të burgosurve, ajo duhet të jetë në përputhje me Konventën dhe nuk duhet të tejkalojë atë që kërkohet nga qëllimet legjitime të ndjekura.

Prager dhe Oberchlick kundër Austrisë Nr. 15974/90, 26 prill 1994.

Gjykata pohoi se, si garantues i drejtësisë, një vlerë themelore në një shtet që sundohet nga ligji ... gjyqësori duhet të gëzojë besimin e publikut, nëse do të duhet t'i kryejë me sukses detyrat e tij. Për rrjedhojë, mund të jetë e nevojshme që ky besim të mbrohet nga sulmet shkatërruese që janë në themel të pabaza, posaçërisht duke pasur parasysh faktin se gjyqtarët që janë kritikuar i nënshtrohen detyrimit për të qenë të rezervuar, sipas të cilit gjyqtarit nuk i lejohet ti përgjigjet kritikave.”

Megjithatë, siç e theksoi edhe Gjykata, mbetet fakt çështja që shtypi “është një nga mjetet me anë të të cilit politikanët dhe opinionioni publik mund të vërtetojnë se gjyqtarët po përmbushin përgjegjësitë e tyre në mënyrë të tillë që të jetë në përputhje me qëllimin, çka përbën bazën e detyrës që u është besuar”.

Polanco Torres dhe Movilla Polanco kundër Spanjës, 34147/06, 21 shtator 2010.

Gazeta spanjolle El Mundo botoi një artikull shpifës ndaj kërkuesve. Artikulli bazohej në disqe kompjuterike të llogarive të kompanisë të vërtetuar nga një kontabilist i shkarkuar nga kompania. Gjykata Kushtetuese spanjolle kishte zbatuar një parim përkatës të ligjit spanjoll të përshkruar si “kujdesi i duhur”, domethënë që nëse një publikim i tillë do të mbrohet, gazetari përgjegjës për të duhet të ketë ndërmarrë “hapa efektive” për të verifikuar informacionin e publikuar. Gjetja e Gjykatës Kushtetuese spanjolle se kërkesa e kujdesit të duhur ishte përmbushur gjeti mbështetje. Gjykata kur shqyrtoi kufizimet në lirinë e shprehjes sipas Nenit 10, identifikoi si çështje relevante të nevojshme për të mbrojtur reputacionin e të tjerëve ‘shkallën e shpifjes së përfshirë’ dhe ‘çështja e të diturit se në çfarë pike media mund t’i konsiderojë në mënyrë të arsyeshme burimet si të besueshme për akuzat’. Kjo e fundit duhej konsideruar nga këndvështrimi i gazetarëve të asaj kohe.

- R -

Refah Partisi dhe të Tjerët kundër Turqisë (DhL), Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98, 41344/98, 13 shkurt 2003.

Në çështjen Partia Socialiste dhe të tjerët kundër Turqisë, gjykata vendosi se Turqia kishte shkelur Nenin 11, i cili mbron lirinë e organizimit, kur Gjykata Kushtetuese e Turqisë urdhëroi mbylljen e Partisë në vitin 1992. Gjykata e lidhi ngushtë Nenin 11, mbrojtjen e lirisë së organizimit me Nenin 10 atë të lirisë së shprehjes.

Rungainis kundër Letonisë, Nr. 40597/08, 14 qershor 2018.

GJEDNJ nuk gjeti shkelje të Nenit 10 në rastin e një drejtori banke letoneze, ku ai u urdhërua të paguante dëmshpërblim për shpifjen ndaj ish-presidentit të bankës. Drejtori kishte përgatitur një raport të brendshëm që zbulonte se paratë i ishin paguar një agjencie reklamash pa dokumente mbështetëse dhe ai bëri komente për shtypin që implikonin se ish-presidenti ishte përfshirë në këtë shpërdorim fondesh. Më pas u kryen dy kontrole në bankë që dolën në përfundimin se nuk kishte parregullsi në lidhje me pagesat për agjencinë reklamuese. Drejtori u padit për shpifje nga ish-presidenti dhe u urdhërua të paguajë rreth 14,000 Euro dëmshpërblim. Gjatë proceseve të brendshme, drejtori pranoi se komentet e tij për shtypin ishin të gabuara. GJEDNJ konstatoi se raporti fillestar dhe pretendimet e drejtorit për shtypin nuk kishin një bazë të mjaftueshme faktike dhe se ai kishte tejkalluar kufijtë e kritikave të pranueshme në lidhje me ish-presidentin e bankës. Gjykata Evropiane mori parasysh, ndër të tjera, pozicionin e drejtorit në bankë dhe faktin që shtypi mund të mbështetej në besueshmërinë e një personi të tillë kur riprodhonte pretendimet e tij. Gjykata arriti në përfundimin se gjykatat letoneze kishin vendosur një ekuilibër të drejtë midis të drejtës për lirinë e shprehjes dhe të drejtës për reputacion dhe, për rrjedhojë, nuk gjetën shkelje të Nenit 10 të Konventës.

- S -

Sanocki kundër Polonisë, Nr. 28949/03, 17 korrik 2007.

Në çështjen Sanocki kundër Polonisë, Gjykata theksoi se megjithëse politikanët duhet të pranojnë kritika më të gjera, ata duhet të jenë në gjendje të mbrohen kur çmojnë se një botim që hedh dyshime mbi personin e tyre është i pavërtetë dhe mund të çorientojë publikun përsa i takon mënyrës së tyre të ushtrimit të pushtetit.

Scharsach dhe News Verlagsgesellschaft kundër Austrisë, Nr. 39394/98, 13 nëntor 2003.

Në çështjen Scharsach dhe News Verlagsgesellschaft kundër Austrisë, Gjykata konstatoi se edhe pse gjoba (e pezulluar) e aplikantit të parë “ishte në kufirin më të ulët të gjobave të mundshme dhe ishte pezulluar në këmbim të një periudhë prove trevjeçare, ajo ishte dënim sipas legjislacionit penal, i regjistruar në dosjen penale të aplikantit të parë dhe si i itillë mund të kishte efekt frenues.

Sedletska kundër Ukrainës, Nr. 42634/18, 1 prill 2021

Kërkuesja është gazetare dhe kryeredaktore e një programi që fokusohet në korrupsionin, ndër të tjera, edhe të prokurorëve dhe politikanëve të rangut të lartë në botë. Në gusht 2018, në kuadrin e procedimit penal kundër një zyrtari publik, një gjyqtar i rrethit kishte lejuar hetuesit përdorimin e të dhënave të telefonit celular të kërkuesve nga 16 nëntor 2017. Në shtator 2018, vendimi u anulua nga Gjykata e Apelit. Gjykata e Apelit megjithatë autorizoi hetuesin për akses të përkohshëm në të dhënat, në lidhje me kohët e fundit dhe aplikimin e aplikacionit, në afërsi të gjashtë rrugëve në Kiev. Kërkuesja u ankua në bazë të Nenit 10 të Konventës, të marrë vetëm dhe në lidhje me Nenin 13, për veprimet e autoriteteve ukrainase për të ndërhyrë

në të drejtën e saj për të marrë informacion dhe ide duke aksesuar komunikimin e saj në telefon, duke theksuar se aktivitete të tilla mund të bëjnë që autoritetet të identifikojnë burimet e saj gazetareske, duke vënë në rrezik aktivitetin e saj gazetaresk. Ajo gjithashtu argumentoi se autorizimet për mbledhjen e të dhënave ishin joproporcionale. Gjykata konstatoi shkelje të Nenit 10. Më parë, në shtator 2018, Gjykata pranoi masën e përkohshme sipas Rregullit 39 të Rregullores së Gjykatës.

Skakla kundër Polonisë, Nr. 43425/98, 27 maj 2003.

Në këtë çështje u diskutua dënimi për fyerje të gjyqtarëve nëpërmjet një letre. Gjatë vuajtjes së dënimit me burg, kërkuesi i shkroi Kryetarit të Gjykatës Rajonale ku u ankua ndaj një gjyqtari që i ishte përgjigjur një letre të mëparshme që ai kishte shkruar. Kërkuesi përdori terma të tillë si “klounët e papërgjegjshëm” dhe “budalla”. Ai u dënua për fyerje të një autoriteti shtetëror, përkatësisht të gjithë gjyqtarëve të Divizionit të përmendur si dhe një gjyqtari individual të paidentifikuar. Ai u dënua me 8 muaj burgim. Apelet e tij ishin të pasuksesshme.

GJEDNJ gjeti shkelje të Nenit 10 të Konventës duke arsyetuar se gjykatat nuk janë të imunizuara nga kritika dhe shqyrtimi, por duhet bërë një dallim i qartë ndërmjet kritikës dhe fyerjes. Nëse qëllimi i vetëm është fyerja e një gjykate ose anëtarëve të saj, një dënim i përshtatshëm në parim nuk do të përbënte shkelje të Nenit 10. Ankuesi përdori qartë fjalë fyese dhe toni i letrës së tij në tërësi ishte poshtërues. Madje, ai nuk ka formuluar asnjë ankesë konkrete. Megjithatë, natyra dhe ashpërsia e dënimit janë faktorë të rëndësishëm dhe dënimi me burg i shqiptuar ishte një masë e ashpër, veçanërisht duke marrë parasysh se kërkuesi nuk ishte dënuar më parë për një vepër të tillë. Në këto rrethana, interesi i mbrojtur ishte mjaft i rëndësishëm për të justifikuar kufizimet e lirisë së shprehjes dhe një dënim i përshtatshëm nuk do të përbënte shkelje. Megjithatë, dënimi aktual në rastin aktual ishte në mënyrë disproporcionale i rëndë, duke e tejkaluar seriozitetin e veprës penale.

Steel dhe Morris kundër Mbretërisë së Bashkuar, Nr. 68416/01, 15 shkurt 2005.

Në çështjen Steel dhe Morris kundër Mbretërisë së Bashkuar, kur Gjykata shqyrtoi barrën e provës që iu ishte lënë dy aktivistëve të fushatës që kishin shpërndarë fletëpalosje kritike kundër korporatës McDonald's, Gjykata gjeti shkelje të Nenit 10. Gjykata vërejti se “si rezultat i ligjit siç ishte në fuqi në Angli dhe Uells, aplikantët kishin zgjedhjen ose të tërhiqnin fletëpalosjen dhe t'i kërkonin ndjesë McDonald's-it ose të mbanin barrën e të provuarit, pa ndihmë ligjore, të së vërtetës së akuzave që përmbante ajo”. Gjykata ishte shumë kritike kundrejt “shkallës së madhe dhe kompleksitetit të kësaj sipërmarrjeje” dhe doli në përfundimin se nuk ishte vendosur ekuilibri i duhur midis nevojave kundërshtuese të palëve.

Stoll kundër Zvicrës [DhL], Nr. 69698/01, 10 dhjetor 2007.

GJEDNJ e ka përkrahur përherë rolin e medias dhe ka mbështetur gazetarinë e përgjegjshme ose “me mirëbesim” dhe ka shpjeguar vendosjen gjithnjë e më shumë të theksit në etikën gazetareske dhe kodet e etikës. Këto konsiderata luajnë një rol veçanërisht të rëndësishëm ditët e sotme, duke pasur parasysh ndikimin që ushtron media në shoqërinë bashkëkohore kodet e etikës, ato jo vetëm që informojnë, por edhe mund të sugjerojnë me mënyrën sesi e paraqesin informacionin sesi duhet vlerësuar ai. Në një botë në të cilën individit përballet me sasi të mëdha informacioni që qarkullojnë me anë të medias tradicionale dhe elektronike dhe përfshijnë një numër gjithnjë e më të madh aktorësh, monitorimi i respektimit të etikës gazetareske merr rëndësi më të madhe.

Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar (DhL), Nr. 6538/74, 6 nëntor 1980.

GJEDNJ vendosi se një urdhër që ndalonte Sunday Times nga botimi i një artikulli në lidhje me një marrëveshje që negociohej jashtë gjykatës,

shkelte lirinë e saj të shprehjes. Në vitin 1972, gazeta britanike Sunday Times botoi artikuj në lidhje me negociatat e zgjidhjes për “fëmijët e talidomidit”, pas përdorimit të ilaçit talidomide nga gratë shtatzëna, i cili rezultoi në defekte të rënda të lindjes. Gazeta kishte kritikuar propozimet e zgjidhjes dhe më pas, një urdhër u lëshua bazuar në pretendimin se botimet e ardhshme do të përbënin shpërfillje të gjykatës. Megjithatë Gjykata konstatoi se ndërhyrja ishte e ndaluar me ligj dhe ndiqte qëllimin legjitim për të mbrojtur paanshmërinë dhe autoritetin e gjyqësorit, ajo nuk ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike. Gjykata vërejti se e drejta për lirinë e shprehjes garanton jo vetëm lirinë e shtypit për të informuar publikun, por edhe të drejtën e publikut për t’u informuar siç duhet, dhe fatkeqësia e talidomidit ishte një çështje e padiskutueshme e shqetësimit publik. Gjykata vuri në dukje se artikulli ishte i moderuar dhe i balancuar në argumentet e tij për një temë që ishte debatuar gjerësisht në shoqëri dhe për këtë arsye rreziku i cenimit të autoritetit të gjyqësorit ishte minimal. Gjykata arriti në përfundimin se ndërhyrja nuk korrespondonte me një nevojë sociale mjaft urgjente për të tejkaluar interesin publik për lirinë e shprehjes sipas kuptimit të Konventës.

Sürek kundër Turqisë (Nr. 1) [DhL], Nr. 26682/95, 8 korrik 1999.

Në çështjen Sürek kundër Turqisë, në një artikull përshkruhej lufta çlirimtare e kurdëve si një “luftë e drejtuar kundër forcave të armatosura të Republikës së Turqisë”, megjithatë artikulli theksonte se “ne duam të zhvillojmë një luftë të përgjithshme çlirimtare”. Sipas mendimit të Gjykatës, “diskutimi lidhej vetëm me PKK-në dhe shprehte një thirrje për përdorimin e forcës së armatosur si mjet për të arritur pavarësinë kombëtare të Kurdistanit”. Gjykata më tej vuri re artikulli ishte publikuar në kontekstin e trazirave serioze ndërmjet forcave të sigurisë dhe anëtarëve të PKK-së, që kishte të bënte me humbje të konsiderueshme jetësh dhe vendosjen e gjendjes

së emergjencës në një pjesë të madhe të Turqisë Juglindore. Në këtë kontekst: përmbajtja e artikullit duhet të shihet si nxitëse e dhunës së mëtejshme në rajon. Në fakt mesazhi që i komunikohet lexuesit ishte që përdorimi i dhunës është një masë e nevojshme dhe e justifikuar vetëmbrojtjeje përballë agresorit.

- T -

Társaság a Szabadságjogokért kundër Hungarisë, Nr. 37374/05, 14 prill 2009

Në mars 2004, një deputet dhe individë të tjerë depozituan një ankesë për shqyrtimin e kushtetutshmërisë së ndryshimeve në Kodin Penal, në lidhje me veprat e lidhura me drogën. Disa muaj më vonë aplikanti, një organizatë joqeveritare për të drejtat e njeriut, aktive në fushën e politikës kundër drogës, kërkoi akses në ankesën në pritje. Pa u konsultuar me deputetin, Gjykata Kushtetuese refuzoi kërkesën e kërkuesit duke shpjeguar se ankesat përpara saj mund të vireshin në dispozicion të të huajve vetëm me miratimin e ankuesit. Më pas, kërkuesi ngriti një padi në gjykatën e rajonit për një urdhër që kërkonte që Gjykata Kushtetuese t'i jepte atij akses në dosje, në përputhje me dispozitat përkatëse të Aktit të të Dhënave 1992. Në një vendim që u la në fuqi nga gjykata e apelit, gjykatat rajonale hodhën poshtë padinë e ankuesit pasi konstatuan se të dhënat e kërkuara ishin “personale” dhe për këtë arsye nuk mund të aksesoheshin pa miratimin e ankuesit. Mbrojtja e të dhënave të tilla, sipas mendimit të gjykatave, nuk mund të anashkalohej nga interesa të tjera të ligjshme, duke përfshirë aksesin në informacionin publik. Ndërkohë, Gjykata Kushtetuese vendosi çështjen e kushtetutshmërisë dhe publikoi në vendimin e saj përmbledhjen e ankimit.

Në lidhje me lirinë e shtypit, Gjykata kishte konstatuar vazhdimisht

se publiku kishte të drejtë të merrte informacion me interes të përgjithshëm. Duke pasur parasysh natyrën e aktiviteteve të kërkuarit që përfshinin procese gjyqësore për të drejtat e njeriut, ndër të tjera, në fushën e mbrojtjes së lirisë së informacionit, Gjykata e karakterizoi kërkuarin si një “rojtari publik”, aktivitetet e të cilit garantonin mbrojtje të ngjashme nga Konventa me atë që i jepej shtypit. Më tej, Gjykata vërejti se një kërkesë për vlerësim abstrakt të kushtetutshmërisë, veçanërisht kur bëhet nga një deputet, përbënte padyshim një çështje me interes publik. Duke krijuar një pengesë administrative dhe duke refuzuar t’i jepet akses kërkuarit në përmbajtjen e një dosjeje të tillë, i cili përfshihej në mbledhjen legjitime të informacionit për çështje me rëndësi publike, autoritetet kishin ndërhyrë në fazën përgatitore të atij procesi. Për më tepër, monopoli i informacionit i Gjykatës Kushtetuese në raste të tilla përbënte një formë censurimi. Për sa i përket meritave, Gjykata përsëriti se e drejta për lirinë për të marrë informacion sipas Nenit 10 në radhë të parë i ndalonte qeveritë të kufizonin marrjen e informacionit që të tjerët dëshironin ose mund të dëshironin ta jepnin. Megjithatë, çështja e kërkuarit kishte të bënte kryesisht me ushtrimin e funksioneve të një mbikëqyrësi social dhe jo me mohimin e një të drejte të përgjithshme për akses në dokumentet zyrtare. Informacioni i kërkuar nga kërkuari ishte i gatshëm dhe i disponueshëm dhe nuk kërkonte ndonjë mbledhje të të dhënave nga Qeveria. Në rrethana të tilla, Shtetet kishin detyrimin të mos pengonin rrjedhën e informacionit të kërkuar nga kërkuari. Më tej, në ankesën e tij nuk mund të dallohej asnjë referencë për jetën private të deputetit në fjalë. Do të ishte fatale për lirinë e shprehjes në sferën e politikës nëse personazhet publike do të mund të censuronin shtypin dhe debatin publik në emër të të drejtave të tyre të personalitetit.

Së fundi, Gjykata konsideroi se pengesat e krijuara për të penguar aksesin në informacion me interes publik mund të dekurajojnë ata që punojnë në media ose fusha të ngjashme të mos kryejnë rolin jetik të “rojarit publik” dhe kështu ndikojnë në aftësinë e tyre për të ofruar informacion të saktë dhe të besueshëm.

Thorgeir Thorgeirson kundër Islandës, Nr. 13778/88, 25 qershor 1992.

Në çështjen Thorgeir Thorgeirson kundër Islandës, Gjykata vendosi se raportimi dhe komentet në media për çështjet me interes publik kanë të drejtë të përfitojnë të njëjtën shkallë mbrojtjeje si diskutimi politik. Çështja kishte të bënte me dy artikuj mbi brutalitetin e policisë, për të cilat gazetari ishte gjykuar dhe dënuar (me gjobë) në gjykatat islandeze. Më tej, Gjykata ka garantuar lirinë e medias duke u shprehur në mënyrë të përsëritur se “kërkesa e përgjithshme që gazetarët të distancohen sistematikisht dhe formalisht nga përmbajtja e një citimi që mund të çojë në fyerje apo provokim të të tjerëve, apo të dëmtojë reputacionin e tyre nuk pajtohet me rolin e shtypit për të ofruar informacion mbi çështjet e ditës, opinionet dhe idetë”.

Ky formulim është nxjerrë nga gjetja e rëndësishme e Gjykatës në vendimin e çështjes Jersild se “metodat e raportimit objektiv dhe të ekuilibruar mund të ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme, mes të tjerash, në varësi të medias në fjalë. Nuk i takon kësaj Gjykate e as gjykatave kombëtare për atë punë të zëvendësojnë këndvështrimet e tyre me ato të shtypit kur bëhet fjalë se çfarë teknike raportimi duhet përdorur nga gazetarët.

Timciuc kundër Rumanisë, Nr. 28999/03, 12 tetor 2010.

Në këtë çështje, Gjykata pajtohet me arsyetimin e gjykatave vendase se liria e gazetarisë mbulon gjithashtu diskursin e mundshëm në një shkallë ekzagjerimi, apo edhe provokimi. Ajo nuk gjen asnjë gjuhë haptazi fyese në vërejtjet për kërkuesin. Në këtë pikë vërehet se shumica e artikujve të kundërshtuar synonin të ishin satirikë.

Gjykata rithekson se dokumentet e paraqitura nga palët në procedimin përpara saj janë publike dhe konstaton se referencat ofenduese të kërkuesit ndaj prokurorit, kryetarit të gjykatës dhe një dëshmitari me gjasë bien ndesh me standardet që priten sipas Konventës.

Tolstoy Miloslav k. Mbretërisë së Bashkuar, Nr. 18139/91, 13.07.1995.

Kërkuesi u padit për shpifje kur ai publikoi një broshurë që pretendonte se X kishte qenë i përfshirë në trajtimin e keq të të burgosurve. Ai u kufizua nga publikimi i materialeve me “pretendime të njëjta ose të ngjashme” dhe u detyrua të paguante dëmshpërblim prej 1.5 milion £. Ai pretendoi në GJEDNJ se madhësia e dëmshpërblimit dhe shtrirja e Urdhërit shkelin Nenin 10 të KEDNJ. Për dëmet, gjykata vendosi se nuk ishte “e nevojshme në një shoqëri demokratike” dhe për rrjedhojë ishte në kundërshtim me Nenin 10, por sipas Gjykatës, urdhri në vetvete nuk binte në kundërshtim me Nenin 10. Gjykata e përshkroi “të nevojshme” që do të thotë “një nevojë e ngutshme sociale”.

Tønsbergs Blad As dhe Haukom k. Norvegjisë, Nr. 510/04, 1 Mars 2003.

Edhe kur informacioni i publikuar nuk ka të bëjë drejtpërdrejt me veprimtaritë publike të një figure publike (ose lidhet vetëm me jetën e tij private), si në çështjen Tønsbergs Blad AS dhe Haukom kundër Norvegjisë, “mosrespektimi i mundshëm i ligjeve dhe rregulloreve nga një figure publike ka për qëllim mbrojtjen e interesave serioze të publikut, edhe në sferën private, në rrethana të caktuara mund të përbëjë një çështje me interes legjitim publik”.

Gjykata është marrë shpesh me “kufijtë e caktuar” në kontekstin e mbrojtjes së reputacionit dhe të drejtave të të tjerëve. Ajo është shprehur në mënyrë të përsëritur se “detyrat dhe përgjegjësitë” që udhëheqin të drejtën e lirisë së shprehjes “janë domethënëse kur bëhet fjalë për të sulmuar reputacionin e një individi të përmendur me emër dhe për të shkelur të drejtat e të tjerëve”. Sipas Gjykatës, kjo nënkupton se “duhen arsye të posaçme, përpara sesa media të çlirohet nga detyrimi i zakonshëm për të vërtetuar deklaratat faktike që janë fyese për individët privatë. Nëse të tilla arsye ekzistojnë apo jo, varet veçanërisht nga natyra dhe niveli i fyerjes në fjalë, si dhe shkalla në të cilën media mund t'i konsiderojë burimet e saj të arsyeshme në raport me akuzat”.

Travaglio kundër Italisë, Nr. 64746/14, 24 janar 2017.

Kërkuesi pretendoi shkelje të lirisë së tij të shprehjes, siç parashikohet nga Neni 10 i KEDNJ. Në veçanti, ai pretendoi se lajmet në lidhje me praninë e z. P. në ambientet ku ishte mbajtur mbledhja ishte në interes të publikut. Për më tepër, ai deklaroi se, si gazetar po ushtronte të drejtën e tij për të dhënë informacion dhe ndikimi në reputacionin e z. P. ishte i kufizuar për faktin se në kohën e publikimit ai konsiderohej “jo tërësisht individ i besueshëm”.

Gjykata pranoi se vendimi i gjykatave italiane përbënte një ndërhyrje në lirinë e tij të shprehjes. Megjithatë, ajo përsëriti se liria e shprehjes nuk është një e drejtë absolute, por se ajo i nënshtrohet përjashtimeve dhe, në këtë rast, qëllimi i dënimit ishte mbrojtja e “reputacionit ose të drejtave të të tjerëve”. Lidhur me kërkesën që kufizimi i lirisë së shprehjes duhet të jetë “i nevojshëm në një shoqëri demokratike”, Gjykata analizoi nëse gjykatat italiane kishin vlerësuar një ekuilibër të drejtë midis lirisë së shprehjes dhe mbrojtjes së reputacionit siç parashikohet nga Neni 8 i KEDNJ. Gjykata tha se “një sulm ndaj reputacionit të një personi duhet të arrijë një nivel të caktuar serioziteti dhe në një mënyrë që të paragjykojë gëzimin personal të së drejtës për respektimin e jetës private”.

Tusalp kundër Turqisë, Nr. 32131/08 41617/08, 21 shkurt 2012.

GJEDNJ vendosi në favor të gazetarit Erbil Tusalp, duke vlerësuar se dënimi i tij për botimin e artikujve kritikë ndaj kryeministrit të atëhershëm Rexhep Tajip Erdogan përbënte shkelje të lirisë së tij të shprehjes. Tusalp ishte shpallur fajtor për sulmin ndaj të drejtave personale të Erdoganit në lidhje me dy artikuj të botuar në gazetën Birgün që pretendonin se Erdogan kishte gënjyer për politikën publike, ishte përfshirë në korrupsion dhe kishte probleme psikologjike. Gjykata vendosi se vendimet civile ishin në kundërshtim me Nenin 10 me arsyetimin se vërejtjet e Tusalp, megjithëse fyese apo joelegante, ishin gjykime vlerësuese të bazuara në fakte ose ngjarje

të veçanta. Megjithatë, Gjykata theksoi se gjuha fyese mund të “bie jashtë mbrojtjes së lirisë së shprehjes nëse përbën një denigrim të qëllimshëm, për shembull kur qëllimi i vetëm i deklaratës fyese është fyerja”. Këtu, Gjykata arriti në përfundimin se vërejtjet e përfshira në artikuj nuk ishin thjesht sulme personale kundër Kryeministrit, por ishin opinione për tema në interes të publikut.

- U -

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt kundër Austrisë, Nr. 28525/95, 26 shkurt 2002.

Kërkuesi pretendoi se një urdhër që e ndalonte të përsëriste disa deklarata që kishte botuar në një gazetë periodike, shkelte lirinë e tij të shprehjes, në kundërshtim me Nenin 10 të Konventës. Gjykata u shpreh se liria e shprehjes përbën një nga themelet thelbësore të një shoqërie demokratike dhe një nga kushtet themelore për përparimin e saj dhe vetëpërmbushjen e çdo individi. Nenit 10 është i zbatueshëm, jo vetëm për “informacionet” ose “idetë” që pranohen si të favorshme ose joofenduese, por edhe ndaj atyre që ofendojnë, trondisin apo shqetësojnë shoqërinë.

- V -

Vides Aizsardzibas Klubs k. Letonisë, Nr. 57829/00, 27 maj 2004.

Organizata aplikuese u ankua se urdhri i gjykatës kishte shkelur të drejtën e saj për lirinë e shprehjes, dhe në veçanti të drejtën e saj për të dhënë informacion. Gjykata vendosi se dënimi i organizatës kërkuese cenonte lirinë e saj të shprehjes. Gjykata vuri në dukje se kërkuesi kishte luajtur rolin e tij të një “rojtari publik” në lidhje me mbrojtjen e mjedisit. Gjykata fillimisht pranoi se urdhri ishte parashikuar me ligj dhe ndoqi një qëllim legjitim - mbrojtjen e reputacionit dhe të drejtave të të tjerëve. Sipas mendimit të Gjykatës, duke i quajtur

veprimet e kryetarit të Bashkisë “të paligjshme”, organizata aplikuese kishte shprehur një opinion ligjor personal, i cili do të konsiderohet si një gjykim vlerësues. Prandaj, nuk mund të kërkohej që të vërtetohet saktësia e asaj deklarate. Të gjithë duhej të ishin në gjendje të tërhiqnin vëmendjen e publikut ndaj situatave në të cilat veprimet e një figure publike mund të konsideroheshin të paligjshme.

Von Hannover kundër Gjermanisë, Nr. 59320/00, 24 qershor 2004.

Caroline, Princesha e Hanoverit, vajza e madhe e Princit Rainier III të Monakos për disa kohë ishte përpjekur të parandalonte publikimin e fotove të saj në shtypin gjerman. Në vitin 1999, gjykatat gjermane dhanë një urdhër për të parandaluar publikimin e fotografive që përfshinin fëmijët e saj, duke deklaruar se nevoja e tyre për mbrojtje ishte më e madhe se ajo e të rriturve. Megjithatë, Gjykata Kushtetuese gjermane vendosi se nuk kishte shkelje të privatësisë pasi Caroline, Princesha e Hanoverit ishte një figurë publike, veçanërisht një “figurë e shoqërisë bashkëkohore par excellence”.

Më 24 qershor 2004, Gjykata vendosi njëzëri se kishte shkelje të Nenit 8 të KEDNJ. Ajo pranoi se skenat nga jeta e përditshme, që përfshijnë aktivitete të tilla si përfshirja në sport, shëtitjet, largimi nga një restorant ose pushimet ishin të një natyre thjesht private, por gjithashtu vuri në dukje se “fotot që shfaqen në shtypin tabloid shpesh janë marrë në një klimë ngacmimi i vazhdueshëm që shkakton te personi në fjalë një ndjenjë shumë të fortë ndërhyrjeje në jetën e tyre private apo edhe përndjekjeje” dhe ne atë “kontekst në të cilin janë bërë këto foto - pa dijeninë ose pëlqimin e aplikantit - dhe ngacmimet e përjetuara nga shumë figura publike në jetën e tyre të përditshme nuk mund të shpërfillen plotësisht”.

Von Hannover kundër Gjermanisë (nr. 2) (DhL), 40660/08 60641/08, 7 shkurt 2012.

GJEDNJ konstatoi se dy fotografi që përshkruanin një familje mbretërore

në pushime, të botuara në dy gazeta gjermane shkelnin të drejtën e privatësisë (Nenin 8) sepse ato nuk pasqyronin asnjë çështje me interes publik të detajuar në tekstin shoqërues. Megjithatë, një fotografi e tretë përshkruante një Princ në gjendje të keqe shëndetësore, dhe meqenëse shëndeti i Princit ishte një çështje shqetësimi publik, GJEDNJ nuk gjeti shkelje të Nenit 8. Në marrjen e vendimit të saj, GJEDNJ përcaktoi kriteret që gjykatat vendase duhet të ndjekin kur është rasti balancimin e së drejtës për privatësi në përputhje me Nenin 8 me të drejtën e lirisë së shprehjes sipas Nenit 10. Së pari, nëse informacioni kontribuon në një debat me interes të përgjithshëm; së dyti, sa i njohur është personi në fjalë dhe objekti i raportit; së treti, sjellja paraprake e personit në fjalë; së katërti, përmbajtja, forma dhe pasojat e botimit; dhe së pesti, rrethanat në të cilat janë bërë fotot.

- W -

Wingrove k. Mbretërisë së Bashkuar, Nr. 17419/90, 25 nëntor 1996.

GJEDNJ mbështeti refuzimin e një bordi filmik për të lëshuar një certifikatë klasifikimi për një film të akuzuar për blasfemi dhe nuk gjeti shkelje të lirisë së shprehjes. Regjisori britanik i filmit Nigel Wingrove drejtoi “Vizione te Ekstazes”, një film me metrazh të shkurtër që rrjedh nga jeta dhe shkrimet e Shën Terezës së Avilës. Bordi Britanik i Klasifikimit të Filmit refuzoi të certifikonte filmin për shkelje të ligjit penal të blasfemisë duke paraqitur trupin e plagosur të Krishtit të kryqëzuar si pjesëmarrës në dëshirën erotike të Shën Terezës. Gjykata arsyetoi se ndërhyrja ishte parashikuar siç duhet me ligj dhe ndoqi një qëllim legjitim për të mbrojtur besimin e krishterë nga shprehjet blasfemuese. Ajo vendosi gjithashtu se ndërhyrja ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike sipas kuptimit të Nenit 10 të Konventës, kryesisht sepse ligji penal i blasfemisë përmbante garanci të mjaftueshme kundër ndërhyrjes arbitrare në të drejtën e dikujt për lirinë e shprehjes.

Wabl kundër Austrisë, Nr. 24773/94, 21 Mars 2003.

Kërkuesi, deputet i Partisë së Gjellbër, ishte përfshirë në protesta kundër vendosjes së avionëve luftarakë, gjatë të cilave u pretendua se ai kishte gërvishur krahun e një polici. Ai u akuzua por procedura u ndërpre. Një gazetë, në një artikull të titulluar “Polici pretendon: Testi i AIDS-it për Wabl”, i bëri thirrje aplikantit të bënte një test AIDS-i, duke pretenduar se polici që ai kishte gërvishur kishte frikë se ishte infektuar. Kur iu kërkua të komentonte, aplikanti, duke besuar se artikulli ishte i motivuar politikisht, tha se ishte “gazetari naziste”. Gazeta ngriti një procedim gjyqësor kundër kërkuesit për ta ndaluar atë të përsëriste deklaratën. Gjykatat e shkallës së parë dhe të dytë hodhën poshtë kërkesën e gazetës, duke konstatuar se deklaratat e kundërshtuar ishte një gjykim vlerësues dhe duke iu referuar një opinionit ekspertit që shpifja e kundërshtarëve politikë me një sëmundje të supozuar ishte një element thelbësor i gazetarisë nën regjimin nazist. Megjithatë, Gjykata e Lartë i rrëzoi ato vendime dhe lëshoi një urdhër paraprak kundër kërkuesit duke e ndaluar atë të përsëriste mendimin e tij se ishte “gazetari naziste”. Kërkuesi u ankua para GJEDNJ e cila vlerësoi se nuk diskutohej që urdhri përbënte një ndërhyrje që parashikohej me ligj dhe ndiqte qëllimet legjitime për mbrojtjen e reputacionit ose të drejtave të të tjerëve. Për më tepër, arsyet e dhëna nga Gjykata e Lartë ishin relevante dhe të mjaftueshme: vërejtja e kërkuesit ishte jo vetëm polemike, por veçanërisht fyese dhe Gjykata e Lartë balancoi siç duhet interesat e përfshira, veçanërisht duke pasur parasysh stigmën e veçantë që i bashkëngjitet aktiviteteve të frymëzuara nga nacional-socialistët. Artikulli për kërkuesin ishte shpifës dhe ishte e dyshimtë nëse ai kontribuoi në një debat me shqetësim të përgjithshëm dhe pavarësisht nga fakti që aplikanti është politikan, ai kishte arsye të justifikueshme për indinjatë. Megjithatë, ai nuk e përdori termin “gazetari naziste” deri disa ditë më vonë dhe urdhri kishte të bënte vetëm me përsëritjen e atij termi apo termave të ngjashëm, kështu që ai ruajti të drejtën për të shprehur mendimin e tij për raportimin e gazetës në terma të tjerë.

IV. NË VEND TË REKOMANDIMEVE

Res Publica është e bindur që nuk ka një metodologji të saktë për të vlerësuar jurisprudencën. Kjo e fundit është një qenie e gjallë që evolon vazhdimisht së bashku me sensin logjik që gërshtohet me nevojat e një shoqërie demokratike. E vetmja rrugë e rekomandueshme është të ndiqet jurisprudenca e GJEDNJ dhe trupave të tjerë të ngjashëm ndërkommbëtarë, duke plotësuar bazën teorike të njohurive me rastet praktike të trajtuara nga këto trupa nëpër dekada tashmë.

Trajnimi vazhdues është i vetmi mekanizëm që garanton ndjekjen e jurisprudencës së GJEDNJ, e cila farkëton te të gjithë profesionistët një mënyrë të balancuar të të menduarit. Trajnimi vazhdues në Shkollën e Magjistraturës për magjistratët dhe nga Dhoma Kombëtare e Avokatisë për avokatët, janë mjetet më të mira në dispozicion. Këto dy organizma nevojiten të pasurojnë kurrikulat dhe programet e trajnimit, së bashku me pasurimin e kurrikulave të universiteteve.

BIBLIOGRAFIA

- Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
“Udhëzuesit për Nenin 10 të KEDNJ”
“Liria e Shprehjes dhe Fyerja”, Këshilli i Evropës
“Mbrotjtja e lirisë së shprehjes sipas Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut-Manual për praktikantët e ligjit”
“Kodi i Etikës” i miratuar nga Këshilli Shqiptar i Medias
A kundër Mbretërisë së Bashkuar (2002)
Akdaş kundër Turqisë (2010)
Aleksy Ovchinnikov kundër Rusisë (2010)
Almeida Leitão Bento Fernandes kundër Portugalisë (2015).
Amaghlobeli dhe të tjerët kundër Gjeorgjisë (2021)
Armellini dhe të tjerët kundër Austrisë (2015)
Armonienė kundër Lituanisë (2008)
Autronic AG kundër Zvicrës (1990)
Axel Springer AG kundër Gjermanisë [DhL] (2012)
Axel Springer AG kundër Gjermanisë (Nr. 2) (2014)
Barata Monteiro da Costa Nogueria dhe Patricio Pereira kundër Portugalisë (2011)
Becker kundër Norvegjisë (2003)
BelPietro kundër Italisë (2010)
Bergens Tidende dhe të tjerët kundër Norvegjisë (2000)
Bladet Tromsø dhe Stensaas kundër Norvegjisë [DhL] (1999)
Bozhkov kundër Bullgarisë (2011)
Brambilla dhe të tjerët kundër Italisë (2016)

Brasilier kundër Francës (2006)
Cangi kundër Turqisë (2019)
Casado Coca kundër Spanjës (1994)
Castells kundër Spanjës (1992)
Chauvy dhe të tjerët kundër Francës (2004)
Chorherr kundër Austrisë (1993)
Colombani dhe të Tjerë kundër Francës (2002)
Cordova kundër Italisë (Nr.1) (2001)
Cumhuriyet Vakfı dhe të tjerët kundër Turqisë (2013)
Cumpănă dhe Mazăre kundër Rumanisë (2004)
Dalban kundër Rumanisë (1999)
De Hayes dhe Gijels kundër Belgjikës (1997)
Delfi AS kundër Estonisë [DhL] (2015)
Dichand dhe të Tjerë kundër Austrisë (2002)
Dlugołęcki kundër Polonisë (2009)
Dorota Kania kundër Polonisë (Nr 2) (2016)
Editorial Board of Pravoye Delo dhe Shtekel kundër Ukrainës (2011)
Egeland dhe Hanseid kundër Norvegjisë (2009)
Egill Einarsson kundër Islandës (Nr.1) (2017)
Ergüdoğan kundër Turqisë (2017)
Erla Hlynisdóttir (nr. 3) kundër Islandës (2015).
Europapress Holding D.O.O. kundër Kroacisë (2009)
Faber kundër Hungarisë (2012)
Fatih Taş kundër Turqisë (nr. 2) (2017)
Fedchenko kundër Rusisë (nr. 3) (2018)
Feldek kundër Sllovakisë (2001)
Fleury kundër Francës (2010)
Fressoz dhe Roire kundër Francës (1999)
Gawęda kundër Polonisë (2002)
Gasior kundër Polonisë (2012)
Genner kundër Austrisë (2016)
Goodwin kundër Mbretërisë së Bashkuar [DhL] (1996)
Görmüş dhe të tjerët kundër Turqisë (2016)

Görmüş dhe të tjerët kundër Turqisë (2016)
Grebneva dhe Alisimchik kundër Rusisë (2016)
Guja kundër Moldavisë [DhL] (2008)
Haldimann dhe të tjerët kundër Zvicrës (2015)
Handyside kundër Mbreterise së Bashkuar (DhL) (1976)
Harlanova kundër Letonisë (2003)
Hasan Yazici kundër Turqisë (2004)
I. A. kundër Turqisë (2005)
Ieremeiov kundër Rumanisë (nr. 2) (2009)
Incal kundër Turqisë (DhL) (1998)
Independent News & Media (2005)
Ivanciuc kundër Rumanisë (2005)
Janowski kundër Polonisë (1999)
Jecker kundër Zvicrës (2020)
Jersild kundër Danimarkës [DhL] (1994)
Jerusalem kundër Austrisë (2001)
Jezior kundër Polonisë (2020)
Jucha dhe Zak kundër Polonisë (2012)
Kania dhe Kittel kundër Polonisë (2011)
Karácsony kundër Hungarisë (2016)
Kenedi kundër Hungarisë (2009)
Kuliś kundër Polonisë (2008)
Lešník kundër Sllovakisë (2003)
Lindon, Otchakovsky-Laurens dhe July kundër Francës [DhL] (2007)
Lingens kundër Austrisë, (1986)
Lopes Gomes da Silva kundër Portugalisë (2000)
Magyar Tartalomsgazdálkodók Egyesülete dhe Index.hu Zrt kundër Hungarisë (2016)
Makraduli kundër Maqedonisë së Veriut (2018)
Malone kundër Mbretësisë së Bashkuar (1985)
Manole dhe të tjerët kundër Moldavisë (2009)
Mariapori kundër Finlandës (2010)
Marsenko kundër Ukrainës (2009)

Marunić kundër Kroacisë (2017)
Mándli dhe të tjerët kundër Hungarisë (2020)
Medžlis Islamske Zajednice Brcko dhe të Tjerët kundër Bosnje dhe Hercegovinës (DhL) (2017)
Mehmet Hasan Altan kundër Tuqisë (2018).
Mengi kundër Turqisë (2012)
MGN Limited kundër Mbretërisë së Bashkuar (2011)
Mika kundër Greqisë (2013)
Milisavljević kundër Serbisë (2017)
Miroslaw Garlicki kundër Polonisë (2011)
Mladina d.d. Ljubljana kundër Sllovenisë (2010)
Morar kundër Rumanisë (2015)
Morice kundër Francës (DhL) (2015)
Mosley kundër Mbretërisë së Bashkuar (2011)
Mouvement Raëlien Suisse kundër Zvicrës (2012)
Muller kundër Zvicrës (1988)
Nikula kundër Finlandës (2002)
Nilsen dhe Johsen kundër Norvegjisë (DhL) (1999)
Oberschlick k. Austrisë (nr. 1) (DhL) (1991)
Observer dhe Guardian kundër Mbretërisë së Bashkuar (1991)
Odièvre kundër Francës (DhL) (2002)
Onorato kundër Italisë (2011)
OOO Izdatelskiy Tsentr Kvartirnyy Ryad kundër Rusisë (2018)
Otegi Mondragon kundër Spanjës (2011)
Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung kundër Austrisë (2013)
Pedersen dhe Baadsgaard kundër Danimarkës (2004)
Peruzzi kundër Italisë (2015)
Petrina kundër Rumanisë (2008)
Pfeifer kundër Austrisë (2007)
Polanco Torres dhe Movilla Polanco kundër Spanjës (2010)
Prager dhe Oberchlick kundër Austrisë (1994)
Prunea kundër Rumanisë (2019)

Radio France dhe të tjerë kundër Francës (2004)
Refah Partisi dhe të Tjerët kundër Turqisë (DhL) (2003)
Riolo kundër Italisë (2008)
Roşianu kundër Rumanisë (2014)
Rumyana Ivanova kundër Bullgarisë (2008)
Rungainis kundër Letonisë (2018)
Ruokanen dhe të tjerët kundër Finlandës (2010)
Salumäki kundër Finlandës (2014)
Sanocki kundër Polonisë (2007)
Scharsach dhe News Verlagsgesellschaft kundër Austrisë (2003)
Sedletska kundër Ukrainës (2021)
Selistö kundër Finlandës (2004)
Selmani dhe të tjerët kundër “ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë” (2017)
Semik Orached kundër Polonisë (2011)
Skałka kundër Polonisë (2003)
Société de Conception de Presse et d’Edition et Ponson kundër Francës (2009)
Stankiewicz dhe të Tjerë kundër Polonisë (2014)
Steel dhe Morris kundër Mbretërisë së Bashkuar (2005)
Stern Taulats dhe Roura Capellera kundër Spanjës (2018)
Stubbings dhe të Tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar (1996)
Stoll kundër Zvicrës [DhL] (2007)
Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar (1991)
Sürek kundër Turqisë (Nr. 1) (1999)
Szurovecz kundër Hungarisë (2019)
Társaság a Szabadságjogokért kundër Hungarisë (2009)
The Sunday Times kundër Mbretërisë së Bashkuar (1979)
Thierry Ehrmann dhe SCI VHI kundër Francës (vend.) (2011)
Thorgeir Thorgeirson kundër Islandës (1992)
Timciuc kundër Rumanisë (2010)
Times Newspapers Ltd kundër Mbretërisë së Bashkuar (2009)
Timpul Info-Magazin dhe Anghel kundër Moldavisë (2007)

Tolstoy Miloslav kundër Mbretërisë së Bashkuar (1995)
Tønsbergs Blad As dhe Haukom kundër Norvegjisë (2003)
Travaglio kundër Italisë (2017)
Tuşalp kundër Turqisë (2012)
Uj kundër Hungarisë (2011)
Unabhängige Initiative Informationsvielfalt kundër Austrisë (2002)
Vejdeland kundër Suedisë (2012)
Verlagsgesellschaft standard mbH (nr. 2) kundër Austrisë (2007)
Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG kundër Gjermanisë (2017)
Vides Aizsardzības Klubs kundër Letonisë (2004)
Von Hannover kundër Gjermanisë (2004)
Von Hannover kundër Gjermanisë (nr. 2) [DhL] 2012)
Wabl kundër Austrisë (2003)
Wille kundër Lihtenshtajnit [DhL] (1999)
Wingrove kundër Mbretërisë së Bashkuar (1996)
X kundër Islandës (1976)
Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, nr.4/28, datë 25.04.2016
Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, nr.13/1/1, datë 24.05.2016
Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, nr.147, datë 23.12.2021

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Qendra “Res Publica”

Liria e shprehjes. Si pasqyrohet jurisprudenca e
GJEDNJ nga gjykatat shqiptare.

Tiranë

Expo Vision Albania, 2022

182 f. ; 21x14.8cm

ISBN 978-9928-4672-2-5

Res Publica është një organizatë për interesin publik që promovon dhe mbrojnë të drejtat themelore të njeriut përmes litigimit, edukimit, kërkimit shkencor dhe zhvillimit të politikave.

www.respublica.org.al
www.publeaks.al

Ky publikim është prodhuar me mbështetjen financiare të programit të përbashkët të Bashkimit Evropian dhe Këshillit të Evropës "Instrumenti Horizontal për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë 2019 – 2022" dhe projektit të tij "Liria e Shprehjes dhe Liria e Medias në Shqipëri (JUFREXII). Pikëpamjet e shprehura këtu nuk mund të merren në asnjë rast si pasqyrim i opinionit zyrtar të Bashkimit Evropian apo Këshillit të Evropës."

SQI

Shtetet Anëtare të Bashkimit Evropian kanë vendosur të lidhin së bashku dijen, burimet dhe fatet e tyre. Së bashku, ata kanë ndërtuar një zonë të stabilitetit, demokracisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm, duke e ruajtur kulturën, diversitetin, tolerancën dhe liritë individuale. Bashkimi Evropian është i angazhuar t'i ndajë arritjet dhe vlerat e tij me vendet dhe popujt përtej kufijve të tij.

www.europa.eu

Këshilli i Evropës është organizata kryesore e kontinentit për të drejtat e njeriut. Në të bëjnë pjesë 47 shtete anëtare, përfshirë të gjithë anëtarët e Bashkimit Evropian. Të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë nënshkruar Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, dokument i cili është hartuar për të mbrojtur të drejtat e njeriut, demokracinë dhe shtetin e së drejtës. Gjykata Evropiane mbikëqyr zbatimin e Konventës nga shtetet anëtare.

www.coe.int

Financuar
nga Bashkimi Evropian
dhe Këshilli i Evropës

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Zbatohet
nga Këshilli i Evropës

RESPUBLICA